

Tuinbouwtaal

Woordenlijst voor de tuinbouwsector

Productschap

Tuinbouw

Tuinbouwtaal

Woordenboek van de tuinbouwtaal

Introductie

Woordenboek van de tuinbouwtaal

Het belang van taal is overduidelijk. Door taal communiceren we met elkaar, en begrijpen we elkaar. Het is velen echter niet bekend dat ze een eigen taal spreken. Vakjargon noemen we dat vaak. Woorden die nergens anders zo goed bekend zijn als binnen de eigen bedrijfstak. Binnen het PT bestaat er ook een eigen taal, en wat nu zo frappant is is dat de verschillende sectoren voor dezelfde woorden soms een andere uitleg hebben. Dit boekje geeft een overzicht. Een verzameling woorden, bijeengebracht door de bedrijfsgenoten zelf via internet (www.tuinbouw.nl) en nu door ons vastgelegd. Heel veel tuinbouwtaalplezier, en voelt u zich vrij om de lijsten op internet aan te vullen met nieuwe woorden.

Jaap van der Veen,
Voorzitter Productschap Tuinbouw

Tuinbouwtaal

Woordenboek van de tuinbouwtaal

Gehele Tuinbouw pag 5

Bollen pag 39

Bomen pag 53

Bloemen pag 83

Groenten en Fruit pag 107

Hoveniers pag 139

Gehele Tuinbouw

Arjan van der Veer

'Als kleine jongen dacht ik dat nollen wel heel gevaarlijk moesten zijn als zelfs mijn vader daar bang voor was. Pas jaren later ging ik zelf met de nollenfrees werken'

A

aaltjes	Massaal opererende, microscopisch kleine wormpjes (nematoden) die gewassen in groei­kracht beperken (bodem­moeheid).
aanbinden	Het aanbinden van de hoofdscheut aan de (tonkin)stok.
aanblessen	Een zieke of voor de kap bestemde boom markeren met een spuitbus.
aangieten	Tijdens het planten, de grond tussen de wortels spoelen.
aanharken	Aanaarden.
aanharken	Het glad en schoon maken van de grond of het gazon.
aanslaan	Na (ver)planten worden nieuwe wortels en scheuten gevormd.
aantrekken	Planten in een warme omgeving (kas of tunnel) eerder en sneller laten uitlopen om bijvoorbeeld zacht stek­materiaal te verkrijgen.
aanvoerbrieff	Het formulier waarop de kweker het aan de veiling aan te voeren materiaal noteert.
aanwassen	Het door groei groter worden of in aantal toenemen van de beplanting.
aanwassen	De dikte­groei van de schors­laag.
aanzet	De plaats waar de tak uit de stam komt.
aar	Bloeiwijze met zeer kort- of ongesteelde bloemen aan een onvertakte bloem­spil.
aarde	De grond, bodem of teelaarde. Het mengsel van organi­sche en anorganische stoffen, waarin planten groeien.
abiotische factoren	Niet levende, natuurlijke invloeden zoals het klimaat.
abscissinezuur	Een groeistof.
acari	Mijten (Spinachtige, parasitisch levende diertjes).
acaricide	Gewas­beschermings­middel tegen (spint)mijt.

A

acclimatisering	Het wennen aan een ander klimaat (lucht­streek).
acidofiel	Een voorkeur hebbend voor een zure grond.
acryldoek	Doek, gebruikt voor vorst- en zonne­brand bescherming.
ademhaling	Uitwisseling van kool­zuur en zuurstof.
ademwortel	Wortelachtig bovengronds orgaan waarmee de plant in een slecht geventileerde bodem lucht kan opnemen.
adventief	Toevallig of ongebruikelijk. (Zie ook adventiefknop).
adventiefknop	Knop op een ongebruikelijke plaats, vaak niet actief. Denk aan knoppen op de stam van een knotwilg.
afdekken	Planten met een dek van organisch materiaal of folie beschermen tegen vorst.
afdeling	Taxonomie. De hoogste rang in het planten­rijk. Hoe lager de rangen, hoe hoger de verwantschap tussen de planten.
afharden	Het laten wennen van plant­materiaal aan andere (klimaat)som­standigheden.
afrijpen	Het uiteinde van een groeipunt van de plant inkorten met de nagel.
afpennen	Het machinaal doorsnijden van penwortels (van zaai­lingen).
afrijpen	Voldoende verhouten van jonge scheuten voor de vorst.
afschilferen	Het van nature afbladeren van de schors.
afzuigen	De ent staat gedeeltelijk op de nieuwe onder­stam maar is ook nog verbonden met de oude wortel.
agar-agar	Een uit wieren gewonnen bind­middel dat wordt gebruikt voor het aan­maken van de voedings­bodem bij in vitro-teelt.
akkeronkruiden	Wilde planten die op of langs teelt­percelen (volle grond)

	groeien.
akkerrandstrook	Een enkele meters brede rand rondom het teeltperceel waar niet gespoten of bemest wordt, ter bescherming van het (oppervlaktewater)milieu.
alar	Een stof die gebruikt wordt om de lengtegroei van bijvoorbeeld éénjarige en sterk groeiende potplanten te remmen.
algen	De algen en wieren vormen samen een plantengroep binnen de taxonomie. In de praktijk worden algen geassocieerd met zoet water en wieren met zout water.
alkalisch	Een basische (kalkrijke) grond. De pH-waarde is hoger dan 7.
allogamie	Kruisbestuiving.
alpineplant	Plant afkomstig uit het Alpengebied. In de praktijk wordt deze term vaak gebruikt voor rotsplanten.
alternatieve gastheer	Insecten of andere organismen hebben naast hun eigenlijke gastplant een tweede soort om op te overleven.
alternatieve land- en tuinbouw	Vorm van teelt, waarbij maatschappij en in het bijzonder het milieu extra invloed hebben.
aluin	Stof, gebruikt voor het blauw laten kleuren van bloemen (Hydrangea).
ammonium	Stikstofverbinding die langzaam vrijkomt als meststof voor de plant.
angiospermae	Bedektzadigen (taxonomie).
anorganisch	Niet tot de flora of fauna behorend. Een scheikundige, niet koolstof verbinding.

ant(h)ocyanen	Natuurlijke kleurstoffen van bloemen.
apenhaar	Netwerk van haarwortels die in het zand onder sier- tegels te voorschijn komen bij het verwijderen (dialect van Haagse stratenmaker).
apicale dominantie	De (eind)knop die het meeste zonlicht opvangt, krijgt de grootste prioriteit voor groeistofaanvoer en dus groei.
apomixie	Zaad- en eventuele vruchtvorming zonder bevruchting.
appressoria	Zuignapjes waarmee het schimmel (mycelium) zich aan huidmondjes en cellen vasthecht.
aquifer	Watervoerende aardlaag, te gebruiken voor koeling en verwarming van kassen.
arboricultuur	Boomteelt.
are	Honderd vierkante meter.
areaal	Gebied waarop gekweekt wordt (bedrijfs grootte).
areaal	Verspreidingsgebied van een plantensoort.
assimilatie	Het opnemen van voedingsstoffen en deze omzetten in organisch weefsel.
autochtoon	Inheems in een bepaald (klimaats)gebied.
autogaam	Zelfbevruchtend (via dezelfde bloem of via bloemen van dezelfde plant).
autotroof	Organisme (plant) die zichzelf kan ontwikkelen uit anorganische materialen (via fotosynthese).
auxine	Plantenhormoon voor celstrekking, vrucht- en wortelvorming. Eén van de belangrijkste ingrediënten van stekpoeder.
basische grond	Een alkalische (kalkrijke) grond. De pH-waarde is hoger dan 7.

B

bast	Weefsellaag die de schors van het hout scheidt. (floëem).
bastaard	Nieuwe plantenvorm, ontstaan uit een kruising van verschillende (verwante) plantensoorten (hybride).
bed	Door paden of rijsporen omkaderde, smalle grondstroken, waarop één of meer rijen planten geteeld worden.
beendermeel	Poeder van gemalen beenderen, gebruikt als organische meststof.
belichting	Kunstmatig belichten voor extra assimilatie of om daglengte te beïnvloeden ter sturing van de bloeitijd.
bemeste tuinaarde	Humusrijke tuingrond met voldoende voedings-elementen, bedoeld om in de bovenlaag van de grond te werken.
beregening	Het geautomatiseerd water geven van het gewas (van bovenaf).
bestrijdingsmiddelen	Middelen om schadelijke insecten, schimmels, onkruiden en dergelijke tegen te gaan. Gewasbeschermingsmiddel is een correctere benaming.
bestuivers	Planten van een speciaal ras met een hoge stuifmeelproductie, aangeplant om de bevruchting van het gewas te stimuleren.
bevoeien	Het geautomatiseerd water geven van het gewas (onderlangs) met bijvoorbeeld een eb- en vloedsysteem.
binden	Het langs een tonkinstok vastbinden van allerlei gewassen.
binnenooeg	Een knop die naar de binnenzijde van de plant staat gericht.

B

biologisch-dynamische tuinbouw

Bij de teelt wordt geen gebruik gemaakt van kunstmest of chemische gewasbeschermingsmiddelen.

biologische bestrijding

Het bestrijden van ziekten/plagen zonder gebruikmaking van chemische middelen. Bijvoorbeeld het uitzetten van sluipwespen tegen bladluis.

blad- en vruchtanalyse

Als aanvulling op bodemonderzoek kan de samenstelling van plantendelen informatie geven over de bodemgesteldheid.

bladaarde Luchtige aarde, opgebouwd uit (gedeeltelijk) vergane bladeren en andere plantendelen.

bladbemesting

Aanvullende bemesting door het blad te bespuiten met een opgeloste meststof.

bladgroen Groene kleurstof in planten (Chlorofyl) die de fotosynthese mogelijk maakt.

bladverliezend

Planten die na het groeiseizoen, bij het ingaan van de winterrust hun blad afstoten.

bodembacteriën

Deze zijn noodzakelijk in een gezonde grond om ziekten te voorkomen en een goede bodemopbouw te bewerkstelligen. Er wordt ook wel gezegd dat bodembacteriën de beste bodemwerkers zijn. Zij houden de grond open en houden mineralen vast. Een gezonde plant kan alleen groeien op gezonde grond.

bodemmoetheid

Het na diverse jaren niet meer gedijen van een gewas

C

op een bepaald stuk teeltgrond door een rijke aaltjespopulatie.

bodemvaag	Groeiend op vele bodemtypen.
bol	Ondergronds (soms bovengronds) plantenorgaan waarin reservevoedsel is opgeslagen. Een bol bestaat uit bladachtige lagen, bolrokken of schubben genaamd.
broeibak	Met glas overdekt tuinbed om gewassen in te trekken.
broes	De van vele gaatjes voorziene trechtervorm van een gieter of spuitlans.
buitenoog	Een knop op de harttak of zijtak, die naar de buitenzijde van de plant staat gericht.
cabriokas	Een kas waarvan het dak volledig opengezet kan worden.
callus	Wondweefsel.
cambium	Het deelweefsel dat aan de buitenkant bast aanmaakt en aan de binnenkant hout en daarmee zorgt voor de diktegroei van houtige gewassen.
champost	Afgewerkte champignoncompost. Wordt als organische bemesting gebruikt in land- en tuinbouw en door hoveniers. Rijk aan kalk.
chlorofyl	Groene kleurstof in planten (Bladgroen) die de fotosynthese mogelijk maakt.
chlorose	Het lichter kleuren van het blad, wat het gebrek aan een voedingsstof weergeeft.
cicaden	Halfvleugelige insecten die zich te goed doen aan plantensappen, ten koste van het bladgroen en dus de stofwisseling.
co2-installatie	Aardgas gestookt verbrandingstoestel met uitlaatgas (voornamelijk CO ₂) als product, als voeding voor de plant. Tegenwoordig wordt CO ₂ als restproduct van de

D

desinfecteren

	verwarmingsketel vaak opgeslagen of zelfs apart aangevoerd.
compost	Meststof van (half)vergaan dierlijk en plantaardig afval.
conifeer	Overwegend groenblijvende heester of boom met schubben of naalden, behorende tot de naaktzadigen (kegelvruchten).
contactwerking	Het bestrijdingsmiddel moet de plaag of aantasting zélf raken om effectief te zijn.
cultivar	Een selectie uit de soort met afwijkende kenmerken die bij vegetatieve vermeerdering blijven bestaan. (cv of cultuurvariëteit).
cultivator	Landbouwwerktuig voor het losmaken van de topklaag en het verwijderen van onkruid.
curatieve bestrijding	De aantasting wordt bestreden wanneer deze al aanwezig is. Preventieve bestrijding is het voorkomen van de aantasting.
cuticula	Wasachtige beschermklaag op de groene plantendelen.
cytokinine	Plantenhormoon voor activering van de stofwisseling en celdeling.
daglengte	De daglengte is de natuurlijke 'jaarplanner' voor de plant, aan de hand waarvan knopaanleg bepaald wordt. Zie ook: Korte dag planten, Lange dag planten en dag-neutrale planten.
dagneutrale planten	Bloemknopaanleg vindt bij dagneutrale planten onafhankelijk van de daglengte plaats.
desinfecteren	Het ontsmetten van plantmateriaal, gereedschap,

	werkruimte en substraat om schimmels en bacteriën te doden (in vitroteelt).
dissimilatie	De uit assimilatie ontstane suikers worden afgebroken tot energie, CO ₂ en H ₂ O.
dompelen	Plantgoed gedurende een bepaalde tijd in circa 35 tot 40 graden Celsius warm water houden om het te ontsmetten.
doordraaien	Wanneer de veilingklok onder een vastgestelde minimum-prijs zakt, wordt de partij niet verkocht maar vernietigd.
doorn	Stekelig deel, verbonden met het inwendige deel van de tak (Een roos heeft dus stekels en geen doornen).
dopvrucht	Een éénzadige, droge, niet openspringende vrucht.
draaien	Indraaien van planten
draineren	Het (door middel van geperforeerde buizen in de grond) weg laten vloeien van overtollig water.
driehoeksverband	De rijen in een bed steeds met een halve plantafstand laten verspringen zodat de planten in twee rijen om en om staan.
drift	Het in het milieu terecht komen van bestrijdingsmiddelen door het verwaaien van druppeltjes tijdens de bespuiting.
drijfmest	Een mengsel van gier en vaste mest.
druppelaar	Een dun, ca 30 cm lang slangetje, van de dikkere bevoeiingsslang naar de pot of plant, dat gedoseerd, druppelsgewijs bevoeit.
duizendkorrelgewicht	Het gewicht van 1000 zaden.
dwergvorm	Een cultivar, ras of soort dat klein blijft of zeer traag groeit.
ec-meter	Dit apparaat meet het zoutgehalte door de elektrische geleidbaarheid (de ec) tussen twee punten te meten.

ec-waarde	Het zoutgehalte (de hoeveelheid voedingsstoffen) in het substraat of het gietwater.
eenhuizige bloemen	Eén plant draagt zowel mannelijke als vrouwelijke bloemen.
eenjarige	Een plant die van voorjaar tot herfst in één jaar ontkiemt, groeit, bloeit, zaad ontwikkelt en volledig afsterft.
eenmalig fust	Een tray of andere verpakking, gezien de materiaal-kwaliteit bedoeld voor éénmalig gebruik.
eenruiter	Broeiraam bestaande uit één ruit.
eenslachtige bloem	Een mannelijke óf vrouwelijke bloem.
emelt	Larve van de langpootmug, die zich voedt met plantentwortels (in bijvoorbeeld het gazon).
enkelvoudige meststof	Een geconcentreerde kunstmestvorm met slechts één stof voor het bijsturen of zelf mengen van de bemesting (in het gietwater).
enten	Bacteriën of schimmels in de grond brengen, die van belang zijn voor de gewasgroei.
entknobbel	Een verdikking in de stam van een (oudere) boom toont de plaats waar deze vroeger geënt is.
epidermis	De bovenste laag cellen (van het blad) onder de cuticula. (opperhuid).
epifyt	Een plant die op een andere plant groeit, maar deze niet parasiteert.
ethyleen	Een gas dat planten zelf produceren. Het bevordert vruchtontwikkeling, bladval en veroudering. In een

F

	afgesloten ruimte (koelcel) kan het schadelijk werken.
etiket	Een kaartje met gegevens zoals naam, prijs, barcode en vaak ook een foto. Er zijn sleufetiketten, steeketiketten, hangetiketten, kleefetiketten etc.
eurepgap	Relatie haccp
f1 hybride	Twee verschillende ouderplanten met goede eigenschappen worden via zelfbestuiving een paar jaar doorgeteeld. De door inteelt gedegenererde ouderplanten worden met elkaar gekruist tot F1-hybriden.
familie	Taxonomie. Geslachten met gemeenschappelijke kenmerken zijn gegroepeerd in families.
fasciatie	Bandvormige verbreding van plantenstengels (als afwijking). Bijvoorbeeld bij bandwilg en Cryptomeria.
fe	Het sporelement ijzer wordt weinig gebruikt, maar is wel noodzakelijk voor de groei van planten.
fertiel	Een fertiele plant is vruchtbaar en kan dus zaad produceren.
floëem	Tussen bast en cambium zit het bastweefsel, dat ook floëem genoemd wordt. Floëem zorgt voor het transport van blad naar wortel.
forceren	Planten in bloei (of groei) trekken door kunstmatige klimaatsverandering (in bijvoorbeeld een kas).
fotosynthese	Vorming van suikers uit water en koolzuur onder invloed van licht.
fototropie	Het sterk naar het licht toe groeien van plantendelen.
frozen	Het grondoppervlak fijn afwerken en eventueel onkruid onderwerken.
fungicide	Een bestrijdingsmiddel tegen schimmels.
fusarium	Een schimmel die vaten verstopt en wortels laat rotten.
fust	Verpakking met transport en bescherming als

G

	hoofdfuncties.
fytopathologie	Plantenziekteleer.
gastheer	De hoofdleverancier van het voedsel voor de parasiet.
geïntegreerde bestrijding	Een planmatige combinatie van diverse bestrijdingsmethoden (zoals biologisch, mechanisch en preventief en curatief) om ziekten en plagen te voorkomen en te bestrijden met zo min mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu.
gemengde knoppen	Knoppen waaruit zowel bloemen als bladeren komen. (vegetatieve én generatieve groei).
generatief	Het vermeerderen van planten via de 'levenscyclus'; via zaad.
generatieve groei	De vorming van bloemknoppen.
gepilleerd zaad	Zaad, omhuld met een laagje vulstof om de vorm of de grootte te veranderen.
geslacht	Een groep verwante planten. De geslachtsnaam is het eerste woord in de naam, zoals Rosa en Quercus. (taxonomie).
geslachtshybride	Een kruising van twee geslachten. De geslachtsnaam wordt voorafgegaan door een x.
gesloten systeem	Overtollig gietwater wordt niet geloosd, maar gezuiverd en teruggevoerd naar het waterbassin.

gevulde bloemen

Gevulde bloemen hebben veel of zelfs uitsluitend kroonbladen en zijn dus steriel.

gewasbescherming

Het voortijdig of ten tijde van de aantasting behandelen van het gewas met bestrijdingsmiddelen.

gewasverzorging

Diverse 'dagelijkse' werkzaamheden voor het onderhoud van het gewas.

gibberelline Plantenhormoon dat groeiversnellend werkt; voornamelijk in de strekkingsgroei.

gieten Water geven (handmatig). Geautomatiseerd water geven wordt over het algemeen beregening of bevoeiing genoemd.

groeimedium Grond of substraat.

groeiregulator

Een hormoon of andere stof die de lengtegroei stimuleert of juist remt.

groeistof Groeihormonen met draagstof, gebruikt om beworteling van stek te stimuleren.

groenbemesting

Het verbouwen en daarna onderploegen van een vlinderbloemig gewas dat in symbiose met stikstofbindende organismen leeft en dient als bemesting voor het volgende jaar.

groentensnijderij

Verwerker van verse groenten

grondbestanddeel

Een 'onderdeel' van de grond, zoals water, lucht of mineralen.

grondboor Een gereedschap om een smal, diep gat in de grond te maken, om een paal te plaatsen, afwatering te stimuleren of om een grondmonster naar boven te halen.

grondonderzoek

Onderzoek naar de samenstelling van de grond (structuur, pH, mineralen etc.).

grondscheut Een scheut die uit de wortels of bij de plantvoet ontspringt.

haarwortel Een dunne wortel die niet ter verankering dient, maar voor de voedselopname van de plant.

habitat De (natuurlijke) groeiplaats van de plant.

habitus De (natuurlijke) groeivorm van de plant.

hak Landbouwwerktuig om grond los te werken en onkruid te ontwortelen.

half gevuld Bloemen hebben meerdere rijen met kroonbladen maar zijn niet steriel.

halfgroenblijvend

Een plant die 's winters een deel van zijn blad houdt of waarvan het blad (gedeeltelijk) afsterft, maar wel aan de plant blijft tot het volgende voorjaar.

halfheester Gewas waarbij het onderste gedeelte houtig en overblijvend is, terwijl het bovenste gedeelte kruidachtig is en ieder jaar nieuw aangroeit.

heksenbezem

Een door een zwam veroorzaakte woekering van takken in een gezonde boom (vaak bij Betula).

herbicide Een plantendodend middel, voornamelijk gebruikt voor onkruidbestrijding.

hermafrodiët Een bloem die zowel mannelijke als vrouwelijke organen bezit.

J

honingdauw Een kleverig, suikerachtig vocht dat door bladluis wordt uitgescheiden. Roetdauw is een schimmel dat het transpirante honingdauw al snel zwart kleurt.

hoofdelement

N, P en K zijn de drie elementen die de plant in grote hoeveelheden nodig heeft. De overige elementen zijn spoorelementen.

hoofdteelt De grootste teelt (qua omzetwaarde) naast de bijteelten.

houtvaten Houtvaten (xyleem) transporteren vocht en voedings-elementen van het wortelgestel naar boven.

huidmondje Kleine ademporie in het weefseloppervlak van de plant.

humus Een rulle donkerbruine massa van vermolmde planten- (en dieren) resten, van wezenlijk belang voor de vruchtbaarheid en de structuur van de grond.

hybride Een hybride is een kruising van twee soorten binnen een geslacht.

hygrometer Dit apparaat geeft de vochtigheid van de lucht weer.

immuun Onvatbaar voor een ziekte of insect. De aantasting (insect) kan echter ook immuun worden voor een gif.

in vitro Letterlijk vertaald: in glas. Bij de in vitroteelt worden planten(delen) onder 100% ideale omstandigheden vermeerderd en opgekweekt (In een laboratorium, op een steriel medium in bijvoorbeeld reageerbuisjes).

inheems Een plant die thuis (autochtoon) is in een bepaald gebied of in een bepaald klimaatgebied.

inkuilen Het tijdelijk planten van geroid plantmateriaal voor aflevering of opplanten om uitdroging te voorkomen.

insecticide Bestrijdingsmiddel tegen insecten.

jeugdfase Diverse planten kennen een juveniele fase waarin de

K

plant nog een andere bladvorm, andere groeivorm of minder bloemen heeft.

k Kalium is één van de drie hoofdelementen die de plant nodig heeft. Kalium zorgt voor de sterkte van de plant en wordt dus extra voor de winter gegeven.

kalk Een stof om de pH waarde van de bodem te verhogen (ontzuren).

kalkresistentie

Bepaalde (druiven)rassen kunnen slecht tegen kalk en zijn dus slecht kalkresistent.

kanker Plantenziekte die fouten in de celdeling veroorzaakt.

kiemkracht Het aantal zaden dat in een vastgestelde periode kiemt, uitgedrukt in een percentage van het totaal aantal gezaaide zaden.

klasse Taxonomie. De groepering tussen afdeling en orde.

klauw Hark.

klimaatcomputer

Een computer in de kas die aangesloten is op meet- en regelapparatuur. Aan de hand van temperatuur, wind, luchtvochtigheid en dergelijke van binnen en buiten, worden ramen, verwarming en dergelijke automatisch bediend.

klimplant Een plant die pas laat of nooit sterk hout aanmaakt, waarop hij zelf kan steunen. De eerste jaren houden ze zich vast of slingeren ze door andere planten, muren, regenpijpen etc.

kloon Een nakomeling van één ouder, die (genetisch) identiek is aan deze ouder.

knol Een ondergrondse verdikking van stengel of wortel, bedoeld voor water en voedselopslag. Van een bol te

K

onderscheiden doordat de knol niet uit 'lagen' bestaat zoals de ui.

knopval De bloemknoppen vallen nog voordat ze opengegaan zijn.

koolhydraten Organische verbinding met koolstof, waterstof en zuurstof, zoals suikers.

koolzuurgas, kooldioxide

Verbinding van koolstof met zuurstof. CO₂. Een bestanddeel van de lucht dat de planten nodig hebben om te groeien.

koudekiers

Zaden die alleen (regelmatig) kiemen, wanneer ze voldoende koude hebben gekregen.

kruidachtige plant

Een niet houtig gewas, dat ieder voorjaar vanaf de grond opnieuw aangroeit.

kruisbestuiving

De bestuiving tussen twee verschillende rassen. Dit kan bewust door de mens gedaan worden om nieuwe rassen te creëren, maar het gebeurt ook in de natuur (wind/insecten).

kruisen Het mengen van de eigenschappen van twee rassen door middel van kruisbestuiving met een nieuw, beter ras tot doel.

kruising Een plant(enras), ontstaan uit kruising.

kunstmest Anorganische, scheikundige stof ter verhoging van de vruchtbaarheid van de grond.

kunstaad Zaden die 'gemaakt' zijn van willekeurige plantencellen. Dit is een in ontwikkeling zijnde techniek, waarbij het kruisen en vermeerderen sneller kan gebeuren.

kweek Een grassoort dat zich ondergronds zeer sterk uitbreid

M

meeldraad

en daardoor lastig te verwijderen is.

lagere planten

Taxonomie. Planten die zich voortplanten door sporen, zoals varens en mossen.

langedagplanten

Planten die gaan bloeien als de dagen lengen.

langzaam werkende mest

De werkzame stoffen komen gedoceerd vrij gedurende een langere periode.

leiplant Een houtig gewas, dat kunstmatig in een bepaalde vorm gestuurd wordt. (leilinde).

leiplant Een (klim)plant die tegen een muur of schutting omhoog geleid wordt.

lenticelspot Beschadiging van appels als gevolg van tekort aan calcium tijdens de groeiperiode.

lichte grondsoort

Een luchtige bodem, bestaande uit grote zandkorrels en weinig humus.

lichtkiers Zaden die in het licht het beste kiemen en dus niet afgedekt moeten worden. De meeste zaden zijn donkerkiers.

mannelijke bloem

Een mannelijke bloem bevat uitsluitend meeldraden en dus geen stamper.

mechanische onkruidbestrijding

Wieden. Handmatig of machinaal het onkruid verwijderen, zonder gebruikmaking van herbiciden.

meeldauw Een schimmelziekte die zich uit door een wit poeder op het blad ('het wit'). Er bestaat echte en valse meeldauw.

meeldraad Het mannelijke gedeelte van de bloem, waar het

M

stuifmeel vandaan komt.

mengmeststof

Een (kunst)meststof die zowel N, P als K bevat.

meristeem Ongedefinieerd deelweefsel, dat nog alle functies (blad, stengel of wortel) kan aannemen.

meristeemcultuur

In vitroteelt.

mestvork, riek

Twee- of viertandige vork voor het verplaatsen van takkenafval of het uitsteken van planten.

mg Magnesium is een van de sporelementen die planten nodig hebben om te groeien.

micro klimadoek

Een lucht, licht en vocht doorlatend folie voor vorstbescherming of teeltvervroeging.

microklimaat Het 'weer' in een min of meer afgesloten ruimte, zoals een kas of een stadstuin.

mineralen Zouten.

minimumprijs

Een vastgestelde, laagste prijs op een veiling. Wanneer deze overschreden wordt, wordt het product 'doorgedraaid'. Een doorgedraaide partij wordt vernietigd.

mn Mangaan is een van de sporelementen die planten nodig hebben om te groeien.

moer Moederplant.

moerbed Rij met moederplanten voor stek, aanaarden, afleggen etc.

moerhoek Stuk grond of tafel, waar de moederplanten staan.

mozaïekziekte

Virusziekte waarbij geelachtige vlekken in het bladgroen optreden.

N

natuurmest

mulch Grof gehakt plantaardig materiaal (takken, schors) dat dient om de bodem te bedekken.

mulchen De grond bedekken met een laag grof plantenafval (schors, houtsnippers) als winterdek en ter verbetering van het bodemleven.

mutant De 'spontane' verandering in groeivorm of andere eigenschap van de plant. Vaak is deze 'spontane' verandering een gevolg van menselijke actie, zoals in vitro-teelt.

mycelium De schimmeldradenmassa die de eigenlijke 'plant' vormt van de paddestoel. De paddestoel zelf is de 'bloem'. Mycelium wordt ook wel zwamvlok genoemd.

mycorrhiza Mycorrhizae (meervoud van wortelschimmel) is essentieel deel van bodembioïecologie. Verzorgt feitelijk het vrijmaken en opname van mineralen. Door bemesting, bodembewerking en gebruik fungiciden komen deze essentiële schimmels niet of weinig voor in tuinbouw.

mycorrhiza Schimmels die in symbiose leven met wortels.

n Stikstof is een van de hoofdelementen, benodigd voor de plantengroei.

naaktzadigen

Taxonomie. Waar bij de bedektzadigen de zaden verborgen liggen, liggen bij de naaktzadigen de zaden open en bloot op de vruchtbladeren (de schilferachtige zaadjes in de dennenappel).

naald Een smal (over de lengte opgerold), leerachtig blad aan bijvoorbeeld dennenbomen.

nabloei Een tweede bloei na de hoofdbloeiperiode.

nateelt Een korte teelt ná de hoofdteelt, om jaarrond optimaal gebruik te maken van het teeltoppervlak.

natuurmest Stalmest.

O

nectar	Een suikerachtige oplossing in bloemen, waarmee insecten aangetrokken worden.
nematicide	Bestrijdingsmiddel tegen aaltjes.
nematoden	Aaltjes.
neutrale grond	Een neutrale (niet zure, niet basische) grond heeft een pH waarde tussen de 6 en de 7.
nevelinstallatie	Een apparaat dat een mist van fijn vernevelde waterdeeltjes uitblaast voor een hogere luchtvochtigheid.
niet zaadvast	Planten(rassen) waarvan de generatieve nakomelingen andere eigenschappen kennen.
nollenfrees	Mechanisch mes om grote wortelkluiten van bomen los te maken van de grond
nomenclatuur	Wetenschappelijke namenlijst, met bijbehorende regels.
noot	EéNZadige vrucht met houtige of leerachtige, niet opspringende wand.
npk	De drie hoofdelementen bij elkaar (zie N, P en K).
npk-meststof	Mengmeststof.
nuttige insecten	Insecten die niet schadelijk zijn voor de gewasgroei, of zelfs nuttig zijn (biologische bestrijding).
okselknop	De knop die in de bladoksel groeit.
onderafdeling	Taxonomie. Er zijn twee onderafdelingen: bedektzadigen en naaktzadigen.
onderfamilie	Taxonomie. Groep geslachten binnen een familie.
onderklasse	Taxonomie. Een aantal ordes binnen een klasse.
ondersnijmes	U-vormig mes, gebruikt om te lieren.

P

ongeslachtelijke vermeerdering	Vermeerdering door een deel van de plant (stekken, enten, in vitro).
onkruid	Een (op die standplaats) ongewenste plant.
onkruidbestrijding	Het mechanisch of met behulp van herbiciden te lijf gaan van niet gewenste planten.
orde	Taxonomie. Afdelingen waartoe families verenigd worden.
organische mest	Een meststof, bestaande uit planten- en dierenresten.
organische stofgehalte	Het percentage organisch materiaal in de grond.
overblijvende plant	Een (niet houtige) plant waarvan de bovengrondse delen in het najaar afsterven en volgend voorjaar weer aangroeien.
p	Fosfor is één van de drie hoofdelementen die de plant nodig heeft voor de groei.
parasiet	Een plant of dier die op of in een andere plant of dier leeft, en deze voedsel of vocht onttrekt.
penwortel	Diepe hoofdwortel die de plant (boom) sterk verankert.
pesticide	Verzamelnaam voor diverse bestrijdingsmiddelen (fungiciden, insecticiden, herbiciden).
ph - waarde	Geeft de concentratie waterstofionen, en daarmee de zuurgraad weer.
phytomonitor	Datalogger om de groei parameter van het gewas vast te leggen.
phytophthora	Veel voorkomende schimmelziekte.
pikeren	Het verspenen (verplanten) van jonge zaailingen.

R

plantafstand	De afstand (in de rij) tussen twee planten.
plantgoed	Eén jaar oude planten.
plantregel	De uitgezette lijn, waarlangs een rij planten komt te staan.
plattandervork	Een vork met brede, platte tanden om bijvoorbeeld groot onkruid uit de grond te halen.
platte bak	Bak waarin vroeger groenten werden opgekweekt. Het betreft een stenen bak afgedekt met glazen ramen. De ramen werden opgelicht om handelingen te verrichten of om met een broes water te geven. De platte bak was de voorloper van de kas.
poten	Planten.
preventief	Vóórdat de aantasting zich manifesteert, deze al tegengaan door bijvoorbeeld bespuiting (beter voorkomen dan genezen?).
qualitree	Het kwaliteitskeurmerk voor boomkwekers en handelaren
raam	Wegneembare ruit op een broeibak of broeikas.
randjesziekte	Een door kaligebrek ontstane ziekte, waarbij de bladranden bruin worden. Vaak voorkomend bij koolsoorten maar ook bij fruit, als aalbessen en appel.
rank	Eenjarige scheut van een klimplant.
rasecht	Ras of cultivar met de juiste naamgeving.
raszuiver	Alle planten uit een partij zijn identiek aan de cultivaromschrijving.
regel	Een rij planten, een plantbed heeft meerdere regels.
remstoffen	Hormonen die de lengtegroei minderen.
residu	Het deel van de werkzame stof, dat in het gewas, het oppervlaktewater of de grond achterblijft na bespuiting.

S

resistentie	Ongevoeligheid van het gewas voor een aantasting, of ongevoeligheid van deze aantasting voor een bestrijdingsmiddel.
rijafstand	De afstand tussen de rijen met planten.
rijen trekken	Het markeren van zaai- en plantrijen.
rijenbouw	Het verbouwen van gewassen in rijen.
rizoom	Een horizontaal onder de grond groeiende stengel met wortels en zijscheuten.
roetdauw	Een schimmel dat groeit op honingdauw.
rondspitten	In het midden een berg maken van een gegraven veur. Daarna de akker verder omleggen en achteruitspittend kom je dan bij de berg terecht. Deze aarde gebruik je om de geul te dichten.
roofinsecten	Insecten waarvan de larven of de volwassen dieren andere (schadelijke) insecten eten (zie ook: nuttige insecten).
rozet	Een krans van bladeren aan de voet van de stengel of bij stengelloze planten (paardebloem).
rustperiode	Een tijd (vaak na de bloei en eventuele vruchtvorming) waarin de plant weinig of niet groeit (meestal najaar/winter).
samengestelde meststof	Meervoudige meststof.
schadedrempel	De mate van aantasting (plaag of ziekte) waarbij het gewas schade oploopt en er dus bestreden moet worden.
schoffel	Mesvormig gereedschap dat vlak onder het grondoppervlak bewogen wordt, om onkruiden van hun wortels te scheiden.

selectief herbicide

Een herbicide dat alleen actief werkt bij bepaalde onkruidgroepen (families).

smoren Stuiven van lichte grond bij harde wind

soortecht Soort met de juiste naamgeving.

sortiment Een in de tuinbouw gebruikt synoniem voor assortiment: de verscheidenheid aan producten.

spoelementen

Mineralen. Spoelementen gebruikt de plant naast de hoofdelementen voor de groei. spoelementen zijn weliswaar in kleine hoeveelheden nodig, maar zijn onmisbaar voor de groei.

spuitspout Een nozzle op een beregeningsmachine of van een spuit (voor bestrijdingsmiddelen) die het water vernevelt.

spuitvloeistof

Een mengsel van water en een werkzame stof (bestrijdingsmiddel, meststof o.i.d.) dat gespoten wordt.

stalmest Dierenmest vermengt met stro (Meestal wordt oude mest gebruikt, aangezien verse mest verbrandingsverschijnselen kan veroorzaken).

stambasisrot Phytophthora aan de voet van de plant.

stamper Het vrouwelijke geslachtsorgaan van een plant.

steriel Niet zaad producerende plant (zoals dubbelbloemigen).

stinseplanten

Planten die kenmerkend zijn voor de Groningse landgoederen (stinsen) en onder die verzamelnaam worden verhandeld.

streekeigen Typisch voor een gebied

streklaag Bij een bestrating die niet netjes aansluit op een muur, opsluitband of een ander vast punt, leg je eerst een

rechte lijn van het bestratingsmateriaal langs dat vaste punt en daarna knip of slijp je de open ruimte op maat.

structuurbederf

Verslechtering van de bodemstructuur door het veranderen van de samenstelling, door herhaalde intensieve bodembewerking of door weersomstandigheden.

stuifpoeder Bestrijdingsmiddel of andere werkzame stof, dat in vaste vorm wordt verstoven.

symbiose Twee verschillendsoortige organismen leven op of in elkaar, tot wederzijds voordeel.

systemische werking

Gewasbeschermingsmiddel dat via de wortels wordt opgenomen door de plant en zo in de hele plant terecht komt.

taxonomie De studie van de indeling van het planten- en dierenrijk.

tensiometer Dit toestel meet de waterdruk in de grond. Een te grote druk (hoeveelheid) heeft rotting tot gevolg. Een te lage druk maakt het voor de plant onmogelijk om vocht op te nemen.

teruglopen Een cultivar neemt weer de eigenschappen van de soort aan.

thomasslakkenmeel

Fijngemalen hoogovenslakken, rijk aan spoelementen.

tolerantie Tolerante planten (rassen) zijn minder gevoelig voor bepaalde aantastingen dan soortgenoten.

tray Blad met verdiepingen of uitsparingen waarin potten kunnen staan om ze bij elkaar te houden, om vaste afstanden tussen de planten te krijgen of om eenvoudig meerdere planten tegelijk te kunnen transporteren.

turfmolm Stof, gruis van veen, het bevat geen voedingsstoffen,

V

maar is in staat water en voedingsstoffen vast te houden. Lichte grond kan er humusrijker mee worden gemaakt, zware grond losser.

tussenteelt Een korte teelt die na de oogst wordt toegepast, om de teeltruimte jaarrond zo efficiënt mogelijk te gebruiken.

tweehuizig Deze plant heeft óf mannelijke óf vrouwelijke bloemen. Voor bevruchting zijn dus minimaal twee planten nodig.

tweejarige plant

Een plant die in zijn eerste levensjaar groeit, en in het tweede levensjaar bloeit en zaad geeft.

tweeslachtige bloem

Bloem met zowel mannelijke als vrouwelijke organen.

variëteit Groep planten in het wild, die afwijken van de soort en bij generatieve vermeerdering hun kenmerken behouden.

vegetatieve groei

De groei van wortel, tak en blad.

vegetatieve vermeerdering

Vermeerdering buiten zaad om, door bijvoorbeeld enten, stekken of weefselkweek.

veredelen Door middel van kruisen betere rassen verkrijgen.

vleien Het op hoogte brengen van het zandbed, middels ingraven van hoogte stenen/balken (deze geven de hoogte van het zandbed aan)en deze dan gebruiken om van steen naar steen met lange balk het overtollige zand weg te 'vleien'.

voet Het vaak verdikte deel van de plant, net boven de grond.

vrouwelijke bloem

Deze bloem bevat geen mannelijke organen.

vuur aantasting in de bovengrondse blad- en stengeldelen, die tijdens de groei voor komt in meerdere bolgewas-

W

wortelknobbelsbacterie

sen. Bij tulpen is deze schimmelaantasting bekend als Botrytis tulipae

waardplant De hoofdvoedselbron van de parasiet.

warmtebehandeling

Plantmateriaal wordt aan een temperatuur van 36 tot 38 °C blootgesteld, om het virusvrij te maken.

weefselkweek

In vitroteelt.

werkingsduur

De periode waarover het bestrijdingsmiddel actief is.

wieden Het verwijderen van onkruid, inclusief de wortels.

winterhard Planten die zonder bescherming, in het lokale klimaat geen vorstschade oplopen of in ieder geval overleven.

wintersnoei Het deels terug snoeien van vorstgevoelige heesters, halfheesters enz. , zodat overgroeide paden en andere doorgangen vrijkomen en de planten niet te ver invriezen. Bijvoorbeeld Buddleja.

wortelblad Een blad dat rechtstreeks uit de grond (uit de wortel of uit de knol) groeit. (Pulmonaria).

wortelconcurrentie

Concurrentie van 'buurplanten' in het opnemen van voedingsstoffen uit de grond. Zwarte bessen bijvoorbeeld, groeien zeer slecht met onderbepanting.

worteldruk De stuwkracht van plantensappen van de wortels naar boven.

wortelecht Eigen wortel.

wortelhals Het punt tussen de wortels en de stam.

wortelknobbelsbacterie

Een bacterie die in verdikkingen van de wortels van vlinderbloemigen in staat is om stikstof uit de lucht te

binden, deze vast te houden en als voedsel in de grond achter te laten. (groenbemesting).

wortelknol Vlezig opgezwollen bijwortel, waarin reservevoedsel is opgehoopt.

wortelonkruid Ongewenste plant die zich lastig laat verwijderen door de vorming van wortelstokken of diepgroeiende wortels.

wurgwortel Hoofdwortel die andere wortels verwrugt.

x Het in een wetenschappelijke naam staande teken dat aangeeft dat het een hybride betreft.

xyleem De houtvaten van de plant, die zorgen voor het transport naar boven.

zaadmantel De (harde) beschermlaag van een zaadje.

zaadonkruid Ongewenste plant die zich lastig laat verwijderen door de snelle of overmatige vorming van zaad.

zeefvaten Tussen bast en cambium zitten zeefvaten (floëem). Dit floëem zorgt voor het transport van blad naar wortel.

zelfbestuiver Plant die zichzelf kan bestuiven. Voor zaadvorming volstaat dus één plant.

zomervagen Het braak laten liggen van de grond gedurende de zomer, om het te zuiveren van onkruid (en om bodem-moeheid te voorkomen).

zure grond Een grondsoort met een pH-waarde van 6 of lager.

zuur ofwel *Fusarium oxysporum*, is een schimmelaantasting die uitsluitend bij tulpen voor komt. De ziekte wordt in beginsel geconstateerd in droge (bovengrondse) bollen en leidt na enige tijd tot vernietiging van de gehele bol. Tijdens dit proces kunnen omringende bollen ook worden aangetast.

zwarte grond 1

Geschoffelde of met een cultivator losgewoelde grond.

zwarte grond 2

Gewone' grond, bedoeld voor bijvoorbeeld het ophogen van de tuin.

Mist u een woord? Voeg 'm toe op:
www.tuinbouw.nl

bollen

Jeroen Landman

'Tijdens het ziekzoeken hebben we soms de grootste lol met z'n allen'

B

afbroeien	Bollen vroegtijdig in de kas in bloei trekken.
afstand op rij	De plantafstand in de rij.
alpineplant	Plant afkomstig uit het Alpegebied. In de praktijk wordt deze term vaak gebruikt voor rotsplanten.
areaal	Gebied waarop gekweekt wordt (bedrijfsgruote).
bazenweer	Het weer is te slecht om te werken, vindt de knecht. De baas vindt dat er gewerkt kan worden.
bed	Door paden of rijsporen omkaderde, smalle grondstroken, waarop één of meer rijen planten geteeld worden.
bewaring c.a.	Bij de opslag wordt behalve de temperatuur het CO ₂ -gehalte geregeld.
bewaring ulo	Bij de opslag wordt behalve de temperatuur het CO ₂ en het O ₂ -gehalte geregeld.
bijgoed	Praktisch alle bollen anders dan tulpen, narcissen en hyacinten (bijvoorbeelden sneeuwkllokjes en blauwe druifjes).
blokertijd	Koffiepauze.
bodembacteriën	Deze bacteriën zijn noodzakelijk in een gezonde grond om ziekten te voorkomen en een goede bodemopbouw te bewerkstelligen. Er wordt ook wel gezegd dat bodembacteriën de beste bodemwerkers zijn. Zij houden de grond open en houden mineralen vast. Een gezonde plant kan alleen groeien op gezonde grond.
bodemvaag	Groeiend op vele bodemtypen.
bokkie	Een zieke bloembol.
bol	Ondergronds (soms bovengronds) plantenorgaan waarin reservevoedsel is opgeslagen. Een bol bestaat uit bladachtige lagen, bolrokken of schubben genaamd.
bollenadel	Een beperkt aantal kwekers en exporteurs (verzenders)

D

	dat lang en succesvol meedraait wordt gerekend tot de bollenadel.
bollendrummer	Een (te) vasthoudende bollenreiziger (verkoper).
bollenkraam	Het sortiment met bijbehorende aantallen waarover de bollenteler beschikt.
bollenstreek	Een gebied rond Hillegom en Lisse waar zich vooral na de tweede wereldoorlog de bollenteelt heeft geconcentreerd .
bolstreet	Het Engels uitgesproken bolstreet is 'de Wallstreet' van Lisse: de Havenstraat.
brander	Een felle zon in mei.
broedbolletje	Broedknop in de vorm van een onvolgroeid bolletje dat zich aan de basis van een volgroeide bol vormt.
broekbed	Een bed dat aan het einde breder of juist smaller is als aan het begin (door de geerhoek).
cel	Een ruimte waarin bollen worden gedroogd, behandeld en bewaard.
cultivator	Landbouwwerktuig voor het losmaken van de top laag en het verwijderen van onkruid.
delven	Het spitten van de grond, om de vruchtbare en onkruidvrije grond laag boven te krijgen.
doopketel	Een 'bak' waarin bollen of plantgoed gedurende een bepaalde tijd in warm water of in water met bestrijdingsmiddel gezet worden om ze te ontsmetten.
doordraaien	Wanneer de veilingklok onder een vastgestelde minimumprijs zakt, wordt de partij niet verkocht maar vernietigd.
dove bol	Een verdroogde (huidloze) bol.

K

droogverkoop

De afzet van bloembollen, bedoeld voor tuintoepassing (dus niet voor de broei).

dwaling Andere soorten bloemen in het bollenveld.

eenjarig land Land dat het jaar ervoor met organische mest is bemest.

erwten Een Wassenaarse uitdrukking voor gerooide bollen die achtergebleven zijn in de groei.

geerhoek Een smal toelopend tot driehoekig stuk (bollen)land.

gelijkharder Alle bollen even diep planten.

groene veiling

Bollen per opbod veilen op het moment dat ze op het veld in bloei staan.

grote baas Grotere kweker.

hemelaar Een bollenbaas die zich graag in het weer verdiept.

hobbel Instrument om al heen en weer schuddend vruchten of bollen te sorteren (tomatenhobbel, bloembollenhobbel). Wordt tot begin van de zestiger jaren gebruikt.

hollen Een deel van de bolbodem van de hyacint wegsnijden om jonge aanwas langs de wondranden te stimuleren.

hond Een oude benaming voor honderd roe. 7 hond is dus een hectare.

ijstulpen Tulpenbollen die zomers een koudeperiode hebben doorstaan, zodat ze voorgetrokken kunnen worden.

inploegen Het machinaal planten van bollen.

inrooien Het planten van bloembollen.

kalken Wonden van het hollen of kruissnijden met een wit papje behandelen, tegen schimmelvorming.

kees Een bloembol die bij de groei geen bloem zal geven.

kinnetje Mand waarin (vroeger) gerooide bloembollen gedaan werden.

M

kistenbroei Bollen in bloei trekken in kistjes.

klister Jong bolletje dat aan de (bovengrondse) stengel van de lelie groeit.

klister Kleine, jonge bolletjes die aan de al of niet verwonde 'moederbol' ontstaan.

klister Jong bolletje dat in de oksels van bolschubben kan ontstaan.

knol Een ondergrondse verdikking van stengel of wortel, bedoeld voor water en voedselopslag. Van een bol te onderscheiden doordat de knol niet uit 'lagen' bestaat zoals de ui.

koppen Het uitbreken van de net ontloken tulpenbloemen, om zoveel mogelijk energie naar de bol te laten gaan.

kromkop Een tulp met een gebogen stengel, door teveel aaltjes.

kruiplap Kniebeschermers die gedragen worden bij werk waarbij op de knieën gesteund wordt.

kruissnijden Een kruis snijden in de bodem van een hyacintenbol om jonge aanwas te stimuleren.

kuilakker Een laag gestoomde grond, waarin de broeikisten staan, voordat de bloembollen gaan uitlopen.

kwakel Een smalle, doorbuigende plank die als bruggetje over een niet te brede sloot dient.

landmacht De (buiten)arbeiders in de bollen.

leggeren Het bijhouden van de boekhouding van de bollenvoorraad tijdens het afzetseizoen.

mist Mest wordt in de bollenstreek uitgesproken als 'mist'.

moer Moederplant.

moerhoek Stuk grond of tafel, waar de moederplanten staan.

mussen Muscari's (blauwe druifjes).

mycorrhiza mycorrhizae (meervoud van wortelschimmel) is

essentieel deel van bodembioogie. Verzorgt feitelijk het vrijmaken en opname van mineralen. Door bemesting, bodembewerking en gebruik fungiciden komen deze essentiële schimmels niet of weinig voor in tuinbouw.

naland	Braakliggend bollenperceel.
nateelt	Een korte teelt ná de hoofdteelt, om jaarrond optimaal gebruik te maken van het teeltoppervlak.
nematoden	Aaltjes.
nettenteelt	Onder de geplante bollen ligt een net, dat later eenvoudig opgelicht wordt bij het rooien.
nuttige insecten	Insecten die niet schadelijk zijn voor de gewasgroei, of zelfs nuttig zijn (biologische bestrijding).
oliebol	Een bollenverkoper die (vaak samen met Shell-medewerkers) overtochten naar Amerika maakt per luxe schip.
opbreken	Oprooien.
pakkethandel	Afzetkanaal, waarbij planten via fotocatalogi worden verhandeld aan meestal winkelbedrijven.
paktijd	Het afzetseizoen.
papzak	Bruine, papieren zak waarin de te exporteren bollen verpakt worden.
peer	Een bloembol die het vorige seizoen wel heeft gegroeid, maar niet gebloeid.
pellen	Het overbodig geworden worteldeel wegnemen, zonder dat de bruine beschermhuid van de bol beschadigt.
phytomonitor	Datalogger om de groei parameter van het gewas vast te leggen.
piet retour	De man die een (gedeelte van een) partij makkelijk

terug stuurt omdat deze niet goed zou zijn.

plantboekje	Notitieboekje van de baasknecht, waarin soorten en plantplekken en hoeveelheden genoteerd werden.
plantdiepte	De diepte waarop de plant, boom of bol geplant of gepoot wordt.
plantgoed	Eén jaar oude planten.
plantrol	Een plantrol maakt afdrucken van de regels in het land.
plattandervork	Een vork met brede, platte tanden om bijvoorbeeld groot onkruid uit de grond te halen.
regel	Een rij planten, een plantbed heeft meerdere regels.
rijp	Volledig uitgegroeid voor de oogst.
ritnaald	De larve van de kniptorren (ook koperworm genoemd) vreet aan wortels van bijvoorbeeld aardappelen en bieten.
rooien	Planten uit de grond halen, om te verkopen, op te potten of te verplanten.
schelften	Het afdekken van het vers beplante land met riet, tegen kou en erosie.
schrepel	Een soort (hand)cultivator voor onkruidverwijdering en beluchten van de grond.
schubben	Vlezige ondergrondse 'vervormde bladeren' waaruit bijvoorbeeld de lilibol bestaat.
schubben	Het vermeerderen van lelies door de schubben af te breken en in een kist met vochtig substraat te mengen, zodat jonge bolletjes aan de voet van de schubben groeien.
schuurdoop	Vroeger werd een nieuwe bollenschuur hoogstpersoonlijk door de pastoor gezegend.
smoren	Stuiven van lichte grond bij harde wind
snotkoker	Een koker waarmee een zieke bol in zijn geheel uit het perceel verwijderd wordt om besmetting van andere

T

bollen te voorkomen.

sorteermachine

Een machine die het geoogste product per maat sorteert en in bakken, bossen of op lopende banden verdeelt.

stapelkist Een grote (pallet)kist voor agrarisch product, maar ook voor fruit en bollen gebruikt.

stomen Door middel van stoom de grond, gereedschap of andere zaken (geen plantmateriaal) reinigen van ziekten, virussen, onkruid etc.

stomen Bodem met behulp van stoom zuiveren van ziektekiemen.

streekeigen Typisch voor een gebied

teeltplan Een jaarlijks of meerjaarlijkse planning van de te telen hoofd- en bijgewassen, rekening houdend met eventueel benodigde teeltwisseling.

teeltwisseling

Het regelmatig wisselen van het te telen gewas op dezelfde grond, om bodemmoehed en andere ziekten, plagen en aantastingen te beperken.

teltafel Hier werden vroeger de bollen op maat gesorteerd.

teruglopen Een cultivar neemt weer de eigenschappen van de soort aan.

ton Een ton bollen weegt niet 1.000, maar 1.016 kilo (op basis van Engelse maatvoering).

trompet Een vroegbloeiende grote, gele narcis.

tulpenvinger Pijnlijke, rode vinger met kloofjes, van het langdurig (droge) bollen pellen.

tweediepen Twee spit diep omspitten.

tweejarig land

Land dat twee jaar ervoor met organische mest is bemest.

V

vuur

uitbotten Het uit de winterrust komen van de natuur. Het uitlopen van de knoppen.

uitgangsmateriaal

Stek of plantgoed, waarmee een teelt wordt begonnen.

uitploegen Het met behulp van een ploeg, rooien van de bollen.

ulo-bewaring Ultra Low Oxygen-bewaring wordt toegepast om bollen, maar ook fruit lang te kunnen bewaren.

uniformiteit De gelijkheid binnen een partij (qua groeivorm, bloei, hoogte etc.).

veiligheidstermijn

De veiligheidstermijn na de bespuiting moet verstreken zijn, voordat het product geoogst (en gedistribueerd of verkocht) mag worden.

veredelen Door middel van kruisen betere rassen verkrijgen.

vermiculiet Een door verhitting geëxpandeerd gesteente dat goede invloed heeft op de bodemstructuur. Onder andere wordt het in de leliebollenteelt als vermeerderingsmedium toegepast.

visiteren Het keuren van (hyacinten)bollen door de keurmeester.

voorkiemen De zaden of knollen via een bepaalde behandeling vast 'tot leven' wekken. Dit bevordert de opkomst en de uniformiteit.

voorloop De grootste planten uit een éénjarig zaaibed.

voorsorteren Te kleine of beschadigde bollen maar ook afval (kluiten en stenen) uit de partij halen, vóór verdere handelingen als schoonmaken, sorteren en opslag.

vuur aantasting in de bovengrondse blad- en stengeldelen, die tijdens de groei voor komt in meerdere bolgewassen. Bij tulpen is deze schimmelaantasting bekend als Botrytis tulipae.

Z

- wannen** Het door middel van wind, de bollen schonen van de laatste beetjes zand, huidjes e.d.
- warmtebehandeling**
Plantmateriaal wordt aan een temperatuur van 36 tot 38 °C blootgesteld, om het virusvrij te maken.
- weerdagboek**
Een agenda waarin dagelijks de weersomstandigheden en werkzaamheden genoteerd werden.
- werkbollen** Hyacintenbollen van perfecte kwaliteit, om te hollen, te kruisen of te boren.
- winterdek** Een laag riet of stro als bescherming tegen vorst en erosie.
- winterpakkerij**
De verzending van zomerbloeiende bollen als gladiool en dahlia.
- witmaker** Iemand die de bruine huid van de witte tulpenbol meeneemt bij het pellen.
- woltulp** Een tulpensoort, waarvan de binnenkant van de bruine huid pluizig behaard is.
- ziekzoeker** Een man of vrouw die door het gewas loopt om aantastingen op te sporen.
- zift tien** Een bolomvang van 10 cm.
- ziftplaat** Een plaat die dient om de dikte van bollen te meten.
- zomerpakkerij**
De verzending van voorjaarsbloeiende bollen.
- zure grond** Een grondsoort met een pH-waarde van 6 of lager.
- zuur** Ofwel *Fusarium oxysporum*, is een schimmelaantasting die uitsluitend bij tulpen voor komt. De ziekte wordt in beginsel geconstateerd in droge (bovengrondse) bollen en leidt na enige tijd tot vernietiging van de gehele bol.

Z

Tijdens dit proces kunnen omringende bollen ook worden aangetast.

Heeft u iets toe te voegen? Ga naar:
www.tuinbouw.nl

HOLLAND

HOLLAND

PRODUCT

PRODUCT OF

OF

PRODUCT OF

AND

HOLLAND

BOMEN

Arie van Woerden

'Deze week heb ik er al zeker 1000 gebroeft'

A

anaarden	Een extra laag grond bij de plantvoet (eventueel de oculatie) aanbrengen om vorstschade te voorkomen.
anaarden	Vermeerderingsmethode bij vruchtbomonderstammen, vergelijkbaar met afleggen maar de grond gaat naar boven i.p.v. de tak naar beneden.
aanvulgrond	Aangevoerde grond om ontstane kuilen te dichtten, waaruit kluitplanten gestoken zijn.
aanzet	De plaats waar de tak uit de stam komt.
aceretum	Een bij elkaar aangeplante verzameling esdoornsoorten.
adventiefknop	Knop op een ongebruikelijke plaats, vaak niet actief. Denk aan knoppen op de stam van een knotwilg.
afbinden	Het bij de teelt of bij de aanplant van een boom te strak binden aan de boompaal. De knelling die bij diktegroei groter wordt vergroot de kans op breuk.
afbuigen	Het door middel van binden, de gesteltakken dwingen tot een onnatuurlijke, vaak horizontale, groeirichting.
afleggen	Een tak eventueel verwonden en door de grond leiden om wortelvorming te verkrijgen.
afnijpen	Het uiteinde van een groeipunt van de plant inkorten met de nagel.
afpennen	Het machinaal doorsnijden van penwortels (van zaailingen).
afrijpen	Voldoende verhouten van jonge scheuten voor de vorst.
afschilferen	Het van nature afbladeren van de schors.
afstand op rij	De plantafstand in de rij.
afzetten	Houtig gewas tot net boven de grond terugsnijden.
alpineplant	Plant afkomstig uit het Alpengebied. In de praktijk wordt deze term vaak gebruikt voor rotsplanten.
aluin	Stof, gebruikt voor het blauw laten kleuren van bloemen

B

	(Hydrangea).
arboretum	Een door de mens aangeplante bomenverzameling.
arboricultuur	Boomteelt.
areaal	Gebied waarop gekweekt wordt (bedrijfs grootte).
arm	Horizontale tak van een leiboom.
autochtoon	Inheems in een bepaald (klimaats)gebied.
auxine	Plantenhormoon voor celstrekking, vrucht- en wortelvorming. Eén van de belangrijkste ingrediënten van stekpoeder.
a/b-bak	Twee verschillende bakken waarin de voedingsoplossing voor het sproeiwater gemengd wordt. Dit kan niet in één bak, aangezien dan verschillende stoffen met elkaar reageren. (calcium en sulfaat vormen een neerslag, genaamd gips).
baby	Dwergroos.
bajonetvorming	Nieuwe hoofdscheut die met een sterke bocht groeit.
bandvorming	Bandvormige verbreding van plantenstengels (als afwijking). Bijvoorbeeld bij bandwilg en Cryptomeria.
bazenhøloge	Een hølloge dat aan het begin van de werkdag voor loopt en aan het eind van de dag achter.
bed	Door paden of rijsporen omkaderde, smalle grondstroken, waarop één of meer rijen planten geteeld worden.
bemanteld planten	Zijtakken aan stam laten zitten, om deze te beschermen tegen direct zonlicht.
bestelen	Snoeien van verkochte planten.
bevløeien	Het geautomatiseerd water geven van het gewas (onderlangs) met bijvoorbeeld een eb- en vloedstelsysteem.

B

bindbuis	Elastisch, hol bindmateriaal.
binnenoog	Een knop die naar de binnenzijde van de plant staat gericht.
biopot	Pot van verteerbaar materiaal. Plant kan met pot en al, dus zonder beschadiging van de wortels, geplant worden.
bladverliezend	Planten die na het groeiseizoen, bij het ingaan van de winterrust hun blad afstoten.
bloeden	Het wegvloeien van vocht door snoei of beschadiging van de boom van januari tot het uitlopen.
blooter	Onkruidsiikkel.
bodembacteriën	Deze zijn noodzakelijk in een gezonde grond om ziekten te voorkomen en een goede bodemopbouw te bewerkstelligen. Er wordt ook wel gezegd dat bodembacteriën de beste bodemwerkers zijn. Zij houden de grond open en houden mineralen vast. Een gezonde plant kan alleen groeien op gezonde grond.
bodemvaag	Groeiend op vele bodemtypen.
boendertjesgoed	Klein opslag uit boomgaarden; planten van zeer lichte kwaliteit.
bomen	Bij elkaar over de kwekerij lopen (ook tuinen).
bomenzand	Een luchtig mengsel van zand, compost en tuinturf voor in het plantgat van de boom.
bomenzoeker	Inkoper van planten.
bongerd	Boomgaard.
boom	In Boskoop is 'alles met een blaadje en een worteltje' een boom.

C

bos- en haagplantsoen	Jong, gezaaid plantmateriaal, bedoeld voor aanplant van hagen, plantvakken of zelfs een bosterrein.
bovenveredeld	Een ras of cultivar die op stam is geënt.
broeken	Het ingazen van de wortelkluif.
buddy-tape	Kunststof strip, afkomstig uit de brandwondenbehandeling, gebruikt voor het dichtbinden van oculaties.
buitenkweker	Kweker buiten Boskoop.
buitenlander	Grote of kleine pakmand.
buitenoog	Een knop op de harttak of zijtak, die naar de buitenzijde van de plant staat gericht.
cabriokas	Een kas waarvan het dak volledig opengezet kan worden.
callus	Wondweefsel.
cash and carry	Afhaalcentrum voor tuincentra, hoveniers en bloemisten.
chipbudden	Oogenten; het enten van slechts 1 knop of oog op een onderstam.
concurrenttak	Een ongewenste tak die met de harttak meegroeit.
conifeer	Overwegend groenblijvende heester of boom met schubben of naalden, behorende tot de naaktzadigen (kegelvruchten).
containerteelt	Teelt van gewassen in potten en zakken.
copuleermes, entmes	Mes met een zeer scherp lemmet met een bolle en een vlakke zijde, speciaal voor het maken van copulaties.

D

copuleren	Enttechniek, waar bij onderstam en griffel diagonaal worden aangesneden.
cultivator	Tuingereedschap, 3- of 5-tandige vork voor het losmaken van de toplaag.
cultivator	Landbouwwerktuig voor het losmaken van de toplaag en het verwijderen van onkruid.
darie	Kleiachtige smurrie die zich onder de bouwvoor (veen) bevindt.
dipwas	Was met een laag smeltpunt om kasenten af te smeren. Wordt ook wel gemengd met entwas.
dompelmethode	Toedieningsmethode van groeistof, waarbij het stek geheel in de oplossing wordt gedompeld.
donkerkiemers	Zaden die in het donker het beste kiemen.
doopketel	Een 'bak' waarin bollen of plantgoed gedurende een bepaalde tijd in warm water of in water met bestrijdingsmiddel gezet worden om ze te ontsmetten.
doorbinden	Een treurvorm opbinden om een stam te creëren.
doordraaien	Wanneer de veilingklok onder een vastgestelde minimumprijs zakt, wordt de partij niet verkocht maar vernietigd.
doorgaande spil	De stam loopt zonder te vergaffelen door tot in de kroon.
doorn	Stekelig deel, verbonden met het inwendige deel van de tak (Een roos heeft dus stekels en geen doornen).
doorspoelen	Het constant, gedurende een langere tijd beregenen om opgehoopte zouten uit de (pot)grond of het substraat te spoelen.
doppen	Een te snel groeiende tak uit een boom breken.

F

draadkorf	Korf van niet-gegalvaniseerd ijzerdraad om kluiten te verstevigen (laanbomenteelt).
druip	2e of 3e kwaliteit pootgoed.
duimstekken	Het vlak bij de grond afknippen van een plant met als doel een krachtige, rechte scheut te krijgen (spillen-teelt).
eb en vloedstelsysteem	In een bak (planttafel) met potplanten wordt een laagje water gepompt, zodat de potgrond zich kan volzuigen. Na enige tijd wordt het overtollige water weggepompt en klaargemaakt voor hergebruik.
eenjarig land	Land dat het jaar ervoor met organische mest is bemest.
eenruiter	Broeiraam bestaande uit één ruit.
eesten	Het op een warme vloer drogen van zaden.
eigen wortel	Niet geënt op een onderstam.
ent	Een deel (tak) van de cultivar dat op de onderstam gezet wordt.
enten	Het plaatsen van een griffel op een onderstam om ze te laten vergroeien.
enten met opwas	Om de sapstroom actief te houden, wordt de onderstam pas boven de ent afgesneden, als deze vergroeid zijn.
entwas	Mengsel van hars en paardenvet, gebruikt voor het afsmeren van entwonden.
fasciatie	Bandvormige verbreding van plantenstengels (als afwijking). Bijvoorbeeld bij bandwilg en Cryptomeria.
fleischhauer	Elastisch materiaal, gebruikt om (rozen-)oculaties af te binden.
fluiten	Duimstekken.

fruitboomteelt

De teelt van fruitbomen. Dit doet de boomkweker.
De fruitteler kweekt vruchten aan deze fruitbomen.

gegaffelde kroon

Kroontak, die uit 1-jarig en 2-jarig hout bestaat.

geil opschieten

Te vlug groeien.

geit (gait) Leerling tuinbouwschool Boskoop.**gesloten systeem**

Overtollig gietwater wordt niet geloosd, maar gezuiverd en teruggevoerd naar het waterbassin.

gestel Het gestel is 'het geraamte' van de boom of struik. Het is de combinatie van de eventuele stam met de hoofdtakken.

gesteltak Belangrijke tak van voldoende lengte en dikte, die bijdraagt aan de habitus van de plant.

geveerde spil Een minimaal twee jaar oude 'boom' die later opgekroond kan worden. Zijtakken zitten nog aan de stam voor de diktegroei.

griffel Knopdragende deel, meestal het ras of cultivar, welke op een onderstam wordt geënt.

groeistof Groeihormonen met draagstof, gebruikt om beworteling van stek te stimuleren.

grote baas Grotere kweker.

habitus De (natuurlijke) groeivorm van de plant.

halfgroenblijvend

Een plant die 's winters een deel van zijn blad houdt of waarvan het blad (gedeeltelijk) afsterft, maar wel aan de plant blijft tot het volgende voorjaar.

halfheester Gewas waarbij het onderste gedeelte houtig en

overblijvend is, terwijl het bovenste gedeelte kruidachtig is en ieder jaar nieuw aangroeit.

halfjaarstruikje

Rozenstruikje, in 1 seizoen geteeld bij een boomkweker, bedoeld voor de snijrozenteler.

halfstam Boom met een stamlengte tussen wortelhals en tak van 110 tot 120 cm.

handveredeling

In de winter geënte plant door middel van een copulatie.

hark Tuingereedschap om grond glad te maken, of afval bij elkaar te halen.

harttak Tak die later de stam vormt bij een laanboom.

heksenbezem

Een door een zwam veroorzaakte woekering van takken in een gezonde boom (vaak bij *Betula*).

hieltje Het kleine stukje hout aan de voet van een stek die van een dikkere tak gescheurd is. Dit punt wortelt het beste.

hockeystick Hoofdwortel onder een scherpe hoek of bocht, veroorzaakt door afleggen of door planten in een te klein plantgat.

hoogstam Boom met een stamlengte tussen wortelhals en tak van minimaal 180 cm.

houtspruit Een te oculeren knop of oog, waarbij het hout niet is verwijderd.

houtstek Winterstek.

hygrometer Dit apparaat geeft de vochtigheid van de lucht weer.

in beslag nemen

Reserveren voor koop.

ingazen Het verstevigen van kluiten met acryl- of juten gaas-lappen.

inkuilen	Het tijdelijk planten van geroid plantmateriaal voor aflevering of opplanten om uitdroging te voorkomen.
inplantingshoek	De hoek, waaronder een zijtak op de stam is geplaatst.
jodenlappen	Jutelappen (vroeger van joden gekocht).
kalken	Het witten van het kasdek met kalk om de planten te beschermen tegen direct zonlicht.
kallen	Callus maken.
kardielen	Onkruid wieden.
kasbaas	Meesterknecht in de vermeerdering.
kashok	Werkplaats van de kas.
kasthok	Overwinteringsruimte voor planten.
katten	Koop annuleren.
kernhout	Het binnenste van de stam. Dit 'dode' weefsel verzorgt geen transport meer, maar geeft de stam steun.
kerven	Het net boven of net onder een knop, door middel van een horizontale snee, inkerven van de bast. Door er onder te kerven, wordt de activiteit van de knop geremd. Wordt er net boven gesneden, dan wordt de activiteit gestimuleerd.
kiepen	leeggooiën van onverkoopbare opgepotte vaste plantcontainers
klauw	Hark.
klik	Overbodig stukje hout waar nieuwe hoofdtak strak langs gebonden wordt om een rechte stam te krijgen. Na één seizoen wordt de klik weggeknipt.
klik zetten, op	Een stomp boven de veredeling laten om indroging of afsterving van de oculatie te voorkomen. In het najaar wordt de stomp verwijderd.

klimaatcomputer	Een computer in de kas die aangesloten is op meet- en regelapparatuur. Aan de hand van temperatuur, wind, luchtvochtigheid en dergelijke van binnen en buiten, worden ramen, verwarming en dergelijke automatisch bediend.
klossen	Klompen.
kluitplant	Een plant die samen met de grond rond de wortels geroid is. De homp grond wordt bijeen gehouden door een jutedoek en bij grotere planten (bomen) ook door gaas.
knotten	Het jaarlijks wegnemen van alle takken tot op een bepaalde hoogte, zodat een volle struikvorm op stam gecreëerd wordt (knotwilg).
kont	Wortelgestel.
koofje	Partij planten.
kop	De top van de kroon.
koppen zetten	Dubbele toppen wegnemen, zodat één topscheut ontstaat.
kopstek	Een stek met een eindknop (in tegenstelling tot tussenstek met alleen zijknoppen).
korte snoei	Het diep terugnemen van de takken in de winter om de groei in het volgende seizoen te stimuleren.
kortloten	Gedrongen takjes met veel bladeren en knoppen bij elkaar. De Larix heeft bijvoorbeeld de naaldjes op kortloten staan.
krans	Ring van takken op dezelfde hoogte op de stam. Komt veel voor bij eiken.
krauter	Een kweker die weinig of niets van zijn vak weet.
krijten	Met geluste kalk de ramen van de kas wit maken om

L

	het zonlicht tegen te houden.
krijten	Het witten van het kasdek met kalk om de planten te schermen tegen direct zonlicht.
kroon	De kroon is het deel van de boom, vanaf de eerste zijtakken tot de kop.
kroonbreuk	Takken (of de stam) die van essentieel belang zijn voor de groeivorm van de boom raken onherstelbaar beschadigd als gevolg van bijvoorbeeld wind of ijzel.
kros	Kar met twee wielen.
kuilen	Het tijdelijk opplanten van geroid plantmateriaal voor aflevering of opplanten om uitdroging te voorkomen.
kwarren	Niet wild groeien.
kwee a/c	Kwee A en Kwee C-onderstammen worden gebruikt om perenrassen op te enten.
laanboom	Boom voor langs grotere wegen.
lange iv	Langwerpige stenen potje, doorsnede 4cm, speciaal gebruikt om onderstammen in op te potten.
lange snoei	In tegenstelling tot korte snoei wordt hier beperkt gesnoeid, puur voor onderhoud.
lapspruit	Een te oculeren knop of oog, waarbij het hout is verwijderd.
leiplant	Een houtig gewas, dat kunstmatig in een bepaalde vorm gestuurd wordt. (leilinde).
leverbaar	Handelskwaliteit.
lieren	Het met een U-vormig mes doorsnijden van wortels van een rij coniferen.
loot	Stam nog zonder kroon.
luchten	Tijdelijk verwijderen van plastic folie boven het stek of tijdelijk openen van de nokramen van kas of tunnel.
luizenboer	Een inspecteur van de plantenziektkundige dienst.

N

l/d-verhouding

Verhouding tussen lengte en dikte van een stam.

m-onderstam

Een veelgebruikt type onderstam om apperassen op te enten.

max-tape Kunststof tape, gebruikt voor het aanbinden aan tonkin-stokken van klimplanten, spullen, en dergelijke.

meneeren Niets doen.

moer Moederplant.

moerbed Rij met moederplanten voor stek, aanaarden, afleggen etc.

moeren Afleggen.

moerhoek Stuk grond of tafel, waar de moederplanten staan.

moppen Wortels te kort afsteken.

multiplaat Een stek- of zaaitrail met pluggen.

mutant De 'spontane' verandering in groeivorm of andere eigenschap van de plant. Vaak is deze 'spontane' verandering een gevolg van menselijke actie, zoals in vitro-teelt.

mycorrhiza Mycorrhizae (meervoud van wortelschimmel) is essentieel deel van bodembioïologie. Verzorgt feitelijk het vrijmaken en opname van mineralen. Door bemesting, bodembewerking en gebruik fungiciden komen deze essentiële schimmels niet of weinig voor in tuinbouw.

naakte wortel

Plant zonder pot of kluit (kale wortel).

naald Een smal (over de lengte opgerold), leerachtig blad aan bijvoorbeeld dennenbomen.

nateelt Een korte teelt ná de hoofdteelt, om jaarrond optimaal gebruik te maken van het teeltoppervlak.

nematoden Aaltjes.

nestenhoop Hoop takkenafval.

nippen	Het halveren van de topblaadjes, zodat vertakking ontstaat en het groeipunt toch intact blijft.
nuttige insecten	Insecten die niet schadelijk zijn voor de gewasgroei, of zelfs nuttig zijn (biologische bestrijding).
oculatiehout	Eenjarige, goed ontwikkelde scheuten, waaruit de oculatieogen gesneden worden.
oculeerelastiek	Elastiekjes om oculaties en enten dicht te binden.
oculeermes	Een scherp mes met aan de bovenkant van het lemmet of aan de andere kant van het heft een 'lipje' om de bast na het snijden van een 'T' los te halen, waarna het oog erin geplaatst wordt.
oculeren	Het plaatsen van een bladknop (oog) op een onderstam om ze te laten vergroeien.
onder glas	In een kas (of evt. tunnel).
onderlaag	Onderstam.
ondersnijmes	U-vormig mes, gebruikt om te lieren.
onderstam	Wortel dragend deel waar een ras of cultivar op wordt geënt of geoculeerd.
onderstam met slapend oog	Gerooide onderstam, met daarop een al vergroeid, geoculeerd oog (vruchtbomenteelt).
onderveredeld	Geënt op de wortelhals.
ongeslachtelijke vermeerdering	Vermeerdering door een deel van de plant (stekken, enten, in vitro).
ongewapend	Geen doornen, geen stekels.

onverenigbaarheid	Griffel en onderstam groeien niet of slecht met elkaar, ondanks dat er technisch goed geënt is.
oog	Een oog is een (slapende) knop. Over het algemeen wordt een bloemknop géén oog genoemd.
oogenten	Chipbuddes.
op eigen wortel	Een niet geënte of geoculeerde plant.
opbreken	Oprooien.
opgrunten	Kleine planten voor één jaar opplanten.
ophakken	Het wegnemen van de onderste takken bij een laanboom (opkronen).
ophalen	Eén tak als stam opbinden.
opkassen	Planten in winterdekking kuilen.
opknappen	Opgepotte onderstammen klaarmaken om op te enten, d.w.z. opschonen en onkruid verwijderen.
opkuilen	Het tijdelijk opplanten van gerooid plantmateriaal voor aflevering of opplanten.
oppoetsen	Opschonen van de stam.
oppotmachine	Een machine die potten vult met grond en er eventueel een plantgat in boort.
opschonen	Het vrijmaken van de stam van zijhout.
opslag	Wilde scheuten die uit wortels of uit de plantvoet groeien.
opslaggevoelig	Bomen zoals populieren geven snel (veel) uitlopers uit de wortels en zijn dus opslaggevoelig.
opsnoeien	De onderste zijtakken verwijderen. Bij oudere bomen heet dit ook opkronen.
opsteektijd	Koffiepauze.

oud/jong hout

Term voor takken die ouder of jonger zijn dan een jaar. Belangrijk bij het snoeien omdat bij sommige bomen en heester de bloemknoppen worden gevormd op jong hout, en bij andere juist op oud hout.

over de brug komen

Vroeger kwam men naar de westzijde van de Boskoopse brug, waar betaald moest worden.

overwallen Het overgroeien van een (snoei)wond door callus.

pakkethandel

Afzetkanaal, waarbij planten via fotocatalogi worden verhandeld aan meestal winkelbedrijven.

paktijd Het afzetseizoen.

parkboom Boom voor in parken, tuinen en brede groenstroken.

pellens Het weghalen van het hout achter het oog, voordat het wordt geoculeerd.

perenvuur Bacterie die takken van bijvoorbeeld peer en Crataegus spontaan doet verdorren.

perskluit Een blokje of cilindertje samengeperste grond, waarin één zaadje of één stekje gezet wordt.

phytomonitor

Datalogger om de groei parameter van het gewas vast te leggen.

pieletjesgoed

Plantjes die te iel zijn voor de verkoop.

plantgoed Eén jaar oude planten.

plantregel De uitgezette lijn, waarlangs een rij planten komt te staan.

plantsoen Jonge bomen en struiken, bedoeld voor aanplant van bossen en hagen.

plantverband

De plantstructuur van planten (vierkant, kruislings, groepsgewijs).

plat glas Verzamelnaam voor broeibakken onder glas.

plattens Leibomen.

plombe Keuringswaarde, gehecht aan een bos planten, verstrekt door de NAKTuinbouw.

pluggenteelt Teelt van zaailingen in trays of zaaiplaten.

pluizen Terminale groeipunt van (fruit)boom door middel van bladbeschadiging remmen om vertakking te bevorderen.

pneumatisch snoeimes

Geavanceerd snoeiapparaat waarbij luchtstootjes zorgen voor het open- en dichtgaan van de messen. Vermindert gezondheidsklachten.

poot Een zeer dikke stek (verhout).

pootgoed (Jonge) planten voor aanplant.

pootlijn Lijn, met op vaste afstanden gekleurde knooppjes, waaronder gepoot wordt.

pootplank Een plank waar de knieën op steunen bij het met de hand potten van jong plantmateriaal.

pootroos Rugosa(onder)stam voor stamrozen.

poppen Met entwas dichtsmere.

potstam Onderstam in pot.

qualitree Het kwaliteitskeurmerk voor boomkwekers en handelaren

quick dip-methode

Groeistoftoediening aan stek, waarbij het stek kort in de oplossing wordt gehouden.

rabat Demonteerbaar en dus verplaatsbaar plat glas, meestal omlijst met houten planken.

rapen Potplanten voor de afzet verzamelen.

S

regel	Een rij planten, een plantbed heeft meerdere regels.
regeninstallatie	Een apparaat (van eventuele computer tot spuitdop) voor het automatisch water geven van het gewas.
regenleiding	Een bovengrondse, horizontale leiding met op regelmatige afstand sproeidoppen.
remonderen	Doorbloeien, of meer dan eens in één seizoen bloeien.
ribon-strip	Elastische kunststof strip, gebruikt voor het dichtbinden van oogenten of winterhandveredelingen.
ritsen	Het verwijderen van wildopslag langs de stam.
ritsen	Coniferen snoeien door er snel een scherp mes langs te halen. (sporen)
roe (rijnlandse-)	Plaatselijke oppervlaktemaat, ca. 14 m2.
roelat	Een lange lat waarop lengtematen (duimen en voeten) uitgezet zijn.
rondsteken	Het doorsnijden van lange wortels met een (rondsteek-) spade om een compactere kluit te verkrijgen.
rooien	Planten uit de grond halen, om te verkopen, op te potten of te verplanten.
root control	Teelt van bomen en solitairheesters in zakken in de grond.
rosarium	Een rozentuin, soms ook rozenkwekerij.
rotsplanten	Laagblijvende, overblijvende planten (voor in de rotstuin).
scheuren	Het in meerdere stukken scheuren of snijden van vaste planten.
scheut	Een twijg die dit jaar aangegroeid is (loot).
schouw	Boskoops vaartuig.
schrepel	Een soort (hand)cultivator voor onkruidverwijdering en beluchten van de grond.

S

schurft	Verzamelnaam voor diverse planten schimmelziekten bij bijvoorbeeld appels en peren, waarbij wratachtige plekken ontstaan.
sint-jansschot	De eerste nieuwe takken in de bomen die rond Sint-Jan (24 juni) verschijnen.
slapend oog	Een knop die onder normale omstandigheden niet uitloopt, maar pas na bijvoorbeeld korte snoei.
slechten	Het vlak maken van de grond, nadat deze losgemaakt (opgewipt) is.
sloten	Drijvende waterplanten en algen uit de sloot halen.
smoren	Stuiven van lichte grond bij harde wind
snijgroen	De groene takken (voornamelijk coniferen en Ilex) die van snijheesters komen (voornamelijk in de kerstperiode).
snijheesters	Houtige gewassen waarvan de takken geknipt worden voor de bloemisterij. Iedere sierwaarde kan hieronder vallen, zoals bloem, blad, bes, takkleur en vorm.
snijjaar	Zeis voor wallenkanten.
snoeien op de kroonsnede	Alle zijhout van de stam tot op de adventiefknoppen verwijderen, om een rondere kroon te krijgen.
spaan	Etiket.
spade	Tuingereedschap (smalle schep) om mee te spitten, te graven of planten mee uit te steken.
spil	Een één of tweejarige geveerde 'boom' met veel groei-kracht.
spint	Spintmijten zijn spinsel producerende witte, kleine beestjes die aan de onderkant van bladeren van de plantensappen leven. Bij een sterke aantasting ontstaan gele of zelfs bruine vlekken, en remt de groei van het

S

	gewas.
spitriek	Een vork met meestal vier, bredere tanden.
spitten	De bovenste (25 cm) laag van de grond omwerken.
spoelen	De wortels brandschoon spoelen van grond. Vereist voor de export naar bijvoorbeeld Amerika en Japan.
sporen	Coniferen snoeien.
sport	Een spontane wijziging in de groei van (een deel van) de plant. In tegenstelling tot een mutant is het hier niet door toedoen van de mens.
stamlengte	De stamlengte is de afstand tussen de grond en de onderste (gestel)tak.
stamrozen	Een rozenstruik die door twee of drie oculaties op stam gezet is.
stapelgoed	Te dunne, of slecht bewortelde vruchtboomonderstammen, die één jaar dicht opeen worden geplant.
stek	Een afgesneden takje dat in de grond gestoken wordt om wortels te vormen. Ook jonge plantjes die op deze manier verkregen zijn, noemt men stek.
stekboekje	Een boekje met daarin per gewas (en per vermeerderingsmethode zoals zomer- of winterstek) de te volgen procedure, qua temperatuur, luchten, bewortelingspoeder, luchtvochtigheid etc.
stekel	Een scherp uitgroei van de opperhuid (een roos heeft dus stekels en geen doornen).
stekgrond	Een luchtig mengsel van zoveel delen turf op zoveel delen zand. De verhouding is afhankelijk van welk soort stek gestoken wordt.
stekhaag	Een rij moerplanten, speciaal opgekweekt voor het snijden van stek.
stekkas	Een voor het wortelen van stek geoptimaliseerde kas

T

	(qua vochtigheid, temperatuur etc) vaak met een extra laag folie over de stekbakken.
stekpoeder	Poedervormig mengsel van plantenhormoon met vulstof, waarin de voet van de stek gedipt wordt. Het stekpoeder bevordert een eerste callusgroei en de wortelvorming.
stenten	Het direct enten op een nog niet bewortelde onderstam (o.a. bij wilgenteelt op stam).
straatboom	Boom voor langs wegen en smalle groenstroken.
stratificatie	Het zaad uit de kiemrust halen, door middel van een koudebehandeling. In praktijk gebeurt dit in een zandlaag, zodat het zaad niet uitdroogt.
stratificeren	Het bewaren van zaden om kiemrust of hardschaligheid te doorbreken.
streekeigen	Typisch voor een gebied
struik	Een vanaf de grond vertakt houtig gewas. Soms ook gebruikt voor een grote, sterk vertakte vaste plant.
st. julien a	Een bekende groeiremmende onderstam om pruimenrassen op te enten.
tak	Een houtige stengel van minimaal drie jaar oud.
takkraag	De verdikking bij de takaanzet. Bij het wegnemen van een tak, moet deze zo kort mogelijk voor de takkraag afgeknipt worden. Wanneer de kraag zelf ook weggenomen wordt, ontstaat een te grote wond.
takstand	De hoek van de tak ten opzichte van de stam.
teeltplan	Een jaarlijks of meerjaarlijkse planning van de te telen hoofd- en bijgewassen, rekening houdend met eventueel benodigde teeltwisseling.
teeltwisseling	Het wisselen van de teelt van een boomkwekerijgewas

T

met een akkerbouwgewas.

teeltwisseling

Het regelmatig wisselen van het te telen gewas op dezelfde grond, om bodemmoehed en andere ziekten, plagen en aantastingen te beperken.

tekenen Gekochte planten merken.

teruglopen Een cultivar neemt weer de eigenschappen van de soort aan.

tonkinstok Gedroogde bamboestok voor het steunen van planten.

toppen Het snoeien van de top of harttak.

tray Blad met enkele grote, tot tientallen kleine pluggen waarin stekken of zaailingen gezet kunnen worden.

trekker Een zijtak die de functie van stam aanneemt.

treurvorm Een boom of struik met hangende takken en al of niet een doorgaande kop is een treurvorm.

tuin Ander woord voor kwekerij.

tuinder Iemand die professioneel bloemen, groenten of fruit in kassen teelt. In de praktijk is het onderscheid tussen tuinder, kweker en teler erg onduidelijk.

tuinturf Doorvroren zwartveen dat in de tuinaanleg wordt gebruikt als bodemverbeteraar, en in potgrond een bijna standaard onderdeel uitmaakt van de receptuur.

tunnel Een constructie van metalen of kunststoffen halfronde buizen waarover zeil of plastic getrokken is. De tunnel dient als primitieve (tijdelijke) kas.

tunnelspuitmachine

Een spuitmachine die een bomerij omsluit en dus van boven en van de beide zijanten spuit, zonder te veel drift.

tussenstam Een stam van een apart ras, die dient als overgang van de onderstam naar de uiteindelijk geënte vorm.

V

vaste plant

Een tussenstam kan gebruikt worden om (uitgestelde) onverenigbaarheid te voorkomen.

tussenstek Stek zonder eindknop.

tweediepen Twee spit diep ompsitten.

tweejarig land

Land dat twee jaar ervoor met organische mest is bemest.

twijg Een houtige stengel van één of twee jaar oud.

uit de broek komen

Het oculatieoog groeit uit.

uitbotten Het uit de winterrust komen van de natuur. Het uitlopen van de knoppen.

uitbuigen Het in een horizontale stand aanbinden van zijtakken bij leivormen.

uitdunnen Het teveel aan takken wegnemen, om meer lucht en licht in de plant te krijgen.

uitgangsmateriaal

Stek of plantgoed, waarmee een teelt wordt begonnen.

uitgestelde onverenigbaarheid

De entplaats van een boom (vooral Tilia) kan na vele jaren alsnog een zwak punt worden. Een boom van tientallen jaren oud kan zelfs spontaan bij de ent afbreken.

uitloper Een nieuwe scheut uit een wortelstok of uit een wortel.

uitmeutelen Grond uit aardkluit peuteren.

uitschieten Sorteren.

uitspoelen Het constant, gedurende een langere tijd beregenen om opgehoopte zouten uit de (pot)grond te spoelen.

uniformiteit De gelijkheid binnen een partij (qua groeivorm, bloei, hoogte etc.).

vaste plant Een kruidachtig gewas dat in het najaar afsterft,

	ondergronds overwintert en het volgende voorjaar weer uitloopt.
veer	Een één- of tweejarige 'boom' met veel kleine zijtakjes.
veredelen	Enten of oculeren.
veredeling	Een geslaagde ent of oculatie.
vergaffelen	Een boom met meerdere (bijna) even dikke stammen.
vermeerderingstuin	Perceel waar virusvrije moerplanten voor bijvoorbeeld ent- en oculatiehout gekweekt worden.
vermiculiet	Een door verhitting geëxpandeerd gesteente dat goede invloed heeft op de bodemstructuur. Onder andere wordt het in de leliebollenteelt als vermeerderingsmedium toegepast.
verstapelen	Onderstammen op zeer korte afstand planten en oculeren en voor het volgende plantseizoen weer rooien.
verwonden	Een klein stukje bast verwijderen om de beworteling op dat punt te beïnvloeden bij een stek of een aflegging.
veur	Synoniem van voor; een geul gebruikt bij opkuilen of spitten.
vijfblad	Een term in de tuin-, kas- en snijrozenteelt die duidt op een goed ontwikkeld (vijfdelig) blad. Het terug snoeien gebeurt bijvoorbeeld 'op het derde vijfblad van onder'.
vloten	Het makkelijk loslaten van de bast van een onderstam bij het oculeren.
voetstam	Stamboompje, waarbij nog lager wordt geënt dan bij een halfstam.
voorkuilen	Opkuilen met als doel kiemwortels te stimuleren voor een betere verplantbaarheid.
voorloop	De grootste planten uit een éénjarig zaai-bed.
vormboom	Boom, gedwongen in een andere vorm dan de

	natuurlijke habitus, zoals leilindes en dakplatanen.
vormpalm	In een bepaalde vorm geknipte Buxus.
vorstschade	Afsterving van planten(delen) door bevrozing. In veel gevallen komen planten de winter niet door, door uitdroging in plaats van bevrozing.
vreemde wortel	Op vreemde wortel: Op een onderstam.
vruchtwisseling	Het wisselen van de teelt van een boomkwekerijgewas met een ander boomkwekerijgewas.
vuilrapen	Onkruid wieden.
vuilrapertje	Mandje voor onkruid.
warenhuis	Grote broeikas geschikt voor het kweken van tuinbouwproducten.
warmtebehandeling	Plantmateriaal wordt aan een temperatuur van 36 tot 38 °C blootgesteld, om het virusvrij te maken.
waterloot	Een sterke, jonge scheut uit oud hout na (te) sterke snoei.
weegboom/vaarboom	Stok om de veilingschuit of schouw vanaf de kade vooruit te duwen.
wegen	Vanuit de wal, de schouw voortduwen met een lange stok.
wegsteken	Het stekken van stek in een stekplaat, pot of stekbak.
wild	Ongewenste, sterk groeiende scheuten uit de onderstam, bijvoorbeeld bij geoculeerde rozen.
windgevoelig	Bomen met grote kans op takbreuk wanneer ze in het open veld aangeplant worden.
windschade	Tak- of stambreuk bij (windgevoelige) bomen na

W

	harde wind.
windsingel	Een natuurlijk windscherm. Vaak als hoge haag rondom fruitaanplant.
wintergroen	Het blad gaat minimaal twee jaar mee.
winterhandveredeling	Geënte plant. Griffel en onderstam waren op het moment van enten zonder blad.
wintersnoei	Het deels terugsnijden van vorstgevoelige heesters, halfheesters enz. , zodat overgroeide paden en andere doorgangen vrijkomen en de planten niet te ver invriezen. Bijvoorbeeld Buddleja.
winterstek	Stek van bladverliezende gewassen, gemaakt in de rustperiode en zonder blad.
wippen	Met een vork de dichte grond iets oplichten maar niet omgooien (spitten) met als doel de bodem los te maken voor het planten.
witten	Het witten van het kasdek met kalk om de planten te schermen tegen direct zonlicht.
wondafdekmiddel	Pasta waarmee een snoei-, schaaft- of kankerwond van een boom afgedekt wordt. (wondbalsem).
wortelecht	Eigen wortel.
wortelhals	Het punt tussen de wortels en de stam.
wortelopslag	Scheuten die uit wortels omhoog komen, al of niet na sterke groei (Populus).
wortelsnoei	Door middel van het terugnemen van de wortels, de groei remmen of het 'bloeden' tegengaan (bij vruchtbomen).
wortelstek	Een stuk (dikke) wortel, dat horizontaal in de grond gegraven is om te wortelen (Bijv. bij Robinia).

Z

zwavel

wortelstok	Een horizontaal onder de grond groeiende stengel met wortels en zijscheuten.
wurgwortel	Hoofdwortel die andere wortels verwrugt.
zaadhaag	Haag van moederplanten die i.v.m. kruisbestuiving ver uit elkaar zijn geplant (rozenonderstammen).
zaadvast	Bij zaadvaste planten hebben de gezaaide nakomelingen dezelfde eigenschappen als de moederplanten.
zaailing	Plant vermeerderd door zaad.
zaaimachine	Een getrokken machine die zaden 'breedwerpig' verdeelt.
zetlingen	Geënte plant, meestal in de kas geënt, miniatuurrozen en kasrozen.
zetten	Enten of veredelen zonder was.
zinkeling	Bewortelde, afgelegde plant.
zodenvormend	Een laag gewas dat via uitlopers een dichte mat vormt. (veel grassen zijn zodenvormend).
zoeken	Planten inkopen.
zoeklijst	Inkooplijst.
zomerstek	Stek met blad.
zonnebrand	Het afsterven van de schors door warmte of uitdroging na verplanten, uitdunnen of snoei.
zuiger	Een zijtak die de functie van stam aanneemt.
zure grond	Een grondsoort met een pH-waarde van 6 of lager.
zwartleggen	Schoffelen.
zwavel	Een stof die gebruikt wordt tegen schimmelaantastingen, bijvoorbeeld meeldauw in de snijrozenteelt. De stof wordt verspreid via een zwavelverdamer in de kas.

Bloemen

José Diepstraten

*'De dieven gaan bij ons gewoon de
groenbak in'*

B

afbroeien	Bollen vroegtijdig in de kas in bloei trekken.
afbuigen	Het door middel van binden, de gesteltakken dwingen tot een onnatuurlijke, vaak horizontale, groeirichting.
afleggen	Een tak eventueel verwonden en door de grond leiden om wortelvorming te verkrijgen.
afnippen	Het uiteinde van een groeipunt van de plant inkorten met de nagel.
afstand op rij	De plantafstand in de rij.
afzuigen	De ent staat gedeeltelijk op de nieuwe onderstam maar is ook nog verbonden met de oude wortel.
alar	Een stof die gebruikt wordt om de lengtegroei van bijvoorbeeld éénjarige en sterk groeiende potplanten te remmen.
aluin	Stof, gebruikt voor het blauw laten kleuren van bloemen (Hydrangea).
areaal	Gebied waarop gekweekt wordt (bedrijfsgruote).
autogaam	Zelfbevruchtend (via dezelfde bloem of via bloemen van dezelfde plant).
auxine	Plantenhormoon voor celstrekking, vrucht- en wortelvorming. Eén van de belangrijkste ingrediënten van stekpoeder.
a/b-bak	Twee verschillende bakken waarin de voedingsoplossing voor het sproeiwater gemengd wordt. Dit kan niet in één bak, aangezien dan verschillende stoffen met elkaar reageren. (calcium en sulfaat vormen een neerslag, genaamd gips).
baasknecht	Bedrijfsleider. De werknemer die de tuinder vervangt wanneer deze ziek is, met vakantie of naar een vergadering is.
bakkie doen	Koffie drinken, meestal op vaste tijden om 10.00 en

B

	15.00 uur.
bandvorming	Bandvormige verbreding van plantenstengels (als afwijking). Bijvoorbeeld bij bandwilg en Cryptomeria.
barre prijzen	1. zeer slechte prijzen, 2. zeer goede prijzen. Verder wordt 'bar' ook gebruikt in combinaties als 'bar slecht' = zeer slecht.
bed	Door paden of rijsporen omkaderde, smalle grondstroken, waarop één of meer rijen planten geteeld worden.
belichting	Kunstmatig belichten voor extra assimilatie of om daglengte te beïnvloeden ter sturing van de bloeitijd.
berrie	Draagbaar voor tuinbouwproducten.
bevloeiën	Het geautomatiseerd water geven van het gewas (onderlangs) met bijvoorbeeld een eb- en vloedstelsel.
bewaring c.a.	Bij de opslag wordt behalve de temperatuur het CO ₂ -gehalte geregeld.
bewaring ulo	Bij de opslag wordt behalve de temperatuur het CO ₂ en het O ₂ -gehalte geregeld.
blinde tak	Een scheut die geen bloemknop heeft gevormd, bijvoorbeeld in de snijrozenteelt.
bloemenverwerkingslijn	Een machine met een lopende band die een reeks handelingen uitvoert met de bloemen zoals het op lengte snijden en het ontbladeren.
blommen	Bloemen.
bodembacteriën	Deze bacteriën zijn noodzakelijk in een gezonde grond

om ziekten te voorkomen en een goede bodemopbouw te bewerkstelligen. Er wordt ook wel gezegd dat bodembacteriën de beste bodemwerkers zijn. Zij houden de grond open en houden mineralen vast. Een gezonde plant kan alleen groeien op gezonde grond.

bol Ondergronds (soms bovengronds) plantenorgaan waarin reservevoedsel is opgeslagen. Een bol bestaat uit bladachtige lagen, bolrokken of schubben genaamd.

broeibak Met glas overdekt tuinbed om gewassen in te trekken.

broes De van vele gaatjes voorziene trechtervorm van een gieter of spuitlans.

cabriokas Een kas waarvan het dak volledig opengezet kan worden.

cash and carry

Afhaalcentrum voor tuincentra, hoveniers en bloemisten.

chrysantengaas

Grofmazig gaas dat over het Chrysantenbed gespannen wordt. Tijdens de groei wordt het gaas steeds hoger gezet, ter ondersteuning van de stengels.

cicaden Halfvleugelige insecten die zich te goed doen aan plantensappen, ten koste van het bladgroen en dus de stofwisseling.

clayette Een Tray met bijvoorbeeld twee bij vijf potjes, met een hengsel. Bedoeld voor de consumentenverkoop van bijvoorbeeld éénjarigen.

co2-installatie

Aardgas gestookt verbrandingstoestel met uitlaatgas (voornamelijk CO₂) als product, als voeding voor de plant. Tegenwoordig wordt CO₂ als restproduct van de verwarmingsketel vaak opgeslagen of zelfs apart aangevoerd.

cyclische belichting

Ieder half uur wordt het gewas enkele minuten belicht om de daglengte te beïnvloeden. Dit is een 'signaal' voor de planten, waardoor in tegenstelling tot assimilatiebelichting groei- of spaarlampen volstaan.

daglengte De daglengte is de natuurlijke 'jaarplanner' voor de plant, aan de hand waarvan knopaanleg bepaald wordt. Zie ook: Korte dag planten, Lange dag planten en dag-neutrale planten.

dagneutrale planten

Bloemknopaanleg vindt bij dagneutrale planten onafhankelijk van de daglengte plaats.

dieven Krachtig groeiende zijscheuten van de plant die (ongewenst) voeding aan de rest onttrekken. Dieven is tevens het werkwoord voor het verwijderen van genoemde scheuten (bijv. bij tomaten).

dompelmethode

Toedieningsmethode van groeistof, waarbij het stek geheel in de oplossing wordt gedompeld.

donkerkiemers

Zaden die in het donker het beste kiemen.

doordraaien Wanneer de veilingklok onder een vastgestelde minimumprijs zakt, wordt de partij niet verkocht maar vernietigd.

doorspoelen Het constant, gedurende een langere tijd beregenen om opgehoopte zouten uit de (pot)grond of het substraat te spoelen.

doorstoken De productiviteit van het gewas hoog houden door in de winter door te gaan met verwarming. Een hogere steel-opbrengst in de winter maakt dit financieel haalbaar.

F

- druppelaar** Een dun, ca 30 cm lang slangetje, van de dickere bevoeiings slang naar de pot of plant, dat gedoseerd, druppelsgewijs bevoeit.
- eb en vloedsysteem**
In een bak (planttafel) met potplanten wordt een laagje water gepompt, zodat de potgrond zich kan volzuigen. Na enige tijd wordt het overtollige water weggepompt en klaargemaakt voor hergebruik.
- eelt/heelt** Handvat van een schop.
- eenjarige** Een plant die van voorjaar tot herfst in één jaar ontkiemt, groeit, bloeit, zaad ontwikkelt en volledig afsterft.
- eenmalig fust**
Een tray of andere verpakking, gezien de materiaal-kwaliteit bedoeld voor éénmalig gebruik.
- eenruiter** Broeiraam bestaande uit één ruit.
- eesten** Het op een warme vloer drogen van zaden.
- eigen wortel** Niet geënt op een onderstam.
- ent** Een deel (tak) van de cultivar dat op de onderstam gezet wordt.
- enten** Het plaatsen van een griffel op een onderstam om ze te laten vergroeien.
- epifyt** Een plant die op een andere plant groeit, maar deze niet parasiteert.
- ethyleen** Een gas dat planten zelf produceren. Het bevordert vruchtontwikkeling, bladval en veroudering. In een afgesloten ruimte (koelcel) kan het schadelijk werken.
- fi hybride** Twee verschillende ouderplanten met goede eigenschappen worden via zelfbestuiving een paar jaar doorgeteeld. De door inteelt gedegenereerde ouderplanten

G

- worden met elkaar gekruist tot F₁-hybriden.
- fasciatie** Bandvormige verbreding van plantenstengels (als afwijking). Bijvoorbeeld bij bandwilg en Cryptomeria.
- fleischhauer** Elastisch materiaal, gebruikt om (rozen-)oculaties af te binden.
- flitsspuit** Spuit met insectenverdelgingsmiddel. Dit zag er uit als een soort handfietspomp met daaraan een reservoir.
- forceren** Planten in bloei (of groei) trekken door kunstmatige klimaatsverandering (in bijvoorbeeld een kas).
- fust** Verpakking voor groente, fruit, bloemen en planten die via de veiling verkrijgbaar is.
- gecoat zaad** Het zaad is voorzien van een dun laagje pesticide. (Vooral toegepast bij wortel- en koolzaden.)
- generatieve groei**
De vorming van bloemknoppen.
- gepilleerd zaad**
Zaad, omhuld met een laagje vulstof om de vorm of de grootte te veranderen.
- gesloten systeem**
Overtollig gietwater wordt niet geloosd, maar gezuiverd en teruggevoerd naar het waterbassin.
- gevulde bloemen**
Gevulde bloemen hebben veel of zelfs uitsluitend kroonbladen en zijn dus steriel.
- graan** Geranium.
- groeieregulator**
Een hormoon of andere stof die de lengtegroei stimuleert of juist remt.
- groeistof** Groeihormonen met draagstof, gebruikt om beworteling van stek te stimuleren.

half gevuld Bloemen hebben meerdere rijen met kroonbladen maar zijn niet steriel.

halfjaarstruikje

Rozenstruikje, in 1 seizoen geteeld bij een boomkweker, bedoeld voor de snijrozenteler.

hydrocultuur Planten (teelt) in een substraat van uitsluitend gebakken, poreuze kleikorrels met een laag water en daarin opgelost de benodigde voedingstoffen.

hygrometer Dit apparaat geeft de vochtigheid van de lucht weer.

inbuigen Rozentakken diep naar beneden duwen, zodat op die takken krachtige, nieuwe bloeitakken gevormd worden.

kalken Het witten van het kasdek met kalk om de planten te beschermen tegen direct zonlicht.

kap 1. Bovenkant van een warenhuis, 2. Deel van een warenhuis tussen staanders.

kapoentje Onze Lieve Heersbeestje.

kashok Werkplaats van de kas.

ketelhuis De ruimte in de kas waarin de verwarmingsketel staat, maar ook divers randapparatuur zoals de CO₂-installatie.

kiemkracht Het aantal zaden dat in een vastgestelde periode kiemt, uitgedrukt in een percentage van het totaal aantal gezaaide zaden.

kistenbroei Bollen in bloei trekken in kistjes.

klimaatcomputer

Een computer in de kas die aangesloten is op meet- en regelapparatuur. Aan de hand van temperatuur, wind, luchtvochtigheid en dergelijke van binnen en buiten, worden ramen, verwarming en dergelijke automatisch bediend.

klossen Klompen.

knoppen breken

Knoppen die onderin het gewas groeien (bij rozen) worden weggebroken omdat ze energie kosten en ongedierte aantrekken.

knopval De bloemknoppen vallen nog voordat ze opengegaan zijn.

kopstek Een stek met een eindknop (in tegenstelling tot tussenstek met alleen zijknoppen).

kortedagplanten

Planten die gaan bloeien als de dagen korten (herfstchrysanten).

koudekiemers

Zaden die alleen (regelmatig) kiemen, wanneer ze voldoende koude hebben gekregen.

krijten Met gebluste kalk de ramen van de kas wit maken om het zonlicht tegen te houden.

krijten Het witten van het kasdek met kalk om de planten te beschermen tegen direct zonlicht.

kruisbestuiving

De bestuiving tussen twee verschillende rassen. Dit kan bewust door de mens gedaan worden om nieuwe rassen te creëren, maar het gebeurt ook in de natuur (wind / insecten).

kruisen Het mengen van de eigenschappen van twee rassen door middel van kruisbestuiving met een nieuw, beter ras tot doel.

kruising Een plant(enras), ontstaan uit kruising.

kuipplanten Niet winterharde (terras)planten in pot.

kunstzaad Zaden die 'gemaakt' zijn van willekeurige plantencellen. Dit is een in ontwikkeling zijnde techniek, waarbij het kruisen en vermeerderen sneller kan gebeuren.

kwakkeltje Klein bruggetje over een niet al te brede vaarsloot. Diende vaak om van de ene tuin toegang te krijgen tot de andere tuin.

langedagplanten

Planten die gaan bloeien als de dagen lengen.

lichtkiemers Zaden die in het licht het beste kiemen en dus niet afgedekt moeten worden. De meeste zaden zijn donkerkiemers.

luchten Tijdelijk verwijderen van plastic folie boven het stek of tijdelijk openen van de nokramen van kas of tunnel.

luchtwortels Wortels die bovengronds aan een stengel ontstaan. Hechten zich vaak aan voorwerpen (de wand) in de buurt. Nemen vocht uit de lucht op.

meeldauw Een schimmelziekte die zich uit door een wit poeder op het blad ('het wit'). Er bestaat echte en valse meeldauw.

melksap Melkachtig vocht dat bij verwonding uit bepaalde plantensoorten te voorschijn komt (vaak giftig!).

minimumprijs

Een vastgestelde, laagste prijs op een veiling. Wanneer deze overschreden wordt, wordt het product 'doorge-draaid'. Een doorgedraaide partij wordt vernietigd.

moer Moederplant.

moerhoek Stuk grond of tafel, waar de moederplanten staan.

mozaïekziekte

Virusziekte waarbij geelachtige vlekken in het bladgroen optreden.

multiplaat Een stek- of zaaitray met pluggen.

multiptot Een tray met bijvoorbeeld vier of zes potjes, voor één-jarigen en dergelijke. Al of niet met hengsel.

mutant De 'spontane' verandering in groeivorm of andere

eigenschap van de plant. Vaak is deze 'spontane' verandering een gevolg van menselijke actie, zoals in vitro-teelt.

mycorrhiza mycorrhizae (meervoud van wortelschimmel) is essentieel deel van bodembioïologie. Verzorgt feitelijk het vrijmaken en opname van mineralen. Door bemesting, bodembewerking en gebruik fungiciden komen deze essentiële schimmels niet of weinig voor in tuinbouw.

nabloei Een tweede bloei na de hoofdbloeiperiode.

nateelt Een korte teelt ná de hoofdteelt, om jaarrond optimaal gebruik te maken van het teeltoppervlak.

nematoden Aaltjes.

nevelinstallatie

Een apparaat dat een mist van fijn vernevelde waterdeeltjes uitblaast voor een hogere luchtvochtigheid.

niet zaadvast Planten(rassen) waarvan de generatieve nakomelingen andere eigenschappen kennen.

nippen Het halveren van de topblaadjes, zodat vertakking ontstaat en het groeipunt toch intact blijft.

nuttige insecten

Insecten die niet schadelijk zijn voor de gewasgroei, of zelfs nuttig zijn (biologische bestrijding).

oculatiehout Eenjarige, goed ontwikkelde scheuten, waaruit de oculatieogen gesneden worden.

oculeren Het plaatsen van een bladknop (oog) op een onderstam om ze te laten vergroeien.

omvalziekte Schimmelziekte aan de plantvoet, waardoor net opgekomen zaailingen letterlijk kunnen omvallen.

onder glas In een kas (of evt. tunnel).

P

onderdoor snijden

Er wordt bij rozen gesneden op het eerstvolgende goede oog, ónder de te snijden bloemsteel. Dit gebeurt in de winter om de gewashoogte terug te brengen.

ongeslachtelijke vermeerdering

Vermeerdering door een deel van de plant (stekken, enten, in vitro).

oog Een oog is een (slapende) knop. Over het algemeen wordt een bloemknop géén oog genoemd.

oogstlijn Een lopende band die wordt gebruikt bij het oogsten.

op eigen wortel

Een niet geënte of geoculeerde plant.

oppotmachine

Een machine die potten vult met grond en er eventueel een plantgat in boort.

opstoken In tegenstelling tot doorstoken, wordt hier een rustperiode van enkele weken aangehouden, waarin gesnoeid wordt en waarin de kastemperatuur laag is. (rozenteelt).

pack trials Grote happening rond eind april/begin mei, waarbij veredelaars hun nieuwe één- en tweejarige zomerbloeiërs in volle glorie tonen en laten vergelijken.

pakkethandel

Afzetkanaal, waarbij planten via fotocatalogi worden verhandeld aan meestal winkelbedrijven.

paktijd Het afzetseizoen.

perkplanten Zomerbloeiërs of vaste planten die maximaal één of twee jaar in het perk staan.

perlite Zeer luchtig substraat, gemaakt van geëxpandeerd vulkanisch gesteente. Puur bruikbaar maar ook als grondverbeteringsmiddel.

R

rapen

perskluit Een blokje of cilindertje samengeperste grond, waarin één zaadje of één stekje gezet wordt.

phytomonitor

Datalogger om de groei parameter van het gewas vast te leggen

phytophthora Veel voorkomende schimmelziekte.

pikeren Het verspenen (verplanten) van jonge zaailingen.

pillenzaad Zaden omhuld met een laagje vulstof voor een betere vorm of formaat.

plant opwinnen

Jonge plantjes uittrekken om later weer uit te poten.

plantgoed Eén jaar oude planten.

plantregel De uitgezette lijn, waarlangs een rij planten komt te staan.

plat glas Verzamelnaam voor broeibakken onder glas.

plattandervork

Een vork met brede, platte tanden om bijvoorbeeld groot onkruid uit de grond te halen.

pluggenteelt Teelt van zaailingen in trays of zaaiplaten.

pluizen Ongewenste scheuten aan bloemtakken van snijbloemen (rozen) met de hand uitbreken.

precisiezaaimachine

Een apparaat dat (met behulp van luchtdruk) een voor een de zaadjes oppakt en deze op de grond of in een plug legt.

preciziezaai Zaaïen van planten in volle grond of pluggen, waarbij elk zaadje op gelijke afstand wordt neergelegd.

quick dip-methode

Groeistoftoediening aan stek, waarbij het stek kort in de oplossing wordt gehouden.

rapen Potplanten voor de afzet verzamelen .

regeninstallatie

Een apparaat (van eventuele computer tot spuitdop) voor het automatisch water geven van het gewas.

regenleiding Een bovengrondse, horizontale leiding met op regelmatige afstand sproeidoppen.

remonderen Doorbloeien, of meer dan eens in één seizoen bloeien.

remstoffen Hormonen die de lengtegroei minderen.

residulerantie

De hoeveelheid residu die volgens de regels in of op het product mag zitten bij verkoop.

rijp Volledig uitgegroeid voor de oogst.

roest Veelvoorkomende schimmelziekte in kassen. Te voorkomen door 's morgens de kas goed droog te stoken.

rolcontainer Rechthoekige tafels die door de hele kas gerold kunnen worden, zodat centraal bepaalde werkzaamheden plaatsvinden en niet via paden.

roltafel Een tafel die circa 60cm heen en weer kan rollen, zodat er minder paden nodig zijn.

roofinsecten Insecten waarvan de larven of de volwassen dieren andere (schadelijke) insecten eten (zie ook: nuttige insecten).

rozet Een krans van bladeren aan de voet van de stengel of bij stengelloze planten (paardebloem).

schermen Het gewas beschermen tegen direct zonlicht.

scheurkelk Vervorming van de liebloem door (klimaat)problemen tijdens de teelt.

schrepel Soort handschoffel met een steel van ongeveer 30 cm.

schuiven Punteren met een Westlandse veilingschuit.

smoren Stuiven van lichte grond bij harde wind

smucht Grauwe of grijze schimmel. In de praktijk wordt iedere schimmel- of rottingsvorm vaak smucht genoemd.

snijgroen De groene takken (voornamelijk coniferen en Ilex) die van snijheesters komen (voornamelijk in de kerstperiode).

snijheesters Houtige gewassen waarvan de takken geknipt worden voor de bloemisterij. Iedere sierwaarde kan hieronder vallen, zoals bloem, blad, bes, takkleur en vorm.

son-t lamp Een hogedruk natrium lamp met een zeer hoge opbrengst. Gebruikt voor assimilatiebelichting.

sorteermachine

Een machine die het geoogste product per maat sorteert en in bakken, bossen of op lopende banden verdeelt.

spaan Etiket.

spint Spintmijten zijn spinsel producerende witte, kleine beestjes die aan de onderkant van bladeren van de plantensappen leven. Bij een sterke aantasting ontstaan gele of zelfs bruine vlekken, en remt de groei van het gewas.

spoelen De wortels van de kamerplant schoon spoelen van aarde, oom ze voor te bereiden op hydrocultuur.

spore Eencellig lichaampje waarmee lagere planten zich voortplanten. Soms (bijvoorbeeld bij varens) in duidelijke hoopjes op de onderkant van het blad te vinden.

sport Een spontane wijziging in de groei van (een deel van) de plant. In tegenstelling tot een mutant is het hier niet door toedoen van de mens.

staand glas Kassen in het algemeen.

stek Een afgesneden takje dat in de grond gestoken wordt om wortels te vormen. Ook jonge plantjes die op deze manier verkregen zijn, noemt men stek.

stekel Een scherp uitgroeisel van de opperhuid (een roos heeft

	dus stekels en geen doornen).
stekgrond	Een luchtig mengsel van zoveel delen turf op zoveel delen zand. De verhouding is afhankelijk van welk soort stek gestoken wordt.
stekkas	Een voor het wortelen van stek geoptimaliseerde kas (qua vochtigheid, temperatuur etc) vaak met een extra laag folie over de stekbakken.
stekpoeder	Poedervormig mengsel van plantenhormoon met vulstof, waarin de voet van de stek gedipt wordt. Het stekpoeder bevordert een eerste callusgroei en de wortelvorming.
stenten	Het direct enten op een nog niet bewortelde onderstam (o.a. bij wilgenteelt op stam).
stomen	Door middel van stoom de grond, gereedschap of andere zaken (geen plantmateriaal) reinigen van ziekten, virussen, onkruid etc.
stomen	Bodem met behulp van stoom zuiveren van ziektekiemen.
stratificatie	Het zaad uit de kiemrust halen, door middel van een koudebehandeling. In praktijk gebeurt dit in een zandlaag, zodat het zaad niet uitdroogt.
stratificeren	Het bewaren van zaden om kiemrust of hardschaligheid te doorbreken.
streekeigen	Typisch voor een gebied
stuifpoeder	Bestrijdingsmiddel of andere werkzame stof, dat in vaste vorm wordt verstoven.
substraatteelt	

In theorie is substraat de grond; de voedingsbodem. In praktijk bedoelt het vak met substraatteelt de teelt op materiaal dat voornamelijk voor de structuur wordt gebruikt en dat geen voedingsstoffen bevat (steenwol,

	kleikorrels, kokos etc).
takstand	De hoek van de tak ten opzichte van de stam.
teeltplan	Een jaarlijks of meerjaarlijkse planning van de te telen hoofd- en bijgewassen, rekening houdend met eventueel benodigde teeltwisseling.
teeltwisseling	Het regelmatig wisselen van het te telen gewas op dezelfde grond, om bodemmoehed en andere ziekten, plagen en aantastingen te beperken.
teruglopen	Een cultivar neemt weer de eigenschappen van de soort aan.
tonkinstok	Gedroogde bamboestok voor het steunen van planten.
toppen	Het snoeien van de top of harttak.
tray	Blad met enkele grote, tot tientallen kleine pluggen waarin stekken of zaailingen gezet kunnen worden.
tray	Blad met verdiepingen of uitsparingen waarin potten kunnen staan om ze bij elkaar te houden, om vaste afstanden tussen de planten te krijgen of om eenvoudig meerdere planten tegelijk te kunnen transporteren.
trekheester	Heesters die warm gezet worden (door er een tunnel over te plaatsen) om ze in bloei te trekken.
trips	Zeer kleine beweeglijke insecten die zich tegoed doen aan plantensappen. Een aantasting heeft bruine blad-vlekjes tot misvorming tot gevolg.
tuin	Ander woord voor kwekerij.
tuinder	Iemand die professioneel bloemen, groenten of fruit in kassen teelt. In de praktijk is het onderscheid tussen tuinder, kweker en teler erg onduidelijk.
tuinturf	Doorvroren zwartveen dat in de tuinaanleg wordt gebruikt als bodemverbeteraar, en in potgrond een bijna

	standaard onderdeel uitmaakt van de receptuur.
tunnel	Een constructie van metalen of kunststoffen halfronde buizen waarover zeil of plastic getrokken is. De tunnel dient als primitieve (tijdelijke) kas.
tussenstek	Stek zonder eindknop.
tweejarige plant	Een plant die in zijn eerste levensjaar groeit, en in het tweede levensjaar bloeit en zaad geeft.
uitbloeien	De snijrozen worden niet geoogst. Alleen de uitgebloeide bloemen worden verwijderd. Een dergelijke tussenperiode is nuttig voor arbeidsspreiding, sparen van het gewas en een betere prijsvorming.
uitgangsmateriaal	Stek of plantgoed, waarmee een teelt wordt begonnen.
uitloper	Een nieuwe scheut uit een wortelstok of uit een wortel.
uitspoelen	Het constant, gedurende een langere tijd beregenen om opgehoopte zouten uit de (pot)grond te spoelen.
uniformiteit	De gelijkheid binnen een partij (qua groeivorm, bloei, hoogte etc.).
vaste tafel	De tafels in de kas staan vast op hun poten. Tussen alle tafels zitten dus paden (zie ook roltafels).
veegvarken	Westlandse term voor een handstoffer.
vegetatieve groei	De groei van wortel, tak en blad.
veiligheidsstermijn	De veiligheidsstermijn na de bespuiting moet verstreken zijn, voordat het product geoogst (en gedistribueerd of verkocht) mag worden.
verduisteren	Het met schermen donker maken van de kas om lange of korte dag planten 'voor de gek' te houden.

veredelen	Enten of oculeren.
veredelen	Door middel van kruisen betere rassen verkrijgen.
veredeling	Een geslaagde ent of oculatie.
vermiculiet	Een door verhitting geëxpandeerd gesteente dat goede invloed heeft op de bodemstructuur. Onder andere wordt het in de leliebollenteelt als vermeerderingsmedium toegepast.
verspenen	Het ruimer uitplanten van zaailingen.
verwonden	Een klein stukje bast verwijderen om de beworteling op dat punt te beïnvloeden bij een stek of een aflegging.
vetplant	Plant met dikke, vlezige stengels en bladeren waarin vocht is opgeslagen.
vijfblad	Een term in de tuin-, kas- en snijrozenteelt die duidt op een goed ontwikkeld (vijfdelig) blad. Het terugsnijden gebeurt bijvoorbeeld 'op het derde vijfblad van onder'.
voorkiemen	De zaden of knollen via een bepaalde behandeling vast 'tot leven' wekken. Dit bevordert de opkomst en de uniformiteit.
vreemde wortel	Op vreemde wortel: Op een onderstam.
warenhuis	Grote broeikas geschikt voor het kweken van tuinbouwproducten.
warmtebehandeling	Plantmateriaal wordt aan een temperatuur van 36 tot 38 °C blootgesteld, om het virusvrij te maken.
weegboom/vaarboom	Stok om de veiligingschuit of schouw vanaf de kade vooruit te duwen.
wegsteken	Het stekken van stek in een stekplaat, pot of stekbak.
westlander	Type platte schuit. Hiermee werden de producten naar

Z

	de veiling gebracht.
wild	Ongewenste, sterk groeiende scheuten uit de onderstam, bijvoorbeeld bij geoculeerde rozen.
witten	Het witten van het kasdek met kalk om de planten te schermen tegen direct zonlicht.
wortelecht	Eigen wortel.
wortelstek	Een stuk (dikke) wortel, dat horizontaal in de grond gegraven is om te wortelen (Bijv. bij Robinia).
wortelstok	Een horizontaal onder de grond groeiende stengel met wortels en zijscheuten.
zaadmantel	De (harde) beschermlaag van een zaadje.
zaadvast	Bij zaadvaste planten hebben de gezaaide nakomelingen dezelfde eigenschappen als de moederplanten.
zaailing	Plant vermeerderd door zaad.
zaaimachine	Een machine die (gepilleerde) zaden pneumatisch één voor één, op gelijke afstand zaait.
zetlingen	Geënte plant, meestal in de kas geënt, miniatuurrozen en kasrozen.
zetten	Enten of veredelen zonder was.
ziekzoeker	Een man of vrouw die door het gewas loopt om aantastingen op te sporen.
zomerbloeier	Een één- of tweejarige plant voor in pot of perk.
zomerstek	Stek met blad.
zwavel	Een stof die gebruikt wordt tegen schimmelaantastingen, bijvoorbeeld meeldauw in de snijrozenteelt. De stof wordt verspreid via een zwavelverdamper in de kas.

Kijk voor de online versie van Tuinbouwtaal op:
www.tuinbouw.nl

Groenten & Fruit

Lucy Loeven

*'Ja, de ballenrace. Daar doet iedereen
aan mee!'*

A

aalbes	In de volksmond gebruikte naam voor rode en witte trosbes (<i>Ribes rubrum</i>).
anaarden	Vermeerderingsmethode bij vruchtboomonderstammen, vergelijkbaar met afleggen maar de grond gaat naar boven i.p.v. de tak naar beneden.
anaarden	Een extra rug grond aanbrengen om plantedelen (zoals asperges en prei) te bleken.
aankuilen	Voornameijk in de vollegrondsgroententeelt gebruikt synoniem voor anaarden.
aanloopjaren	De tijd waarin het vruchtgewas nog niet volledig productief is.
aanzet	De plaats waar de tak uit de stam komt.
aardbeienladdertje	Niet bestaand laddertje. Op 1 april (en vaak ook op andere dagen) wordt als grap nieuw personeel naar een andere tuinder gestuurd om dit niet bestaande voorwerp te halen.
adventiefknop	Knop op een ongebruikelijke plaats, vaak niet actief. Denk aan knoppen op de stam van een knotwilg.
afbinden	Het bij de teelt of bij de aanplant van een boom te strak binden aan de boompaal. De knelling die bij diktegroei groter wordt vergroot de kans op breuk.
afbuigen	Het door middel van binden, de gesteltakken dwingen tot een onnatuurlijke, vaak horizontale, groeirichting.
afgedragen hout	Takken die vruchten hebben gedragen. Herkenbaar aan de vruchtbeurzen en de takstand.
afnijnen	Het uiteinde van een groeipunt van de plant inkorten met de nagel.

A

afpennen	Het machinaal doorsnijden van penwortels (van zaailingen).
afrijpen	Volgende verhouten van jonge scheuten voor de vorst.
afstand op rij	De plantafstand in de rij.
afzuigen	De ent staat gedeeltelijk op de nieuwe onderstam maar is ook nog verbonden met de oude wortel.
akkerpaddestoel	Een weinig in Nederland geteelde paddestoel. Lijkt op de champignon, maar heeft meer steel en minder hoed.
ammoniakwasser	Een 'filter' die ammoniak en andere stoffen uit de lucht haalt bij de bereiding van champignoncompost.
apomixie	Zaad- en eventuele vruchtvorming zonder bevruchting.
appelaar	Appelboom.
appelbladroller	Rups die vreet aan appelbomen.
aquifer	Watervoerende aardlaag, te gebruiken voor koeling en verwarming van kassen
areaal	Gebied waarop gekweekt wordt (bedrijfs grootte).
arm	Horizontale tak van een leiboom.
aspergekever	Verzamelnaam voor twee keversoorten die aspergeloof aanvreten (ook: -haantje of -torretje).
aspergesmes	Handgereedschap voor het oogsten van asperges.
aspergesteker	Iemand die asperges oogst.
autogaam	Zelfbevruchtend (via dezelfde bloem of via bloemen van dezelfde plant).
auxine	Planten hormoon voor celstrekking, vrucht- en

B

	wortelvorming. Eén van de belangrijkste ingrediënten van stekpoeder.
a/b-bak	Twee verschillende bakken waarin de voedingsoplossing voor het sproeiwater gemengd wordt. Dit kan niet in één bak, aangezien dan verschillende stoffen met elkaar reageren. (calcium en sulfaat vormen een neerslag, genaamd gips).
baasknecht	Bedrijfsleider. De werknemer die de tuinder vervangt wanneer deze ziek is, met vakantie of naar een vergadering is.
bajonetvorming	Nieuwe hoofdscheut die met een sterke bocht groeit.
bakkie doen	Koffie drinken, meestal op vaste tijden om 10.00 en 15.00 uur.
ballen rezen	In hoog tempo tomaten plukken.
bandenwagen	Ramenwagen. Een soort kruiwagen voor het vervoer van eenruiters. Een bandenwagen wordt ook wel 'uivertje' of 'uiverwagen' genoemd.
barre prijzen	1. Zeer slechte prijzen, 2. Zeer goede prijzen. Verder wordt 'bar' ook gebruikt in combinaties als 'bar slecht' = zeer slecht.
bed	Een soort bakken waarin champignons geteeld worden. Vaak vier- of vijfhoog als 'stapelbedden' in de cel.
belichtingsnoei	Het uitdunnen van vruchtbomen/heesters voor het afrijpen en kleuren van de reeds aangegroeide vruchten.
ben(ne)/bussel	Mandje voor druiven, van wilgentenen gemaakt en van binnen bekleed (omstreeks 1930 gebruikt).

B

bodembacteriën

berrie	Draagbaar voor tuinbouwproducten.
bestuivers	Planten van een speciaal ras met een hoge stuifmeelproductie, aangeplant om de bevruchting van het gewas te stimuleren.
beukezwam	Een weinig in Nederland geteelde zwam. De kleine, uit Japan afkomstige paddestoel is van boven grijs en van onderen geel van kleur. Groeit van nature op beuken.
beurtjaargevoeligheid	De mate waarin een bepaald ras jaarlijks een wisselende productie kent.
beurtjaren	Door klimaat of andere invloeden kennen fruitbomen afwisselend productieve en nauwelijks productieve jaren.
bevloeiën	Het geautomatiseerd water geven van het gewas (onderlangs) met bijvoorbeeld een eb- en vloedstelsel.
bewaarras	Een ras met een goed te bewaren oogst.
bewaring c.a.	Bij de opslag wordt behalve de temperatuur het CO ₂ -gehalte geregeld.
bewaring ulo	Bij de opslag wordt behalve de temperatuur het CO ₂ en het O ₂ -gehalte geregeld.
binnenoog	Een knop die naar de binnenzijde van de plant staat gericht.
bladgroente	Groente waarvan het blad gegeten wordt.
bloeden	Het wegvloeiën van vocht door snoei of beschadiging van de boom van januari tot het uitlopen.
bloesem	De bloei van vruchtbomen.
bodembacteriën	Deze zijn noodzakelijk in een gezonde grond om ziekten te voorkomen en een goede bodemopbouw te bewerkstelligen. Er wordt ook wel gezegd dat bodembacteriën

C

de beste bodemwerkers zijn. Zij houden de grond open en houden mineralen vast. Een gezonde plant kan alleen groeien op gezonde grond.

bodemvaag	Groeiend op vele bodemtypen.
bogerden	Een boomgaard plunderen.
bomenzand	Een luchtig mengsel van zand, compost en tuinturf voor in het plantgat van de boom.
bonk	Grote, onregelmatig gevormde tomaat.
boorpoter	Gereedschap om gaten in de grond te boren. In die gaten werden de tomatenplanten gepoot.
broed	Steriele compost of graankorrels die geheel doorgroeit zijn met champignonmycelium om geënt te worden in de champignoncompost.
broeiveur	Sleuf met strobalen, die met koeienmest waren bespoten en waarop komkommerplanten groeiden.
broes	De van vele gaatjes voorziene trechtersvorm van een gieter of spuitlans.
buddy-tape	Kunststof strip, afkomstig uit de brandwondenbehandeling, gebruikt voor het dichtbinden van oculaties.
buitenoog	Een knop op de harttak of zijtak, die naar de buitenzijde van de plant staat gericht.
bundelzwam	Een bruine, in bundels groeiende paddestoel die in Nederland op kleine schaal geteeld wordt.
cabriokas	Een kas waarvan het dak volledig opengezet kan worden.
cel	Een compleet afgesloten, donkere schuur met klimaatbeheersing waarin paddestoelen gekweekt worden.
champignon	Een eetbare paddestoel die in Nederland het meest wordt gekweekt.
chipbuddes	Oogenten; het enten van slechts 1 knop of oog op

D

een onderstam.

co2-installatie	Aardgas gestookt verbrandingstoestel met uitlaatgas (voornamelijk CO ₂) als product, als voeding voor de plant. Tegenwoordig wordt CO ₂ als restproduct van de verwarmingsketel vaak opgeslagen of zelfs apart aangevoerd.
compost	Voedingsbodem voor de champignonteelt, bestaande uit stro, kippenmest, paardenmest, gips en water.
cultivator	Landbouwwerktuig voor het losmaken van de topklaag en het verwijderen van onkruid.
daglengte	De daglengte is de natuurlijke 'jaarplanner' voor de plant, aan de hand waarvan knopaanleg bepaald wordt. Zie ook: Korte dag planten, Lange dag planten en dag-neutrale planten.
dekaarde	De deklaag van de champignoncompost, bestaande uit vier delen veen en één deel schuimaarde.
deklaag	Een laag dekaarde over de geënte champignoncompost waarin het mycelium doorgroeit en knoppen vormt.
dieven	Krachtig groeiende zijscheuten van de plant die (ongewenst) voeding aan de rest onttrekken. Dieven is tevens het werkwoord voor het verwijderen van genoemde scheuten (bijv. bij tomaten).
dommest	Mest waarop de komkommers een jaar hebben gestaan en die uiteindelijk werd gebruikt om over het land uit te rijden.
doordraaien	Wanneer de veilingklok onder een vastgestelde minimumprijs zakt, wordt de partij niet verkocht maar vernietigd.
doorgaande spil	De stam loopt zonder te vergaffelen door tot in de kroon.

E

doorgroeide compost

Champignoncompost dat volgegroeid is met myceliumdraden.

doorschieten Er ontwikkelt zich (ongewenst) een bloem in bijvoorbeeld een bladgroente.

doorspoelen Het constant, gedurende een langere tijd beregenen om opgehoopte zouten uit de (pot)grond of het substraat te spoelen.

dopvrucht Een éénzadige, droge, niet openspringende vrucht.

draagjaren Een draagjaar is een jaar met een rijke vruchtoogst (in tegenstelling tot een groei-jaar).

draaien Indraaien van planten

druivelaar Wijnstok.

druiven op legger telen

Horizontaal druiven telen.

druiven op snoer telen

Verticaal druiven telen.

druivesteker Insect dat eitjes legt in jong blad van vruchtbomen.

duizendkorrelgewicht

Het gewicht van 1000 zaden.

eelt/heelt Handvat van een schop.

eenjarig land

Land dat het jaar ervoor met organische mest is bemest.

eenpitter Druif met maar één pit in plaats van vier. Bij het krenten van de druiven worden deze druiven verwijderd.

eigen eet Teelt of een gedeelte daarvan die bestemd was voor eigen gebruik.

eigen wortel Niet geënt op een onderstam.

enoki Een opvallende, Japanse paddestoel met een zeer lange steel en een kleine hoed.

F

fruitbomengrond

ent Een deel (tak) van de cultivar dat op de onderstam gezet wordt.

entbare compost

Reeds gefermenteerde champignoncompost die nog voorzien moet worden van broed.

enten Het plaatsen van een griffel op een onderstam om ze te laten vergroeien.

enten De champignoncompost van broed voorzien.

enten met opwas

Om de sapstroom actief te houden, wordt de onderstam pas boven de ent afgesneden, als deze vergroeid zijn.

ethyleen Een gas dat planten zelf produceren. Het bevordert vruchtontwikkeling, bladval en veroudering. In een afgesloten ruimte (koelcel) kan het schadelijk werken.

f1 hybride Twee verschillende ouderplanten met goede eigenschappen worden via zelfbestuiving een paar jaar doorgeteeld. De door inteelt gedegenererde ouderplanten worden met elkaar gekruist tot F1-hybriden.

fermenteren Het broeien van de gemengde champignonmest, waarna deze geënt kan worden.

fleischhauer Elastisch materiaal, gebruikt om (rozen-)oculaties af te binden.

flitsspuit Spuit met insectenverdelgingsmiddel. Dit zag er uit als een soort handfietspomp met daaraan een reservoir.

foxyness Diverse (Noord Amerikaanse) druivenrassen hebben een aparte geur die voor de wijnindustrie ongewenst is.

fruit Vruchten die onbereid (rauw) gegeten worden door de mens.

fruitbomengrond

Een mengsel met tuinturf en compost, waarin

H

fruitbomen goed groeien.

fruitboomteelt

De teelt van fruitbomen. Dit doet de boomkweker.

De fruitteler kweekt vruchten aan deze fruitbomen.

fruitteelt De teelt van vruchten.

fust Verpakking voor groente, fruit, bloemen en planten die via de veiling verkrijgbaar is.

gecoat zaad Het zaad is voorzien van een dun laagje pesticide. (Vooral toegepast bij wortel- en koolzaden.)

generatieve groei

De vorming van bloemknoppen.

gepilleerd zaad

Zaad, omhuld met een laagje vulstof om de vorm of de grootte te veranderen.

gesloten systeem

Overtollig gietwater wordt niet geloosd, maar gezuiverd en teruggevoerd naar het waterbassin.

gestel Het gestel is 'het geraamte' van de boom of struik. Het is de combinatie van de eventuele stam met de hoofdtakken.

gesteltak Belangrijke tak van voldoende lengte en dikte, die bijdraagt aan de habitus van de plant.

gips Gips is een bestanddeel van champignoncompost, voor een goede structuur en de juiste pH-waarde.

groente Plantaardig voedsel voor de mens.

groentensnijderij

Verwerker van verse groenten

groenteteelt De teelt van plantaardig voedsel voor de mens.

haag Een haag of heg is een rij (geschoren) struiken die dient als afscheiding.

K

kastanje champignon

hardheid De stevigheid van (het vruchtvlees van) de vrucht. Hoe harder hoe beter. Bij een appel is bijvoorbeeld een hardheid van 4 tot 6 kg per cm² gangbaar.

hobbel Instrument om al heen en weer schuddend vruchten of bollen te sorteren (tomatenhobbel, bloembollenhobbel). Werd tot begin van de zestiger jaren gebruikt.

houtspruit Een te oculeren knop of oog, waarbij het hout niet is verwijderd.

hygrometer Dit apparaat geeft de vochtigheid van de lucht weer.

indoor verse compost

Champignoncompost dat binnen is gefermenteerd.

inplantingshoek

De hoek, waaronder een zijtak op de stam is geplaatst.

jostabes Een kruising tussen een zwarte bes en een kruisbes.

junival Het voortijdig afvallen van de vruchten.

juttepeer Kleine saprijke peer met apart aroma.

kalken Het witten van het kasdek met kalk om de planten te beschermen tegen direct zonlicht.

kalkresistentie

Bepaalde (druiven)rassen kunnen slecht tegen kalk en zijn dus slecht kalkresistent.

kap 1. Bovenkant van een warenhuis, 2. Deel van een warenhuis tussen staanders.

kapoentje Onze Lieve Heersbeestje.

kashok Werkplaats van de kas.

kastanje champignon

De kastanje champignon wordt na de witte champignon het meest geteeld in Nederland. De teelt duurt iets langer, waardoor de prijs hoger ligt, hij langer houdbaar is en voller van smaak is.

K

kernhout	Het binnenste van de stam. Dit 'dode' weefsel verzorgt geen transport meer, maar geeft de stam steun.
kerven	Het net boven of net onder een knop, door middel van een horizontale snee, inkerven van de bast. Door er onder te kerven, wordt de activiteit van de knop geremd. Wordt er net boven gesneden, dan wordt de activiteit gestimuleerd.
ketelhuis	De ruimte in de kas waarin de verwarmingsketel staat, maar ook divers randapparatuur zoals de CO ₂ -installatie.
keuteltje	Mandje met deksel voor druiven. Het werd ook voor aardappels gebruikt.
kistjes papieren	Fust (o.a. voor fruit) voorzien van een papieren bodem en rand.
kleinfruit	De groep vruchten met een zachte huid, groeiend aan houtige planten. (bessen, frambozen, bramen etc). Ook zachtfruit of houtig kleinfruit genoemd.
klik zetten, op	Een stomp boven de veredeling laten om indroging of afsterving van de oculatie te voorkomen. In het najaar wordt de stomp verwijderd.
klimaatcomputer	Een computer in de kas die aangesloten is op meet- en regelapparatuur. Aan de hand van temperatuur, wind, luchtvochtigheid en dergelijke van binnen en buiten, worden ramen, verwarming en dergelijke automatisch bediend.
klossen	Klompen.
knopvorming	Na circa twee weken verschijnen de vruchten

L

	(champignons) in de vorm van witte bolletjes boven de dekaarde uit.
korrels	Afzonderlijke druiven.
kortloten	Gedrongen takjes met veel bladeren en knoppen bij elkaar. De Larix heeft bijvoorbeeld de naaldjes op kortloten staan.
krenten	Het uitdunnen van te volle druiventrossen.
krenten	De éénpitters uit de druiventros verwijderen.
krijten	Met gebluste kalk de ramen van de kas wit maken om het zonlicht tegen te houden.
krijten	Het witten van het kasdek met kalk om de planten te schermen tegen direct zonlicht.
kromme jongens/palen	Komkommers.
kroon	De kroon is het deel van de boom, vanaf de eerste zijtakken tot de kop.
kroos	Kleine lichtrode pruimensoort (zgn. Kerspruimen).
kruisbes	Nederlandse benaming voor Ribes uva-crispa. Behoort tot het houtige kleinfruit en wordt ook wel stekelbes of klapbes genoemd.
kunstzaad	Zaden die 'gemaakt' zijn van willekeurige plantencellen. Dit is een in ontwikkeling zijnde techniek, waarbij het kruisen en vermeerderen sneller kan gebeuren.
kwakkeltje	Klein bruggetje over een niet al te brede vaarsloot. Diende vaak om van de ene tuin toegang te krijgen tot de andere tuin.
kwee a/c	Kwee A en Kwee C-onderstammen worden gebruikt om perenrassen op te enten.
late val	Het vlak voor de bloei laten vallen van de knoppen. Bepaalde fruitrassen zijn hier gevoelig voor.

lentenachtvorst

Lichte nachtvorst tijdens de bloesem.

lenticelspot Beschadiging van appels als gevolg van tekort aan calcium tijdens de groeiperiode.

lezen Het oogsten van druiven.

loodglansziekte

Schimmelziekte waarbij de bladeren van vruchtbomen (vooral pruimen) een loodkleurige glans krijgen.

luchten Tijdelijk verwijderen van plastic folie boven het stek of tijdelijk openen van de nokramen van kas of tunnel.

m-onderstam

Een veelgebruikt type onderstam om appelrassen op te enten.

meituiltjes Meituiltjes zijn korte scheuten met generatief hout.

mirabel Een kleine geelgroene, ronde pruim.

misbloei Een slechte bloei of slechte bevruchting van de bloei, waardoor halflege druiventrossen ontstaan.

mycelium De schimmeldradenmassa die de eigenlijke 'plant' vormt van de paddestoel. De paddestoel zélf is de 'bloem'. Mycelium wordt ook wel zwamvlok genoemd.

mycorrhiza Mycorrhizae (meervoud van wortelschimmel) is essentieel deel van bodembioïologie. Verzorgt feitelijk het vrijmaken en opname van mineralen. Door bemesting, bodembewerking en gebruik fungiciden komen deze essentiële schimmels niet of weinig voor in tuinbouw.

nateelt Een korte teelt ná de hoofdteelt, om jaarrond optimaal gebruik te maken van het teeltoppervlak.

nectar Een suikerachtige oplossing in bloemen, waarmee insecten aangetrokken worden.

neep (nijpen) Een afdruk van een vinger in een vrucht.

nematoden Aaltjes.

nevelinstallatie

Een apparaat dat een mist van fijn vernevelde waterdeeltjes uitblaast voor een hogere luchtvochtigheid.

niet zaadvast Planten (rassen) waarvan de generatieve nakomelingen andere eigenschappen kennen.

nijpen Het halveren van de topbladjes, zodat vertakking ontstaat en het groeipunt toch intact blijft.

noot Eénzadige vrucht met houtige of leerachtige, niet opspringende wand.

nuttige insecten

Insecten die niet schadelijk zijn voor de gewasgroei, of zelfs nuttig zijn (biologische bestrijding).

oculatiehout Eenjarige, goed ontwikkelde scheuten, waaruit de oculatieogen gesneden worden.

oculeerelastiek

Elastiekjes om oculaties en enten dicht te binden.

oculeermes Een scherp mes met aan de bovenkant van het lemmet of aan de andere kant van het heft een 'lipje' om de bast na het snijden van een 'T' los te halen, waarna het oog erin geplaatst wordt.

oculeren Het plaatsen van een bladknop (oog) op een onderstam om ze te laten vergroeien.

oesterzwam Paddestoel (officieel een steelzwam) die in de natuur groeit op stammen van loofbomen. Wordt in Nederland veelvuldig gekweekt op met vochtig stro gevulde zakken.

onder glas In een kas (of evt. tunnel).

onderlaag Onderstam.

onderstam Worteldragend deel waar een ras of cultivar op wordt geënt of geoculeerd.

onderstam met slapend oog

Gerooide onderstam, met daarop een al vergroeid, geoculeerd oog (vruchtbomenteelt).

oofstuin Een fruittuin.

oog Een oog is een (slapende) knop. Over het algemeen wordt een bloemknop géén oog genoemd.

oogstlijn Een lopende band die wordt gebruikt bij het oogsten.

op eigen wortel

Een niet geënte of geoculeerde plant.

opbreken Oprooien.

oppoetsen Opschonen van de stam.

oud/jong hout

Term voor takken die ouder of jonger zijn dan een jaar. Belangrijk bij het snoeien omdat bij sommige bomen en heester de bloemknoppen worden gevormd op jong hout, en bij andere juist op oud hout.

overwallen Het overgroeien van een (snoei)wond door callus.

paarse ridderzwam

Een in Nederland op compost geteelde paddestoel met een lange teelduur van ca. 100 dagen.

paktijd Het afzetseizoen.

palmet Een veel voor fruitbomen gebruikte leivorm. Symmetrisch staan de gesteltakken bijna horizontaal op de stam.

pantemoer Tomaat (oorspronkelijk pomme d'amour).

pareldruif Druivensoort met kleine besjes.

pareltjes Wit glinsterende druppeltjes op scheuten en bladeren van de druif.

parthenocarpie

Vorming van vruchten, zonder voorafgaande bevruchting.

pasteuriseren

Het gedurende 10 uur tot 55 graden Celsius verhitten van de champignoncompost om bepaalde micro-organismen te doden.

pellens Het weghalen van het hout achter het oog, voordat het wordt geoculeerd.

penetrometer

Een apparaat om de hardheid van vruchten te meten.

penwortel Vrijwel onvertakte, kegelvormige wortel (winterpeen).

perenvuur Bacterie die takken van bijvoorbeeld peer en Crataegus spontaan doet verdorren.

perlite Zeer luchtig substraat, gemaakt van geëxpandeerd vulkanisch gesteente. Puur bruikbaar maar ook als grondverbeteringsmiddel.

perskluif Een blokje of cilindertje samengeperste grond, waarin één zaadje of één stekje gezet wordt.

phytomonitor

Datalogger om de groei parameter van het gewas vast te leggen.

phytophthora Veel voorkomende schimmelziekte.

pikeren Het verspenen (verplanten) van jonge zaailingen.

pillenzaad Zaden omhuld met een laagje vulstof voor een betere vorm of formaat.

pitvrucht Vlezige vrucht met een klokhuis (Meidoorn, mispel, appel, kwee, peer, lijsterbes etc).

plant opwinnen

Jonge plantjes uittrekken om later weer uit te poten.

plantregel De uitgezette lijn, waarlangs een rij planten komt te staan.

plat glas Verzamelnaam voor broeibakken onder glas.

platje er tussen zetten

Lucht zetten door middel van een blokje met de platte kant tussen het (platte) glas te plaatsen.

platte bak Bak waarin vroeger groenten werden opgekweekt.

Het betreft een stenen bak afgedekt met glazen ramen. De ramen werden opgelicht om handelingen te verrichten of om met een broes water te geven. De platte bak was de voorloper van de kas.

plombe Keuringswaarmaerk, gehecht aan een bos planten, verstrekt door de NAKTuinbouw.**pluggenteelt** Teelt van zaaillingen in trays of zaaipaten.**pluizen** Terminale groeipunt van (fruit)boom door middel van bladbeschadiging remmen om vertakking te bevorderen.**plukemmer** Een niervormige bak die met band(en) om nek en schouders voor de buik hangt.**plukkie al?** Zijn de tomaten al rijp?.**plukrek** Een werktuig waarop de blauwe bakjes staan, waarin de geogste champignons gedaan worden.**plukwagen** Een wagentje met daarop een kist of mand die de plukker met zich meetrokt. Wanneer de wielen ontbreken, is het een plukslede.**plumo** Zachte kwast om druiven mee te bestuiven, wordt nog steeds gebruikt.**pneumatisch snoeimes**

Geavanceerd snoeiapparaat waarbij luchtstootjes zorgen voor het open- en dichtgaan van de messen. Vermindert gezondheidsklachten.

pom pom blanc

Een goed houdbare, eetbare paddestoel met een zoetige smaak. De Pruikzwam (Pom Pom Blanc) wordt in

Nederland op kleine schaal op zaagsel geteeld.

pomologie Vruchtenkunde, waaronder rangschikking van vruchtensorten en de teelt daarvan.**portabella** De Portabella (barbecuepaddestoel) is een gewone, maar tot ca. 15cm grootte doorgeteelde kastanjechampignon.**precisiezaaimachine**

Een apparaat dat (met behulp van luchtdruk) een voor een de zaadjes oppakt en deze op de grond of in een plug legt.

preciziezaai Zaaien van planten in volle grond of pluggen, waarbij elk zaadje op gelijke afstand wordt neergelegd.**ramepen** Metalen pen die door een ring van de eenruiter in de grond werd gestoken om het wegwaaien van de ramen te voorkomen.**randjesziekte** Een door kaligebrek ontstane ziekte, waarbij de bladeren bruin worden. Vaak voorkomend bij koolsoorten maar ook bij fruit, als aalbessen en appel.**regeninstallatie**

Een apparaat (van eventuele computer tot spuitdop) voor het automatisch water geven van het gewas.

regeneleiding Een bovengrondse, horizontale leiding met op regelmatige afstand sproeidoppen.**remonteren** Verspreid over een lange periode of meer periodes per jaar vruchten gevend.**residutolerantie**

De hoeveelheid residu die volgens de regels in of op het product mag zitten bij verkoop.

rijen trekken Het markeren van zaai- en plantrijen.**rijenbouw** Het verbouwen van gewassen in rijen.

rijp	Volledig uitgegroeid voor de oogst.
ringen	Een strook schors rondom een tak of stam (op 2 cm na) weghalen om de groei te remmen en de bloei te stimuleren. Hetzelfde effect wordt bereikt door een staal draad strak rond de tak te binden.
ritnaald	De larve van de kniptorren (ook koperworm genoemd) vreet aan wortels van bijvoorbeeld aardappelen en bieten.
roest	Veelvoorkomende schimmelziekte in kassen. Te voorkomen door 's morgens de kas goed droog te stoken.
rondknop	Een door galmijten veroorzaakte ziekte, die in zwarte besenstruiken en hazelaars ronde knoppen veroorzaakt. Deze bloem en bladknoppen lopen niet uit, maar vallen af.
rondspitten	In het midden een berg maken van een gegraven veur. Daarna de akker verder omleggen en achteruitspittend kom je dan bij de berg terecht. Deze aarde gebruik je om de geul te dichten.
roofinsecten	Insecten waarvan de larven of de volwassen dieren andere (schadelijke) insecten eten (zie ook: nuttige insecten).
roomse bonen	Tuinbonen.
rustperiode	Een tijd (vaak na de bloei en eventuele vruchtvorming) waarin de plant weinig of niet groeit (meestal najaar/winter).
schermen	Het gewas beschermen tegen direct zonlicht.
schieten	Het vormen van een bloemstengel in bladgroente (sla bijvoorbeeld).
schietramen	Ramen waarin binnen een zware lijst drie of vier houten

	roeden bevestigd waren met daartussen een aantal kleine ruiten, wel zo'n vier of vijf stuks.
schijnvrucht	Een vrucht die grotendeels bestaat uit een doorgegroeide bloembodem en waarop of waarin de eigenlijke vruchtjes zitten (aardbei en vijg).
schrepel	Soort handschoffel met een steel van ongeveer 30 cm.
schuimaarde	Een restproduct uit de bietsuikerindustrie dat met veen gemengd wordt om dekaarde te verkrijgen voor de champignonteelt.
schuiven	Punteren met een Westlandse veilingschuit.
schurft	Verzamelnaam voor diverse planten schimmelziekten bij bijvoorbeeld appels en peren, waarbij wratachtige plekken ontstaan.
shii-take	Een uit Japan afkomstige paddestoel die in Nederland jaar rond geteeld wordt op eikenzaagsel en stro.
sint-jansappel	Een vroege appelsoort.
sint-jansschot	De eerste nieuwe takken in de bomen die rond Sint-Jan (24 juni) verschijnen.
smoren	Stuiven van lichte grond bij harde wind
soja	Een sojaproduct wordt voor het aanbrengen van een deklaag aan de champignoncompost toegevoegd voor een rijkere oogst.
son-t lamp	Een hogedruk natrium lamp met een zeer hoge opbrengst. Gebruikt voor assimilatiebelichting.
sorteermachine	Een machine die het geooogste product per maat sorteert en in bakken, bossen of op lopende banden verdeelt.
spalier	Een veel voor fruitbomen gebruikte leivorm.

S

	Symmetrisch staan de gesteltakken volledig horizontaal op de stam.
spil	Een onregelmatige kegelvorm, waarvan de horizontale gesteltakken aan draden gebonden zijn. Dit is de meest gebruikte leivorm in de commerciële fruitteelt.
spinazie trappen	Met plankjes onder de schoenen of klompen over het net ingezaaide spinaziebed lopen om de grond vlak te maken.
spint	Spintmijten zijn spinsel producerende witte, kleine beestjes die aan de onderkant van bladeren van de plantensappen leven. Bij een sterke aantasting ontstaan gele of zelfs bruine vlekken, en remt de groei van het gewas.
spoor	Dicht bijeenstaande, korte, gedrongen takjes aan fruitbomen met veel (bloem)knoppen.
staand glas	Kassen in het algemeen.
stamlengte	De stamlengte is de afstand tussen de grond en de onderste (gestel)tak.
stapelkist	Een grote (pallet)kist voor agrarisch product, maar ook voor fruit en bollen gebruikt.
steenvruchten	Vlezige vrucht, waarvan het binnenste deel, dat het zaad omgeeft, keihard is, zoals de kers en de pruim.
stekel	Een scherp uitgroei van de opperhuid (een roos heeft dus stekels en geen doornen).
stip, kurkstip	Kurkachtige plekjes die bij appels onder de schil kunnen ontstaan, wanneer ze te vroeg geoogst zijn.
stomen	Door middel van stoom de grond, gereedschap of andere zaken (geen plantmateriaal) reinigen van

T

	ziekten, virussen, onkruid etc.
stomen	Bodem met behulp van stoom zuiveren van ziektekiemen.
stoofperen	Perenrassen die bereid moeten worden om gegeten te kunnen worden. Rauw zijn ze erg hard en niet altijd even smakelijk.
stratificatie	Het zaad uit de kiemrust halen, door middel van een koudebehandeling. In praktijk gebeurt dit in een zandlaag, zodat het zaad niet uitdroogt.
stratificeren	Het bewaren van zaden om kiemrust of hardschaligheid te doorbreken.
streekeigen	Typisch voor een gebied
stuifpoeder	Bestrijdingsmiddel of andere werkzame stof, dat in vaste vorm wordt verstoven.
st. julien a	Een bekende groeiremmende onderstam om pruimenrassen op te enten.
substraatteelt	In theorie is substraat de grond; de voedingsbodem. In praktijk bedoelt het vak met substraatteelt de teelt op materiaal dat voornamelijk voor de structuur wordt gebruikt en dat geen voedingsstoffen bevat (steenwol, kleikorrels, kokos etc).
teeltplan	Een jaarlijks of meerjaarlijkse planning van de te telen hoofd- en bijgewassen, rekening houdend met eventueel benodigde teeltwisseling.
teeltwisseling	Het regelmatig wisselen van het te telen gewas op dezelfde grond, om bodemmoehed en andere ziekten, plagen en aantastingen te beperken.

T

tienpondskistje

Kistje voor vijf kilo tomaten of druiven.

tomaten trillen

Bestuiving van de bloementjes van de tomatenplant door de planten te laten trillen.

tray

Blad met enkele grote, tot tientallen kleine pluggen waarin stekken of zaailingen gezet kunnen worden.

trips

Zeer kleine beweeglijke insecten die zich tegoed doen aan plantensappen. Een aantasting heeft bruine blad-vlekjes tot misvorming tot gevolg.

tuin

Ander woord voor kwekerij.

tuinder

Iemand die professioneel bloemen, groenten of fruit in kassen teelt. In de praktijk is het onderscheid tussen tuinder, kweker en teler erg onduidelijk.

tunnel

Een constructie van metalen of kunststoffen halfronde buizen waarover zeil of plastic getrokken is. De tunnel dient als primitieve (tijdelijke) kas.

tunnelbedrijf Een gespecialiseerd bedrijf dat champignoncompost mengt en al of niet van broed voorziet.

tunnelspuitmachine

Een spuitmachine die een bomerij omsluit en dus van boven en van de beide zijkanten spuit, zonder te veel drift.

tussenstam

Een stam van een apart ras, die dient als overgang van de onderstam naar de uiteindelijk geënte vorm. Een tussenstam kan gebruikt worden om (uitgestelde) onverenigbaarheid te voorkomen.

tweehuizig

Deze plant heeft óf mannelijke óf vrouwelijke bloemen. Voor bevruchting zijn dus minimaal twee planten nodig.

V

tweejarig land

Land dat twee jaar ervoor met organische mest is bemest.

uit de broek komen

Het oculatieoog groeit uit.

uitbuigen

Het in een horizontale stand aanbinden van zijtakken bij leivormen.

uitdunnen

Het teveel aan takken wegnemen, om meer lucht en licht in de plant te krijgen.

uitdunnen

Het wegnemen van een deel van de jonge vruchten, om de overige vruchten beter te laten ontwikkelen.

uitgangsmateriaal

Stek of plantgoed, waarmee een teelt wordt begonnen.

uitspoelen

Het constant, gedurende een langere tijd beregenen om opgehoopte zouten uit de (pot)grond te spoelen.

uitwassen

Ammoniak en andere luchtjes uit de lucht filteren, die vrijkomt bij de bereiding van champignoncompost.

uitzweeten

Na fermentatie moet champignoncompost ammoniak-gassen vrijlaten, waarna het wordt geënt.

ulo-bewaring

Ultra Low Oxygen-bewaring wordt toegepast om bollen, maar ook fruit lang te kunnen bewaren.

uniformiteit

De gelijkheid binnen een partij (qua groeivorm, bloei, hoogte etc.).

v-vorm

Een leivorm met twee hoofdstammen die in een rechte hoek bij elkaar komen.

veegvarken

Westlandse term voor een handstoffer.

vegetatieve groei

De groei van wortel, tak en blad.

veiligheidstermijn

De veiligheidstermijn na de bespuiting moet verstrekken

zijn, voordat het product geogst (en gedistribueerd of verkocht) mag worden.

veredelen Enten of oculeren.

veredelen Door middel van kruisen betere rassen verkrijgen.

veredeling Een geslaagde ent of oculatie.

vergaffelen Een boom met meerdere (bijna) even dikke stammen.

vermeerderingstuin

Perceel waar virusvrije moerplanten voor bijvoorbeeld ent- en oculatiehout gekweekt worden.

vermiculiet Een door verhitting geëxpandeerd gesteente dat goede invloed heeft op de bodemstructuur. Onder andere wordt het in de liebiebollenteelt als vermeerderingsmedium toegepast.

verstapelen Onderstammen op zeer korte afstand planten en oculeren en voor het volgende plantseizoen weer rooien.

vlotten Het makkelijk loslaten van de bast van een onderstam bij het oculeren.

vluchten Wekelijkse oogst van champignons. Eén teelt kent ongeveer drie oogsten (vluchten).

voorsorteren Beschadigde of te kleine vruchten uit de partij sorteren, voordat het materiaal verder bewerkt wordt en de koelcel in gaat.

vorstschade Afsterving van planten(delen) door bevriezing. In veel gevallen komen planten de winter niet door, door uitdroging in plaats van bevriezing.

vreemde wortel

Op vreemde wortel: Op een onderstam.

vruchtbeurs De verdikking in de tak, waar een appel (of andere pitvrucht) heeft gehangen.

vruchthout De (korte, grillige) vruchtboomtakken die vrucht dragen.

Bij leibomen wordt het aangehouden. Bij moderne teelten wordt het na de productie weggenomen.

vruchtzetting

Het in omvang toe te nemen van de vrucht, na bevruchting.

vulmachine Een machine die de al of niet geënte champignoncompost over de bedden verdeelt.

warenhuis Grote broeikas geschikt voor het kweken van tuinbouwproducten.

warmtebehandeling

Plantmateriaal wordt aan een temperatuur van 36 tot 38 °C blootgesteld, om het virusvrij te maken.

waterloot Een sterke, jonge scheut uit oud hout na (te) sterke snoei.

weegboom/vaarboom

Stok om de veilingschuit of schouw vanaf de kade vooruit te duwen.

westlander Type platte schuit. Hiermee werden de producten naar de veiling gebracht.

wijnstok Wijndruif (*Vitis vinifera*). Deze gecultiveerde druif komt niet in het wild voor.

windsingel Een natuurlijk windscherm. Vaak als hoge haag rondom fruitaanplant.

winterrassen Bepaalde fruitrassen die rijpen in het najaar (tussen augustus en de eerste nachtvorst). Bijvoorbeeld winterframbozen.

witten Het witten van het kasdek met kalk om de planten te schermen tegen direct zonlicht.

wondafdekmiddel

Pasta waarmee een snoei-, schaaf- of kankerwond van

een boom afgedekt wordt. (wondbalsem).

wortelconcurrentie

Concurrentie van 'buurplanten' in het opnemen van voedingsstoffen uit de grond. Zwarte bessen bijvoorbeeld, groeien zeer slecht met onderbeplanting.

wortelecht Eigen wortel.

wortelknobbelbacterie

Een bacterie die in verdikkingen van de wortels van vlinderbloemigen in staat is om stikstof uit de lucht te binden, deze vast te houden en als voedsel in de grond achter te laten. (groenbemesting).

wortelsnoei Door middel van het terugnemen van de wortels, de groei remmen of het 'bloeden' tegengaan (bij vruchtbomen).

zaadhark Hark waarvan de tanden ver uit elkaar staan om het zaad (bijvoorbeeld van spinazie) gelijkmatig over het land te verdelen.

zaadvast Bij zaadvaste planten hebben de gezaaide nakomelingen dezelfde eigenschappen als de moederplanten.

zaaimachine Een machine die (gepilleerde) zaden pneumatisch één voor één, op gelijke afstand zaait.

zahnsnoei Een snoeimethode om zware bomen (meer) vrucht dragend te krijgen.

zelfbestuiver Plant die zichzelf kan bestuiven. Voor zaadvorming volstaat dus één plant.

ziekzoeker Een man of vrouw die door het gewas loopt om aantastingen op te sporen.

zomerrassen In de zomer rijpende fruitrassen.

zure grond Een grondsoort met een pH-waarde van 6 of lager.

zwavel Een stof die gebruikt wordt tegen

schimmelaantastingen, bijvoorbeeld meeldauw in de snijrozenteelt. De stof wordt verspreid via een zwavelverdamper in de kas.

Kijk voor actueel tuinbouwnieuws op onze site:
www.tuinbouw.nl

HOVENIERS

Rita Djasmu

*'Nieuwkomers mogen bij ons als eerste de
tuin wippen'*

A

anaarden	Een extra laag grond bij de plantvoet (eventueel de oculatie) aanbrengen om vorstschade te voorkomen.
aanblessen	Een zieke of voor de kap bestemde boom markeren met een spuitbus.
aanleggen	Het daadwerkelijk realiseren van het tuinontwerp.
aanwassen	Het door groei groter worden of in aantal toenemen van de beplanting.
aanzet	De plaats waar de tak uit de stam komt.
aceretum	Een bij elkaar aangeplante verzameling esdoornsoorten.
adventiefknop	Knop op een ongebruikelijke plaats, vaak niet actief. Denk aan knoppen op de stam van een knotwilg.
afbinden	Het bij de teelt of bij de aanplant van een boom te strak binden aan de boompaal. De knelling die bij diktegroei groter wordt vergroot de kans op breuk.
afbuigen	Het door middel van binden, de gesteltakken dwingen tot een onnatuurlijke, vaak horizontale, groeirichting.
afgedragen hout	Takken die vruchten hebben gedragen. Herkenbaar aan de vruchtbeurzen en de takstand.
afrijpen	Het uiteinde van een groeipunt van de plant inkorten met de nagel.
afrijpen	Voldoende verhouten van jonge scheuten voor de vorst.
afschilferen	Het van nature afbladeren van de schors.
afstand op rij	De plantafstand in de rij.
afsteken	Het bijwerken van graskanten of het terugnemen van uitstoelende vaste planten.
afzetten	Houtig gewas tot net boven de grond terug snoeien.
alpineplant	Plant afkomstig uit het Alpengebied. In de praktijk

B

	wordt deze term vaak gebruikt voor rotsplanten.
aluin	Stof, gebruikt voor het blauw laten kleuren van bloemen (Hydrangea).
anti worteldoek	Een geweven, zwart kunststof doek dat op de grond en onder kiezels, houtsnippers, bestrating o.i.d. ligt om onkruidgroei tegen te gaan.
apenhaar	Netwerk van haarwortels die in het zand onder siertegels te voorschijn komen bij het verwijderen (dialekt van Haagse stratenmaker)
appelaar	Appelboom.
appelbladroller	Rups die vreet aan appelbomen.
arboretum	Een door de mens aangeplante bomenverzameling.
arm	Horizontale tak van een leiboom.
autochtoon	Inheems in een bepaald (klimaats)gebied.
bajonetvorming	Nieuwe hoofdscheut die met een sterke bocht groeit.
bandvorming	Bandvormige verbreding van plantenstengels (als afwijking). Bijvoorbeeld bij bandwilg en Cryptomeria.
banket	Een ondiep gedeelte langs de oever van een vijver of een watergang, waar met name die waterplanten worden geplant die zich in enkele decimeters water thuis voelen.
bazenhorloge	Een horloge dat aan het begin van de werkdag voor loopt en aan het eind van de dag achter.
belichtingsnoei	Het uitdunnen van vruchtbomen/heesters voor het afrijpen en kleuren van de reeds aangegroeide vruchten.

beluchtingskokers

Geperforeerde buis die rond de wortelkluif van een te planten boom worden gelegd met een verbindingstuk naar de oppervlakte voor goede beluchting. Tevens belangrijk bij het watergeven na de aanplant.

bemanteld planten

Zijtakken aan stam laten zitten, om deze te beschermen tegen direct zonlicht.

bemeste tuinaarde

Humusrijke tuingrond met voldoende voedingselementen, bedoeld om in de bovenlaag van de grond te werken.

berceau Een met loof overdekt laantje (of prieel).

betonband Kantopsluiting langs trottoir van beton (stoeprand).

bijgoed Praktisch alle bollen anders dan tulpen, narcissen en hyacinten (bijvoorbeelden sneeuwkllokjes en blauwe druifjes).

bindbuis Elastisch, hol bindmateriaal.

binnenoog Een knop die naar de binnenzijde van de plant staat gericht.

biopot Pot van verteerbaar materiaal. Plant kan met pot en al, dus zonder beschadiging van de wortels, geplant worden.

bladaarde Luchtige aarde, opgebouwd uit (gedeeltelijk) vergane bladeren en andere plantendelen.

bladblazer/-zuiger

Machine die afgevallen blad tussen de beplanting blaast danwel op handzame hopen die later worden afgevoerd, met als tegenhanger de machine die al het afgevallen blad opzuigt en naar de daarvoor bestemde plek kan transporteren .

bladverliezend

Planten die na het groeiseizoen, bij het ingaan van de winterrust hun blad afstoten.

blijvers In jonge aanplant wordt de uiteindelijke beplanting (blijvers) aangevuld met tijdelijke tussenbeplanting (wijkers).

bloeden Het wegvloeien van vocht door snoei of beschadiging van de boom van januari tot het uitlopen.

bloemenmengsel

Graszaadmengsel met daarin veel bloemzaden voor fleuriger bermen en grasvelden die minder vaak worden gemaaid .

bloesem De bloei van vruchtbomen.

blokhaag Groep heesters (doorgaans van één soort) die als een blok worden geschoren.

bodembacteriën

Deze zijn noodzakelijk in een gezonde grond om ziekten te voorkomen en een goede bodemopbouw te bewerkstelligen. Er wordt ook wel gezegd dat bodembacteriën de beste bodemwerkers zijn. Zij houden de grond open en houden mineralen vast. Een gezonde plant kan alleen groeien op gezonde grond.

bodemvaag Groeiend op vele bodemtypen.

bodemverdichting

Verslechterde bodemstructuur (lucht- en waterhuishouding), vooral bij bomen in verhardingen waarop wordt gereden.

bomenzand Een lichtig mengsel van zand, compost en tuinturf voor in het plantgat van de boom.

bongerd Boomgaard.

boomchirurgie

Voorloper van de hedendaagse boomverzorging. Een in kringen van boomverzorgers gewraakte term.

boompaal, boomband

Rondhouten paal waaraan pasgeplante bomen met een band van canvas of rubber worden vastgemaakt, opdat deze in hun jonge jaren overeind blijven.

boomtaxateur

Vaak beëdigde deskundige die de waarde van bomen bepaalt in geval van toegebrachte schade bij bijvoorbeeld monumentale bomen, of die de waarde bepaalt van opstanden op boomkwekerijen bij verkoop of onteigening.

boomverzorging

Vak dat is gericht op het in optimale conditie brengen en houden van bomen in bestaande aanplant.

bos- en haagplantsoen

Jong, gezaaid plantmateriaal, bedoeld voor aanplant van hagen, plantvakken of zelfs een bosterrein.

bosmaaier

Een motorisch gereedschap met een draaiend slagmes, zaagblad of draad aan een lange aandrijfstang. Het slagmes en het zaagblad worden gebruikt bij dunningswerkzaamheden. Het kunststof draad is bedoeld voor onkruid en gras rond bijvoorbeeld lantaarnpalen.

bovenveredeld

Een ras of cultivar die op stam is geënt.

breedwerpig zaaien

Uit de losse hand het zaad verstrooien, al of niet vermengd met zand. (kan ook machinaal).

brekerszand Speciaal zand dat wordt gebruikt voor het inwassen van

de verharding

broeibak

Met glas overdekt tuinbed om gewassen in te trekken.

buitenoog

Een knop op de harttak of zijtak, die naar de buitenzijde van de plant staat gericht.

cash and carry

Afhaalcentrum voor tuincentra, hoveniers en bloemisten.

champost

Afgewerkte champignoncompost. Wordt als organische bemesting gebruikt in land- en tuinbouw en door hoveniers. Rijk aan kalk.

cirkelmaaier

Een maaimachine waar tussen de vier wielen een horizontaal geplaatst mes ronddraait.

compost

Meststof van (half)vergaan dierlijk en plantaardig afval.

concurrenttak

Een ongewenste tak die met de harttak meegroeit.

conifeer

Overwegend groenblijvende heester of boom met schubben of naalden, behorende tot de naaktzadigen (kegelvruchten).

cultivator

Tuingereedschap, 3- of 5-tandige vork voor het losmaken van de toplaag.

dikformaat

De bekende grote betonklinker waarmee heel Nederland vol ligt; vooral in grotere tuinen en parken goed toepasbaar.

doorgaande spil

De stam loopt zonder te vergaffelen door tot in de kroon.

doorn

Stekelig deel, verbonden met het inwendige deel van de tak (Een roos heeft dus stekels en geen doornen).

draadkorf

Korf van niet-gegalvaniseerd ijzerdraad om kluiten te verstevigen (laanbomenteelt).

E

draineren Het (door middel van geperforeerde buizen in de grond) weg laten vloeien van overtollig water.

driehoeksverband

De rijen in een bed steeds met een halve plantafstand laten verspringen zodat de planten in twee rijen om en om staan.

dunnen Het ten behoeve van licht en lucht uitdunnen van gewas door takken of gehele planten weg te nemen.

duurzaam bosbeheer

Bij het onderhoud wordt de natuurwaarde in stand gehouden door meerdere soorten aan te houden, voldoende aan te planten en geen herbiciden te gebruiken.

dwergvorm Een cultivar, ras of soort dat klein blijft of zeer traag groeit.

ecologisch groen

Tuinen of parken die zijn aangelegd en worden beheerd met de natuurlijke ontwikkeling van een vegetatie als uitgangspunt.

eenassige trekker

Trekkertje dat in de tuinaanleg vooral wordt gebruikt als 'apparatendrager', bijvoorbeeld met een maaibalk voorop of een grondfrees erachter. De persoon die de machine bedient, loopt achter de trekker.

eenjarige Een plant die van voorjaar tot herfst in één jaar ontkiemt, groeit, bloeit, zaad ontwikkelt en volledig afsterft.

eigen wortel Niet geënt op een onderstam.

emelt Larve van de langpootmug, die zich voedt met plantenwortels (in bijvoorbeeld het gazon).

entknobbel Een verdikking in de stam van een (oudere) boom toont

G

geveerde spil

de plaats waar deze vroeger geënt is.

exotische plant

Boom of heester die (ooit) naar Nederland is gehaald en die hier groeit ondanks het feit dat de 'roots' ergens anders liggen. Door bepaalde beplantingsdeskundigen verfoeid omdat die alleen maar autochtoon plantmateriaal willen gebruiken.

fasciatië Bandvormige verbreding van plantenstengels (als afwijking). Bijvoorbeeld bij bandwilg en Cryptomeria.

flagstone Rode plaatvormige natuursteen die in Nederland furore heeft gemaakt als stapsteen of als terrastegel voor een ongelijkmatige zithoek; ook toegepast als bouwsteen voor natuurlijk aandoende stapelmuren .

fruitbomengrond

Een mengsel met tuinturf en compost, waarin fruitbomen goed groeien.

gebakken steen

(Straat)steen van hard gebakken klei.

gegaffelde kroon

Kroontak, die uit 1-jarig en 2-jarig hout bestaat.

geit (gait) Leerling tuinbouwschool Boskoop.

gestel Het gestel is 'het geraamte' van de boom of struik. Het is de combinatie van de eventuele stam met de hoofdtakken.

gesteltak Belangrijke tak van voldoende lengte en dikte, die bijdraagt aan de habitus van de plant.

geveerde spil

Een minimaal twee jaar oude 'boom' die later opgekroond kan worden. Zijtakken zitten nog aan de stam voor de diktegroei .

gft compost Groente-, fruit en tuinafval uit de bekende 'groene of bio-' afvalcontainers, dat is gecomposteerd en in de tuin- en parkaanleg regelmatig wordt gebruikt.

grafbeplanting

De beplanting van graven en kerkhoven. Een specialisatie binnen het hoveniersvak.

graseg Eg voor het verwijderen van onkruid uit grasland.

graskantensteker

Tuingereedschap om graskant recht mee af te steken.

grasmengsel Een mix van diverse graszaadsoorten, afgestemd op het gebruik: sier-, sport- of speelveld.

graszode Rechthoekig afgestoken stuk van de met gras begroeide bovengrond.

groencompost

Bodemverbeterend product afkomstig van verteerd snoeiafval uit plantsoenen. Perfect voorbeeld van hergebruik want het afval uit de plantsoenen komt 1-op-1 terug waar het vandaan komt.

groennorm Het aantal vierkante meters groen waar burgers binnen een x-straal rond hun woning recht op hebben .

groenvoorziener

Een bedrijf of instantie die tuinen, parken en ander groen aanlegt en onderhoudt.

grondboor Een gereedschap om een smal, diep gat in de grond te maken, om een paal te plaatsen, afwatering te stimuleren of om een grondmonster naar boven te halen.

grondbunker Een hoek met betonnen wanden, waarin de hovenier diverse bulkgoederen opslaat, zoals tuingrond en houtsnippers.

grondmonster

Kleine hoeveelheid grond die een monsternermer op diverse plekken in de tuin of het plantsoen verzamelt om deze in een laboratorium te laten onderzoeken.

grondonderzoek

Onderzoek naar de samenstelling van de grond (structuur, pH, mineralen etc.).

haag

Een haag of heg is een rij (geschoren) struiken die dient als afscheiding.

habitat De (natuurlijke) groeiplaats van de plant.

habitus De (natuurlijke) groeivorm van de plant.

halfgroenblijvend

Een plant die 's winters een deel van zijn blad houdt of waarvan het blad (gedeeltelijk) afsterft, maar wel aan de plant blijft tot het volgende voorjaar.

halfheester Gewas waarbij het onderste gedeelte houtig en overblijvend is, terwijl het bovenste gedeelte kruidachtig is en ieder jaar nieuw aangroeit.

halfstam Boom met een stam lengte tussen wortelhals en tak van 110 tot 120 cm.

halfverharding

Verzamelnaam voor materialen zoals steenslag, schelpen en grind die voor een stevige toplaag zorgen waarop kan worden gelopen, maar die de ondergrond niet afsluiten zoals bij tegels, straatstenen en asfalt.

hark

Tuingereedschap om grond glad te maken, of afval bij elkaar te halen.

heidegrond Een humeus mengsel met boomschors en tuinturf met een lage pH-waarde.

heksenbezem

Een door een zwam veroorzaakte woekering van takken in een gezonde boom (vaak bij *Betula*).

helofytenfilter

Aangelegd moerasje waar aan de ene kant verontreinigd water instroomt en aan de andere kant relatief schoon water uitloopt; de moerasplanten zorgen voor de reinigende en filterende werking.

hockeystick Hoofdwortel onder een scherpe hoek of bocht, veroorzaakt door afleggen of door planten in een te klein plantgat.

honingdauw Een kleverig, suikerachtig vocht dat door bladluis wordt uitgescheiden. Roetdauw is een schimmel dat het transparante honingdauw al snel zwart kleurt.

hoogstam Boom met een stamlengte tussen wortelhals en tak van minimaal 180 cm.

houtsnippers/-chips

Restproduct van versnipperd snoeiafval. Houtchips vinden vaak toepassing bij het mulchen (zie mulchen) en als natuurlijk aandoende paadjes in ecologisch groen.

hovenier Iemand die zijn beroep maakt van onderhoud en aanleg van tuinen van een ander.

humus Een rulle donkerbruine massa van vermolmde planten- (en dieren) resten, van wezenlijk belang voor de vruchtbaarheid en de structuur van de grond.

inboeten Open plekken volplanten (inhorren).

inboetplicht Een afspraak waarbij de tuinaanlegger de niet aangeslagen planten gratis vangt.

inheems Een plant die thuis (autochtoon) is in een bepaald gebied of in een bepaald klimaatgebied.

J

injecteren Via een naald rechtstreeks stoffen in de boomstam brengen die de weerstand van een boom verhogen en die de boom een bepaalde vorm van resistentie verschaffen.

injecteren Het dieper in de grond brengen van meststoffen met een speciaal apparaat, voor een gezondere groei van bomen.

inklinken Het zakken van de grond nadat deze diep gespit is doordat de zandkorrels de open ruimten die zijn ontstaan weer opnieuw vullen. Het ongelijkmatig inklinken van de bodem is een crime in nieuwe gazons en terrassen.

inkuilen Het tijdelijk planten van gerooid plantmateriaal voor aflevering of opplanten om uitdroging te voorkomen.

inplantingshoek

De hoek, waaronder een zijtak op de stam is geplaatst.

integrale beplantingsmethode

Wijze van aanbrengen van bomen en heesters die is gebaseerd op het planten van grote min of meer volwassen exemplaren op de eindafstand, als tegenhanger van de traditionele 'wijker en blijver' methode.

inwassen Zand in de kieren vegen of spoelen, nadat de klinkers of tegels zijn gelegd.

inwateren Het met water laten inklinken van een zandbed, voordat hierop verharding wordt aangebracht.

jaarring De leeftijd van een boom kun je aflezen door de jaarringen te tellen. In de zomer groeit de stamdikte snel, waardoor een lichtkleurige laag ontstaat. In de winter vormt zich een dunnere, donkere laag. Iedere lichte en donkere ring staan dus voor één jaar.

jalon Om de 50 cm rood en wit geschilderde houten stok met

K

	stalen punt voor het opmeten en afbakenen van land.
jeugd fase	Diverse planten kennen een juveniele fase waarin de plant nog een andere bladvorm, andere groeivorm of minder bloemen heeft.
kandelaber	Alle zijtakken tot kort op de stam terugnemen, waardoor een soort zuil ontstaat. In de praktijk is het een negatief geladen woord: de boom wordt compleet uitgekleed en nog net niet geveld.
kardielen	Onkruid wieden.
kernhout	Het binnenste van de stam. Dit 'dode' weefsel verzorgt geen transport meer, maar geeft de stam steun.
kerven	Het net boven of net onder een knop, door middel van een horizontale snee, inkerven van de bast. Door er onder te kerven, wordt de activiteit van de knop geremd. Wordt er net boven gesneden, dan wordt de activiteit gestimuleerd.
klapzand	Het gele zand dat tevoorschijn komt wanneer de zwarte aarde van een tuin wordt ontgraven.
klepelmaaier	Een maaimachine, aangedreven door een trekker, voor het maaien en versnipperen van gras, onkruid en hout-opslag op ruiger terrein.
klik	Overbodig stukje hout waar nieuwe hoofdtak strak langs gebonden wordt om een rechte stam te krijgen. Na één seizoen wordt de klik weggeknipt.
klimplant	Een plant die pas laat of nooit sterk hout aanmaakt, waarop hij zelf kan steunen. De eerste jaren houden ze zich vast of slingeren ze door andere planten, muren, regenpijpen etc.
klimsporen	Spikes die aan de schoenen van een boomverzorger worden bevestigd om in een te vellen boom te kunnen

K

	klimmen.
kluitplant	Een plant die samen met de grond rond de wortels geroid is. De homp grond wordt bijeen gehouden door een jutedoek en bij grotere planten (bomen) ook door gaas.
knotten	Het jaarlijks wegnemen van alle takken tot op een bepaalde hoogte, zodat een volle struikvorm op stam gecreëerd wordt (knotwilg).
koele voet	Sommige (bos)planten zoals Clematis of Rhododendron hebben een hekel aan zon op hun 'voeten'. bij Clematis zorgt een dakpan voor verkoeling en bij en jonge Rhododendron vervult turfmoel deze rol.
kooimaaier	Maaier waarbij de messen die het gras afsnijden zijn geplaatst rond een cilinder, praktisch elke handmachine heeft zo' kooi.
kop	De top van de kroon.
koppen zetten	Dubbele toppen wegnemen, zodat één topscheut ontstaat.
korte snoei	Het diep terugnemen van de takken in de winter om de groei in het volgende seizoen te stimuleren.
krans	Ring van takken op dezelfde hoogte op de stam. Komt veel voor bij eiken.
kroon	De kroon is het deel van de boom, vanaf de eerste zijtakken tot de kop.
kroonbreuk	Takken (of de stam) die van essentieel belang zijn voor de groeivorm van de boom raken onherstelbaar beschadigd als gevolg van bijvoorbeeld wind of ijzel.
kruiplap	Kniebeschermers die gedragen worden bij werk waarbij op de knieën gesteund wordt.
kuilen	Het tijdelijk opplanten van geroid plantmateriaal voor

aflivering of opplanten om uitdroging te voorkomen.

kuipplanten	Niet winterharde (terras)planten in pot.
kweek	Een grassoort dat zich ondergronds zeer sterk uitbreid en daardoor lastig te verwijderen is.
laanboom	Boom voor langs grotere wegen.
lange snoei	In tegenstelling tot korte snoei wordt hier beperkt gesnoeid, puur voor onderhoud.
leiplant	Een houtig gewas, dat kunstmatig in een bepaalde vorm gestuurd wordt. (leilinde).
leiplant	Een (klim)plant die tegen een muur of schutting omhoog geleid wordt.
loodglansziekte	Schimmelziekte waarbij de bladeren van vruchtbomen (vooral pruimen) een loodkleurige glans krijgen.
meeldauw	Een schimmelziekte die zich uit door een wit poeder op het blad ('het wit'). Er bestaat echte en valse meeldauw.
mestvork, riek	Twee- of viertandige vork voor het verplaatsen van takkenafval of het uitsteken van planten.
mulch	Grof gehakt plantaardig materiaal (takken, schors) dat dient om de bodem te bedekken.
mulchen	De grond bedekken met een laag grof plantenaafval (schors, houtsnippers) als winterdek en ter verbetering van het bodemleven.
mycorrhiza	Mycorrhizae (meervoud van wortelschimmel) is essentieel deel van bodembioïologie. Verzorgt feitelijk het vrijmaken en opname van mineralen. Door bemesting, bodembewerking en gebruik fungiciden komen deze essentiële schimmels niet of weinig voor in tuinbouw.

naakte wortel	Plant zonder pot of kluit (kale wortel).
naald	Een smal (over de lengte opgerold), leerachtig blad aan bijvoorbeeld dennenbomen.
nabloei	Een tweede bloei na de hoofdbloeiperiode.
natuurmest	Stalmest.
natuurvriendelijke oever	Geleidelijke overgang van land naar water door minder stijl talud.
nollenfrees	Mechanisch mes om grote wortelkluiten van bomen los te maken van de grond.
noordpijl	Op het tuinontwerp staat een pijl die in noordelijke richting wijst. Zo kan altijd de zonzijde bepaald worden.
oer	Een voor grondwater ondoordringbare, harde, ijzerhoudende laag in zandgronden.
onderbeplanting	Schaduwminnende vaste planten of laag blijvende heesters die onder hogere begroeiing (bomen) groeien.
onderplanten	Het voorzien van onderbeplanting.
onderwaterplanten	Zuurstofplanten.
ongewapend	Geen doornen, geen stekels.
onkruidbestrijding	Het mechanisch of met behulp van herbiciden te lijf gaan van niet gewenste planten.
onkruidborstel	Een ronddraaiende borstel met stalen haren om bestrating van onkruid te ontdoen.

onkruidbrander

Apparaat voor thermische onkruidbestrijding.

onverenigbaarheid

Griffel en onderstam groeien niet of slecht met elkaar, ondanks dat er technisch goed geënt is.

oofstuin

Een fruittuin.

oog Een oog is een (slapende) knop. Over het algemeen wordt een bloemknop géén oog genoemd.

openbaar groen

Gemeentelijk (en provinciaal) groen in de vorm van parken, groenstroken etc.

ophakken Het wegnemen van de onderste takken bij een laanboom (opkronen).

ophalen Eén tak als stam opbinden.

ophooggrond

Aangevoerde grond om (verzakte) tuinen op niveau te krijgen.

opkronen Een hogere kale stam creëren door de onderste zijtakken van een boom weg te snoeien.

opschonen Het vrijmaken van de stam van zijhout.

opslag Wilde scheuten die uit wortels of uit de plantvoet groeien.

opslaggevoelig

Bomen zoals populieren geven snel (veel) uitlopers uit de wortels en zijn dus opslaggevoelig.

opsnoeien De onderste zijtakken verwijderen. Bij oudere bomen heet dit ook opkronen.

opsteektijd Koffiepauze.

organische mest

Een meststof, bestaande uit planten- en dierenresten.

organische stofgehalte

Het percentage organisch materiaal in de grond.

oud/jong hout

Term voor takken die ouder of jonger zijn dan een jaar. Belangrijk bij het snoeien omdat bij sommige bomen en heester de bloemknoppen worden gevormd op jong hout, en bij andere juist op oud hout.

overblijvende plant

Een (niet houtige) plant waarvan de bovengrondse delen in het najaar afsterven en volgend voorjaar weer aangroeien.

overwallen Het overgroeien van een (snoei)wond door callus.

paallichter Instrument om boompalen en afrasteringspalen uit de grond te halen.

palmet Een veel voor fruitbomen gebruikte leivorm. Symmetrisch staan de gesteltakken bijna horizontaal op de stam.

parkboom Boom voor in parken, tuinen en brede groenstroken.

penwortel Diepe hoofdwortel die de plant (boom) sterk verankert.

perenvuur Bacterie die takken van bijvoorbeeld peer en Crataegus spontaan doet verdorren.

pergola Een open constructie van pijlers en latwerk, begroeid met klim- of leiplanten, meestal over of nabij het terras of tuinpaden.

perk Een (afgescheiden) vak in de tuin, vaak met gelijksoortige planten (een rozenperk bijvoorbeeld).

perkoenpalen

Rondhouten palen die in de tuinaanleg onder meer worden gebruikt voor het maken van keerwanden.

perkplanten Zomerbloeiers of vaste planten die maximaal één of

twee jaar in het perk staan.

piket	Stuk rondhout dat is voorzien van een punt. Wordt gebruikt bij het uitzetten van paden, terrassen, gazons en dergelijke.
piramide	Een kegelvormige (fruit)struik of boom.
plakoksel	V-vormige ruimte tussen twee min of meer recht omhoog groeiende takken waarin zich bladafval kan verzamelen.
plantafstand	De afstand (in de rij) tussen twee planten.
plantdichtheid	Aantal planten per vierkante meter.
plantdiepte	De diepte waarop de plant, boom of bol geplant of gepoot wordt.
plantenversterkers	Het zijn géén meststoffen en géén bestrijdingsmiddelen en toch worden de planten er gezonder en weerbaarder door, zeggen de leveranciers van deze producten.
plantsoen	Jonge bomen en struiken, bedoeld voor aanplant van bossen en hagen.
plantsoen	Openbare tuin.
plantsoenendienst	Gemeentelijke dienst voor onderhoud van plantsoenen.
plantspiegel	Een vierkant of rond, vlak rondom een boom dat vrijgehouden wordt van gras of andere beplanting.
plantverband	De plantstructuur van planten (vierkant, kruislings, groepsgewijs).
ploff	Het machinaal lucht inbrengen in verdichte bodems rond bomen. Door de lucht stootsgewijs (met een ploffend geluid) in te brengen wordt de bodem als het ware opengebrouwen.

pneumatisch snoeimes	Geavanceerd snoeiapparaat waarbij luchtstootjes zorgen voor het open- en dichtgaan van de messen. Vermindert gezondheidsklachten.
poepzuiger	Een van de hulpmiddelen waarmee plantsoenmedewerkers hondenpoep kunnen opruimen.
pootgoed	(Jonge) planten voor aanplant.
potloodiepen	lepen die op wat oudere leeftijd omvallen bij gebrek aan wortels.
prikrol, prikrol	Rol met daarop gemonteerd 5 tot 10 cm lange pennen die bij het voortbewegen van de rol in de grasmat worden gedrukt, waardoor de toplaag van de mat beter waterdoorlatend wordt.
remonteren	Doorbloeien, of meer dan eens in één seizoen bloeien.
ringen	Een strook schors rondom een tak of stam (op 2 cm na) weghalen om de groei te remmen en de bloei te stimuleren. Hetzelfde effect wordt bereikt door een staal-draad strak rond de tak te binden.
ringen	Een strook bast helemaal rondom het onderste deel van de stam weghalen, om de boom te laten afsterven.
ritsen	Het verwijderen van wildopslag langs de stam.
ritsen	Coniferen snoeien door er snel een scherp mes langs te halen. (sporen)
rollen	Het aandrukken van de vlakgemaakte grond, voordat deze ingezaaid wordt. Dit gebeurt door een met water gevulde cilinder over de grond te rollen.
rondhout	Rond houten palen gemaakt van stammen die alleen maar geschild en hooguit tot een bepaalde dikte is

	gefreesd. Wordt in allerlei vormen op grote schaal in de tuinaanleg gebruikt.
rooien	Planten uit de grond halen, om te verkopen, op te potten of te verplanten.
rosarium	Een rozentuin, soms ook rozenkwekerij.
rotsplanten	Laagblijvende, overblijvende planten (voor in de rotstuin).
rotstuin	Een siertuin met steenpartijen en rotsplanten.
rotte mest	Verteerde koemest; wordt in de tuinaanleg graag gebruikt.
rozenboog	Bouwkundig element in de tuin waarlangs een klimroos wordt geleid.
rustperiode	Een tijd (vaak na de bloei en eventuele vruchtvorming) waarin de plant weinig of niet groeit (meestal najaar / winter).
schaal	Op iedere tekening hoort een schaalverdeling te staan. Bijvoorbeeld 1:100 (één centimeter is in werkelijkheid een meter).
scheren	In een haag of heestervak alle takken tot op een bepaalde, gelijke hoogte snoeien/knippen, zodat een strakke vorm ontstaat.
scherp zand	Grofkorrelig (rivier)zand.
scheuren	Het in meerdere stukken scheuren of snijden van vaste planten.
scheut	Een twijg die dit jaar aangegroeid is (loot).
schoffel	Mesvormig gereedschap dat vlak onder het grondoppervlak bewogen wordt, om onkruiden van hun wortels te scheiden.
schrepel	Een soort (hand)cultivator voor onkruidverwijdering en beluchten van de grond.
schrepen	Met een handschoffeltje de grond tussen bijvoorbeeld

	zaaigoed bewerken.
schurft	Verzamelaam voor diverse planten schimmelziekten bij bijvoorbeeld appels en peren, waarbij wratachtige plekken ontstaan.
shredderen	Een van het Engels afgeleid woord voor het verkleinen van snoeihout (to shred = versnipperen).
sint-jansschot	De eerste nieuwe takken in de bomen die rond Sint-Jan (24 juni) verschijnen.
slapend oog	Een knop die onder normale omstandigheden niet uitloopt, maar pas na bijvoorbeeld korte snoei.
sleeppnet	Een stalen net of een aantal aan elkaar bevestigde gehalveerde autobanden dat over een grasveld wordt getrokken om oneffenheden zoals molshopen af te vlakken.
sleuvenfrees	Apparaat waarmee in snel tempo een sleuf in de grond kan worden gemaakt .
sloten	Drijvende waterplanten en algen uit de sloot halen.
smoren	Stuiven van lichte grond bij harde wind
snoeien op de kroonsnede	Alle zijhout van de stam tot op de adventiefknoppen verwijderen, om een rondere kroon te krijgen.
solitair	Een vrijstaande (vaak grote) plant op een prominente plaats in de tuin (of in het gazon) vanwege de groei-vorm of vanwege een andere sierwaarde.
spade	Tuingereedschap (smalle schep) om mee te spitten, te graven of planten mee uit te steken.
spalier	Een veel voor fruitbomen gebruikte leivorm. Symmetrisch staan de gesteltakken volledig horizontaal op de stam.
spiegel	Open ruimte rondom de stam in gras of verharding

S

	(plantspiegel of boomspiegel).
spil	Een onregelmatige kegelvorm, waarvan de horizontale gesteltakken aan draden gebonden zijn. Dit is de meest gebruikte leivorm in de commerciële fruitteelt.
spitriek	Een vork met meestal vier, bredere tanden.
spitten	De bovenste (25 cm) laag van de grond omwerken.
split, steenslag	Gebroken (natuur)steen, populair verhardingsmateriaal in de tuinaanleg.
sporen	Coniferen snoeien.
stamlengte	De stamlengte is de afstand tussen de grond en de onderste (gestel)tak.
stamrozen	Een rozenstruik die door twee of drie oculaties op stam gezet is.
stapelmuren	Muurtjes bestaande uit los opgestapelde stenen, zoden of tuinturven om niveauverschillen in de tuin op te vangen of te creëren.
stekel	Een scherp uitgroeijsel van de opperhuid (een roos heeft dus stekels en geen doornen).
stinseplanten	Planten die kenmerkend zijn voor de Groningse landgoederen (stinsen) en onder die verzamelnaam worden verhandeld.
stobbenfrees	Een apparaat waarmee een boomstronk uit de grond verwijderd (versnipperd) wordt.
stormanker	Spandraad die grote takken in de kroon bij elkaar houdt ter voorkoming van stormschade.
straatboom	Boom voor langs wegen en smalle groenstroken.
streekeigen	Typisch voor een gebied
streklaag	Bij een bestrating die niet netjes aansluit op een muur,

T

	opsluitband of een ander vast punt, leg je eerst een rechte lijn van het bestratingsmateriaal langs dat vaste punt en daarna knip of slijp je de open ruimte op maat.
structuurbederf	Verslechtering van de bodemstructuur door het veranderen van de samenstelling, door herhaalde intensieve bodembewerking of door weersomstandigheden.
struik	Een vanaf de grond vertakt houtig gewas. Soms ook gebruikt voor een grote, sterk vertakte vaste plant.
tak	Een houtige stengel van minimaal drie jaar oud.
takkraag	De verdikking bij de takaanzet. Bij het wegnemen van een tak, moet deze zo kort mogelijk voor de takkraag afgeknipt worden. Wanneer de kraag zelf ook weggenomen wordt, ontstaat een te grote wond.
takstand	De hoek van de tak ten opzichte van de stam.
teruglopen	Een cultivar neemt weer de eigenschappen van de soort aan.
thermische onkruidbestrijding	Onkruidbestrijding tussen verharding door middel van hitte uit een gasbrander.
thomasslakkenmeel	Fijngemalen hoogovenslakken, rijk aan spoorelementen.
tonkinstok	Gedroogde bamboestok voor het steunen van planten.
toppen	Het snoeien van de top of harttak.
trekker	Een zijtak die de functie van stam aanneemt.
trellis	Een min of meer open erfafscheiding van als tralies aangebrachte houten latten. Tevens te gebruiken als 'klimrek' tegen een kale muur.
treurvorm	Een boom of struik met hangende takken en al of niet een doorgaande kop is een treurvorm.

U

tuinaannemer

Belgische benaming voor hovenier.

tuinhaas Een leerling van de Tuinbouwschool in Frederiksoord.

tuinturf Doorvroren zwartveen dat in de tuinaanleg wordt gebruikt als bodemverbeteraar, en in potgrond een bijna standaard onderdeel uitmaakt van de receptuur.

turfmalm Stof, gruis van veen, het bevat geen voedingsstoffen, maar is in staat water en voedingsstoffen vast te houden. Lichte grond kan er humusrijker mee worden gemaakt, zware grond lossier.

tweediepen Twee spit diep omspitten.

tweejarig land

Land dat twee jaar ervoor met organische mest is bemest.

tweejarige plant

Een plant die in zijn eerste levensjaar groeit, en in het tweede levensjaar bloeit en zaad geeft.

twijg Een houtige stengel van één of twee jaar oud.

uitbotten Het uit de winterrust komen van de natuur. Het uitlopen van de knoppen.

uitbuigen Het in een horizontale stand aanbinden van zijtakken bij leivormen.

uitdunnen Het teveel aan takken wegnemen, om meer lucht en licht in de plant te krijgen.

uitdunnen Het rooien van een deel van de aanplant, om de overblijvende planten meer groei ruimte te bieden.

uitgestelde onverenigbaarheid

De entplaats van een boom (vooral Tilia) kan na vele jaren alsnog een zwak punt worden. Een boom van tientallen jaren oud kan zelfs spontaan bij de ent afbreken.

uitloper Een nieuwe scheut uit een wortelstok of uit een wortel.

V

uitstoelen Het met nieuwe stengels geleidelijk steeds breder worden van een struik of vaste plant.

uitzetten Het 'vertalen' van het tuinontwerp naar de werkelijke situatie waarbij de padenloop, de vorm van het gazon of de afmetingen van het terras door middel van piketpaaltjes en touw zichtbaar worden gemaakt.

uitzetten Het opmeten en met piketten en touw indelen van de (tuin)grond.

v-vorm Een leivorm met twee hoofdstammen die in een rechte hoek bij elkaar komen.

vaste plant Een kruidachtig gewas dat in het najaar afsterft, ondergronds overwintert en het volgende voorjaar weer uitloopt.

veegboot Drijvend vehikel ter grootte van een fors uitgevallen roeiboot met voorop een maaibalk gemonteerd. Al maaierend 'veegt' de boot watergangen en vijvers schoon van woekerende waterplanten .

verduurzaamd hout

(Tuin)hout met verlengde levensduur door toevoeging van biociden.

vergaffelen Een boom met meerdere (bijna) even dikke stammen.

verjongingssnoei

Jaarlijks één of enkele oude gesteltakken (in een struik) verwijderen, zodat na een aantal jaren alleen nog jonge takken over blijven.

verplantingschock

De aanpassing aan de nieuwe groeiomstandigheden en het verlies van veel wortels brengt vaak stress met zich mee. De heester of boom kan hierdoor op de nieuwe standplaats tijdelijk in problemen komen.

V

- verschralen** Het mengen van teelaarde met scherp zand of klapzand om deze minder rijk aan voedingsstoffen te laten worden. Ten behoeve van planten die een arme grond prefereren.
- verschralen** Het consequent verwijderen van organisch materiaal teneinde de bodem armer te maken. Vindt vaak toepassing bij bermen waarbij het maaisel regelmatig wordt afgevoerd waardoor er een steeds rijker bloeiende kruidenvegetatie ontstaat .
- versnipperaar, hakselaar**
Machine die snoeihout verkleint tot enkele centimeters grote snippers (chips).
- verticteren** Het met een verticuteermachine of een verticuteerhark 'kammen' van de grasmat. Hierbij wordt lucht in de grond gebracht en worden mos en maaisel uit de viltlaag getrokken.
- vertidrain** Machine die ten behoeve van de bodemstructuur wordt gebruikt in het grasveldbeheer. Holle vorken gaan min of meer verticaal de grasmat in om er na een wikkende beweging onder een iets schuine hoek weer uit te komen.
- vijfblad** Een term in de tuin-, kas- en snijrozenteelt die duidt op een goed ontwikkeld (vijfdelig) blad. Het terug snoeien gebeurt bijvoorbeeld 'op het derde vijfblad van onder'.
- vingerbalk** Dubbel maaiblad waarbij het getande bovenblad over het eveneens getande onderblad wordt bewogen. Door deze snijdende beweging wordt het gras dat tussen de tanden (vingers) komt, afgesneden.
- vleien** Het op hoogte brengen van het zandbed, middels ingraven van hoogte stenen/balken (deze geven de hoogte van het zandbed aan) en deze dan gebruiken om van

W

- steen naar steen met lange balk het overtollige zand weg te 'vleien'.
- vormboom** Boom, gedwongen in een andere vorm dan de natuurlijke habitus, zoals leilindes en dakplatanen.
- vormpalm** In een bepaalde vorm geknipte Buxus.
- vorstschade** Afsterving van planten(delen) door bevrozing. In veel gevallen komen planten de winter niet door, door uitdroging in plaats van bevrozing.
- vreemde wortel**
Op vreemde wortel: Op een onderstam.
- vruchthout** De (korte, grillige) vruchtboomtakken die vrucht dragen. Bij leibomen wordt het aangehouden. Bij moderne teelten wordt het na de productie weggenomen.
- vulhout** Bomen en heesters die worden aangeplant om een beplanting in het begin 'body' te geven, maar die in de latere ontwikkeling van de beplanting een ondergeschikte rol spelen en vaak zelfs verdwijnen.
- waalformaat** In ongebruik geraakte kleine betonklinker die dankzij de handzame maat 10x5x7 cm in de tuin weer volop toepassingen geniet.
- waterloot** Een sterke, jonge scheut uit oud hout na (te) sterke snoei.
- wieden** Het verwijderen van onkruid, inclusief de wortels.
- wijkers** Wijkers zijn planten die tijdelijk in een nieuwe aanplant staan. Als de 'blijvers' voldoende groot zijn, kunnen de wijkers worden geroid.
- wild** Ongewenste, sterk groeiende scheuten uit de onderstam, bijvoorbeeld bij geoculeerde rozen.
- windgevoelig**
Bomen met grote kans op takbreuk wanneer ze in het

open veld aangeplant worden.

- windschade** Tak- of stambreek bij (windgevoelige) bomen na harde wind.
- windsingel** Een natuurlijk windscherm. Vaak als hoge haag rondom fruitaanplant.
- windworp** Alleenstaande of in (productie)bossen aangeplante bomen, geveld door harde wind.
- winterbeurt** Onderhoudsbeurt waarmee de hovenier een tuin klaar maakt voor de winter.
- wintergroen** Het blad gaat minimaal twee jaar mee.
- winterhard** Planten die zonder bescherming, in het lokale klimaat geen vorstschade oplopen of in ieder geval overleven.
- wintersnoei** Het deels terug snoeien van vorstgevoelige heesters, halfheesters enz. , zodat overgroeide paden en andere doorgangen vrijkomen en de planten niet te ver invriezen. Bijvoorbeeld Buddleja.
- woekeren** Het via wortelstokken of wortelende, bovengrondse uitlopers sterk uitbreiden van planten.
- wondafdekmiddel**
Pasta waarmee een snoei-, schaaft- of kankerwond van een boom afgedekt wordt (wondbalsem).
- wortelconcurrentie**
Concurrentie van 'buurplanten' in het opnemen van voedingsstoffen uit de grond. Zwarte bessen bijvoorbeeld, groeien zeer slecht met onderbeplanting.
- worteldruk** De stuwkracht van plantensappen van de wortels naar boven.
- wortelecht** Eigen wortel.
- wortelhals** Het punt tussen de wortels en de stam.

wortelknobbeldacterie

Een bacterie die in verdikkingen van de wortels van vlinderbloemigen in staat is om stikstof uit de lucht te binden, deze vast te houden en als voedsel in de grond achter te laten (groenbemesting).

wortelonkruid

Ongewenste plant die zich lastig laat verwijderen door de vorming van wortelstokken of diepgroeiende wortels.

wortelopslag Scheuten die uit wortels omhoog komen, al of niet na sterke groei (Populus).

wortelsnoei Door middel van het terugnemen van de wortels, de groei remmen of het 'bloeden' tegengaan (bij vruchtbomen).

wortelstok Een horizontaal onder de grond groeiende stengel met wortels en zijscheuten.

wurgwortel Hoofdwortel die andere wortels verwurgt.

zaadonkruid Ongewenste plant die zich lastig laat verwijderen door de snelle of overmatige vorming van zaad.

zaaimachine Een getrokken machine die zaden 'breedwerpig' verdeelt.

zahnsnoei Een snoeimethode om zware bomen (meer) vruchtdragend te krijgen.

zeis Oud tuingereedschap voor het maaien van gras.

zichten Het bepalen van de hoogte van de verschillende tuinonderdelen met behulp van een zichtlat (een lat circa 1,5 m lang met een dwarslatje van circa 30 cm).

zinkeling Bewortelde, afgelegde plant.

zodenvormend

Een laag gewas dat via uitlopers een dichte mat vormt (veel grassen zijn zodenvormend).

Z

zomerbloeier Een één- of tweejarige plant voor in pot of perk.

zonnebrand Het afsterven van de schors door warmte of uitdroging na verplanten, uitdunnen of snoei.

zuiger Een zijtak die de functie van stam aanneemt.

zuiveren Het verwijderen van stenen, wortelstronken en andere ongerechtheden uit de grond, teneinde een schone bovenlaag te hebben bij het planten of zaaien.

zure grond Een grondsoort met een pH-waarde van 6 of lager.

zwartleggen Schoffelen.

*Op de hoogte blijven van actuele ontwikkelingen
binnen de sectoren? Kijk op:*
www.tuinbouw.nl

Productschap Tuinbouw

Louis Pasteurlaan 6

2719 EE Zoetermeer

Telefoon (079) 347 07 07

Fax (079) 347 04 04

E-mail: pt@tuinbouw.nl

Internet: www.tuinbouw.nl